

PLAN OCHRONY BIESZCZADZKIEGO PARKU NARODOWEGO

KONCEPCJA OCHRONY ZASOBÓW, TWORÓW I SKŁADNIKÓW PRZYRODY ORAZ WARTOŚCI KULTUROWYCH, A TAKŻE ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ

spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Wykonał zespół w składzie:

mgr inż. Marcin Czerny
mgr inż. Tadeusz Szmalec

Spis treści

A. WSTĘP.....	4
B. CELE OCHRONY.....	5
1. Strategiczne cele ochrony.....	5
2. Szczegółowe cele ochrony.....	7
3. Cele ochrony w obszarze Natura 2000 „Bieszczady” PLC 180001.....	16
4. Przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony.....	17
4.1. Przyroda nieożywiona i gleby:.....	17
4.2. Ekosystemy leśne:.....	20
4.3. Nieleśne ekosystemy lądowe:.....	21
4.4. Ekosystemy torfowiskowe i bagiennie:.....	25
4.5. Gatunki roślin i grzybów oraz ich siedliska:.....	27
4.6. Gatunki zwierząt oraz ich siedliska:.....	27
5. Społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony.....	28
C. STREFY OCHRONY.....	31
1. Potrzeby i uwarunkowania zastosowania ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej.....	31
D. PRIORYTETY OCHRONY.....	38
E. SPOSOBY OCHRONY.....	49
1. Ochrona ścisła.....	49
2. Sposoby ochrony w strefie ochrony czynnej.....	50
F. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.....	75
1. Miejsca w których może być prowadzona działalność handlowa.....	75
2. Miejsca, w których może być prowadzona działalność wytwórcza.....	76
3. Miejsca w których może być prowadzona działalność rolnicza.....	76
4. Obszary udostępnione dla rybactwa i myślistwa.....	77
G. MONITORING SKUTECZNOŚCI OCHRONY.....	78
H. ZAŁĄCZNIKI.....	101
1. Warstwy geometryczne.....	101

Spis tabel

Tabela nr 1. Zbiorcze zestawienie szczegółowych przedmiotów i celów ochrony.....	7
Tabela nr 2. Zbiorcze zestawienie zbiorowisk roślinnych w ekosystemach leśnych.....	20
Tabela nr 3. Zbiorcze zestawienie siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w ekosystemach leśnych.....	21
Tabela nr 4. Zbiorcze zestawienie zbiorowisk roślinnych w ekosystemach nieleśnych.....	22
Tabela nr 5. Zbiorcze zestawienie siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w ekosystemach nieleśnych.....	24
Tabela nr 6. Zbiorcze zestawienie zbiorowisk roślinnych w ekosystemach torfowiskowych i bagiennych.....	25
Tabela nr 7. Zbiorcze zestawienie siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w ekosystemach torfowiskowych i bagiennych.....	26
Tabela nr 8. Zestawienie kategorii użytkowania gruntów na obszarze BdPN wg form własności.....	29
Tabela nr 9. Zestawienie powierzchni i kategorii użytkowania gruntów na obszarze BdPN wg gmin.....	30
Tabela nr 10. Zestawienie podziału na strefy ochrony.....	33
Tabela nr 11. Zestawienie przedmiotów ochrony o najwyższym priorytecie.....	39
Tabela nr 12. Zestawienie przedmiotów ochrony o wysokim priorytecie.....	44
Tabela nr 13. Zestawienie sposobów ochrony oraz rodzajów zadań ochronnych w obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej.....	55
Tabela nr 14. Zestawienie obiektów, w których prowadzona jest działalność handlowa.....	75
Tabela nr 15. Zestawienie miejsc, w których prowadzone będą zabiegi ochronne o charakterze rolniczym.....	76
Tabela nr 16. Zestawienie zaplanowanych zasad monitoringu skuteczności ochrony.....	78

Spis warstw geometrycznych

Warstwa nr 1. Sposoby ochrony (OCHRONA_AFT, OCHRONA_PFT, OCHRONA_LFT).....	101
Warstwa nr 2. Monitoring skuteczności ochrony (MONITORING_SKUTECZ_AFT, MONITORING_SKUTECZ_PFT, MONITORING_SKUTECZ_LFT).....	101

A. WSTĘP

Podstawą opracowania koncepcji ochrony wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych było rozpoznanie przedmiotów ochrony oraz określenie celów ich ochrony. Natomiast opracowana koncepcja ochrony stanowiła podstawę projektowania działań ochronnych, które są odpowiedzią na zidentyfikowane zagrożenia dla przedmiotów ochrony.

Przedmioty ochrony zostały zinwentaryzowane i poddane waloryzacji. Bieszczadzki Park Narodowy pod względem ilości i różnorodności walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych należy do czołówki parków narodowych Polski. Głównymi grupami przedmiotów ochrony są: duże kompleksy leśne stanowiące siedliska różnorodnej fauny, w tym dużych drapieżników: niedźwiedzia, wilka i rysia, połoniny wraz z zachodzącymi procesami w ich zbiorowiskach roślinnych, bogate florystycznie kompleksy łąk i pastwisk oraz torfowiska wysokie w Dolinie Sanu i Wołosatego. Tym właśnie przedmiotom nadano najwyższy priorytet podporządkowując im opracowanie koncepcji ochrony Parku.

Koncepcja ochrony Parku podporządkowana została zasadzie jak najmniejszej ingerencji w środowisko przyrodnicze, w związku z powyższym zakłada podział Parku na dwie zasadnicze części:

- obszar braku ingerencji człowieka - zajmujący około 95% powierzchni (strefa ochrony ścisłej oraz strefa ochrony czynnej o charakterze zachowawczym),
- obszar stabilizacji obecnych uwarunkowań przyrodniczych - zajmujący około 3% powierzchni (strefa ochrony czynnej o charakterze stabilizacyjnym).

W pozostałym obszarze Parku koncepcja ochrony podporządkowana została różnym formom ochrony czynnej (renaturalizacji, rewitalizacji, itd.)

Obszar braku ingerencji człowieka obejmuje głównie rozległe kompleksy leśne, (drzewostany o charakterze pierwotnym, naturalne, pionierskie oraz drzewostany obcego pochodzenia będące już w fazie renaturalizacji), prawie całość połonin oraz znaczną część terenów w przeszłości użytkowanych rolniczo w Krainie Dolin.

Obszar stabilizacji obecnych uwarunkowań przyrodniczych obejmuje głównie pozostałą część terenów w przeszłości użytkowanych rolniczo oraz torfowiska wysokie w Krainie Dolin.

Pozostały obszar Parku to głównie tereny leśne, gdzie będzie wspomagany proces renaturalizacji, miejsca rewitalizacji obiektów kulturowych oraz miejsca utrzymania cennych roślin naczyniowych.

B. CELE OCHRONY

1. Strategiczne cele ochrony

Podstawowym celem ochrony Bieszczadzkiego Parku Narodowego jest zachowanie unikalnego w skali Polski i Europy krajobrazu gór średnich z jego naturalnym bogactwem i różnorodnością biologiczną pozostającą w dynamicznym związku zachodzących naturalnych procesów przemian w ekosystemach łąk, lasów, otwartych terenów łąk i pastwisk z elementami dziedzictwa kulturowego.

Strategiczne cele ochrony przyrody nieożywionej i gleb:

Zachowanie unikalnego w skali kraju klimatu gór średnich z przewagą wpływów kontynentalnych.

Zachowanie naturalnych struktur geologicznych.

Zachowanie zróżnicowanych form rzeźby oraz procesów rzeźbotwórczych.

Zachowanie naturalnych źródeł, potoków górskich oraz zasobów wodnych na torfowiskach wysokich.

Odtworzenie właściwości fizyko-chemicznych potoków górskich, które podlegają procesowi eutrofizacji.

Zachowanie uwarunkowań glebowych.

Ograniczenie procesu erozji gleb.

Strategiczne cele ochrony ekosystemów leśnych:

Zachowanie lasów o charakterze pierwotnym i naturalnym wraz z zachodzącymi w nich procesami naturalnymi.

Zachowanie lasów pionierskich wraz z procesami sukcesyjnymi zachodzącymi w drzewostanach.

Odtworzenie pokrywy leśnej oraz unaturalnienie drzewostanów sztucznego pochodzenia o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem.

Strategiczne cele ochrony nieleśnych ekosystemach lądowych:

Zachowanie typowych postaci i zróżnicowania przestrzennego zbiorowisk roślinnych łąk i pastwisk.

Zachowanie naturalnych procesów długoterminowych przemian zbiorowisk roślinnych łąk.

Zachowanie naturalnych procesów sukcesji roślinnej zachodzących w zbiorowiskach roślinnych łąk i pastwisk.

Strategiczne cele ochrony ekosystemach torfowiskowych i bagiennych:

Zachowanie unikatowych w Bieszczadach torfowisk wysokich z typowymi postaciami i zróżnicowaniem przestrzennym zbiorowisk roślinnych.

Odtworzenie warunków wilgotnościowych oraz typowych zbiorowisk roślinnych na torfowiskach wysokich przekształconych w wyniku działalności człowieka.

Strategiczne cele ochrony gatunków roślin i grzybów oraz ich siedlisk:

Zachowanie istniejącej w granicach BdPN różnorodności gatunkowej (zasobów genowych).

Zachowanie populacji gatunków szczególnej troski (gatunków endemicznych, rzadkich, unikatowych i zagrożonych).

Zachowanie i przywracanie siedlisk gatunków zagrożonych.
Odtwarzanie utraconych walorów florystycznych i fitocenotycznych.

Strategiczne cele ochrony gatunków zwierząt oraz ich siedlisk:

Zachowanie różnorodności gatunkowej zoocenoz bieszczadzkich ze szczególnym uwzględnieniem endemitów wschodnio-karpackich i południowo-wschodnio-karpackich

Zachowanie populacji gatunków reliktovej fauny Puszczy Karpackiej z wyjątkowo dużym bogactwem gatunków dużych i średnich drapieżników

Zachowanie form oraz gatunków po raz pierwszy opisanych dla nauki z terenu BdPN z uwzględnieniem ich siedlisk

Strategiczne cele ochrony krajobrazu:

Zachowanie górskiego krajobrazu leśnego z występującymi w szczytowych partiach połoninami oraz występującymi w dolinach kompleksami łąk i pastwisk.

Odtworzenie walorów widokowych i estetycznych krajobrazu.

Odtworzenie i kształtowanie lokalnego krajobrazu kulturowego.

Strategiczne cele ochrony wartości kulturowych:

Zachowanie, uwidocznienie i uczytelnienie elementów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.

Zachowanie istniejących form kulturowych oraz miejsc wydarzeń historycznych

Zachowanie lub przywrócenie zróżnicowania kulturowego tworzącego podstawy tożsamości i swojskości miejsca.

2. Szczegółowe cele ochrony

Tabela nr 1. Zbiorcze zestawienie szczegółowych przedmiotów i celów ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
Operat ochrony zasobów przyrody nieożywionej i gleb	Powietrze atmosferyczne w stanie spełniającym normy	Zachowanie powietrza atmosferycznego w stanie spełniającym normy
	Grzbiety z formami skałkowymi, grzbiety szerokie	Zachowanie grzbietów z formami skałkowymi oraz grzbietów szerokich
	Stoki rozcięte siecią dróg i ścieżek	Zachowanie stoków rozciętych siecią dróg i ścieżek
	Kopuły torfowisk wysokich	Zachowanie kopuł torfowisk wysokich wraz z zachowaniem ich walorów naukowo-dydaktycznych
	Strefa okrajka torfowisk wysokich wraz z jej otoczeniem	Zachowanie strefy okrajka torfowisk wysokich wraz z jej otoczeniem oraz ich walorów naukowo-dydaktycznych
	Źródła, ciekły, młaki i torfowiska niskie w sąsiedztwie terenów zabudowanych, dróg i szlaków turystycznych	Zachowanie źródeł, cieków, młak i torfowisk niskich w sąsiedztwie terenów zabudowanych, dróg i szlaków turystycznych
	Potoki o naturalnym składzie chemicznym wód i różnorodności biologicznej (Górna Solinka)	Zachowanie potoków o naturalnym składzie chemicznym wód i różnorodności biologicznej
	Potoki o zaburzonym składzie chemicznym wód i zaburzonej różnorodności biologicznej	Odtworzenie naturalnego składu chemicznego wód i różnorodności biologicznej w potokach
	Gleby górskie w stanie naturalnym	Zachowanie w stanie naturalnym górskich gleb
	Odślonięcie naturalne o wartości paleogeograficznej	Zachowanie odślonięcia o wartości paleogeograficznej
	Odślonięcie o wartości tektonicznej	Zachowanie odślonięcia o wartości tektonicznej
	Odślonięcie o wartości stratygraficznej	Zachowanie odślonięcia o wartości stratygraficznej
	Odślonięcie o wartości mineralogiczno-tektonicznej	Zachowanie odślonięcia o wartości mineralogiczno-tektonicznej
	Odślonięcie o wartości sedimentologiczno-stratygraficznej	Zachowanie odślonięcia o wartości sedimentologiczno-stratygraficznej
Operat ochrony wartości kulturowych	Cerkiew	Kształtowanie elementów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Cerkiew	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Krzyże przydrożne	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Drzewo 'strażnik'	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Kapliczka	Odtworzenie obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Kaplica kultowa	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Kaplica cmentarna	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Krzyż prawosławny upamiętniający istnienie cerkwi	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej

B. Cele ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
	Krzyż graniczny	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	3 krzyże wieńczące szczyty kopuł cerkwi przed spaleniem	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Dwór	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Studnia	Kształtowanie elementów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Podstawa chrzcielnicy	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Młyn wodny	Kształtowanie elementów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Potasznia	Kształtowanie elementów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Tartak parowy	Kształtowanie elementów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Cmentarze	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Cmentarze	Kształtowanie elementów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Nagrobki	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Mogiły ziemne	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Mur	Odtworzenie obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Ogrodzenie	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Drzewo 'samotnik'	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Drzewa otaczające cmentarz	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	„Brama” stworzona przez dwa jesiony	Odtworzenie obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Miejscowość	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Miejscowość	Upamiętnienie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
	Stanowiska archeologiczne	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej
Operat ochrony ekosystemów torfowiskowych i bagiennych	Zbiorowiska leśne torfowisk wysokich: <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno-Piceetum</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>	Zachowanie zbiorowisk leśnych torfowisk wysokich: <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno-Piceetum</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>
	Zbiorowiska nieleśne torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanicum</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>	Zachowanie zbiorowisk nieleśnych torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanicum</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>
	Zanikająca roślinność wysokotorfowiskowa w płatach całkowicie zarośniętych przez ekspansywną trawę <i>Molinia caerulea</i>	Odtworzenie zanikającej roślinności wysokotorfowiskowej w płatach całkowicie zarośniętych przez ekspansywną trawę <i>Molinia caerulea</i>
	Zbiorowiska torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>	Zachowanie zbiorowisk torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>
	Zbiorowiska szuwarów trawiastych, wielkoturzycowych i innych z klasy <i>Phragmitetea</i>	Zachowanie zbiorowisk szuwarów trawiastych, wielkoturzycowych i innych z klasy <i>Phragmitetea</i>

B. Cele ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
Operat ochrony łądowych ekosystemów nieleśnych	Zbiorowiska wilgotnych ziołorośli typu łąkowego z rzędu <i>Molinietalia</i> : <i>Filipendulo-Geranium</i> , zbior. <i>Mentha longifolia</i> , <i>Scirpetum sylvatici</i>	Zachowanie zbiorowisk wilgotnych ziołorośli typu łąkowego z rzędu <i>Molinietalia</i> : <i>Filipendulo-Geranium</i> , zbior. <i>Mentha longifolia</i> , <i>Scirpetum sylvatici</i>
	Zbiorowiska wilgotnych łąk i pastwisk z rzędu <i>Molinietalia</i> : zbior. <i>Ranunculus acris-Lychnis flos cuculi</i> , zbior. <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Cirsietum rivularis</i> , <i>Alopecuretum pratensis</i> , <i>Epilobio-Juncetum effusi</i>	Zachowanie zbiorowisk wilgotnych łąk i pastwisk z rzędu <i>Molinietalia</i> : zbior. <i>Ranunculus acris-Lychnis flos cuculi</i> , zbior. <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Cirsietum rivularis</i> , <i>Alopecuretum pratensis</i> , <i>Epilobio-Juncetum effusi</i>
	Zbiorowiska łąk i pastwisk świeżych z rzędu <i>Arrhenatheretalia</i> : <i>Campanulo serratae-Agrostietum</i> , <i>Lolio-Cynosuretum</i>	Zachowanie zbiorowisk łąk i pastwisk świeżych z rzędu <i>Arrhenatheretalia</i> : <i>Campanulo serratae-Agrostietum</i> , <i>Lolio-Cynosuretum</i>
	Zbiorowiska ubogich łąk i pastwisk z klasy <i>Nardo-Callunetea</i> w krainie dolin: zbior. <i>Nardus stricta</i> , zbior. <i>Festuca rubra</i>	Zachowanie zbiorowisk ubogich łąk i pastwisk z klasy <i>Nardo-Callunetea</i> w krainie dolin: zbior. <i>Nardus stricta</i> , zbior. <i>Festuca rubra</i>
	Borówczyska nieleśne z klasy <i>Vaccinio-Piceetea</i> w krainie dolin, zbior. <i>Vaccinium myrtillus</i>	Zachowanie borówczysk nieleśnych z klasy <i>Vaccinio-Piceetea</i> w krainie dolin, zbior. <i>Vaccinium myrtillus</i>
	Górskie traworośla z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin, <i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i>	Zachowanie górskich traworośli z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin, <i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i>
	Górskie ziołorośla i traworośla z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin: <i>Petasitetum kablikiani</i> , <i>Galeopsidi speciosae-Rumicetum alpini</i> , zbior. <i>Calamagrostis villosa</i>	Zachowanie górskich ziołorośli i traworośli z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin: <i>Petasitetum kablikiani</i> , <i>Galeopsidi speciosae-Rumicetum alpini</i> , zbior. <i>Calamagrostis villosa</i>
	Nitrofilne zbiorowiska ruderalne i nadbrzeżne z klasy <i>Artemisietea</i> i inne synantropijne, w krainie dolin: <i>Phalarido-Petasitetum hybridi</i> , zbior. <i>Sambucus ebulus</i> , zbiorowisko <i>Rudbeckia laciniata</i> , zbior. <i>Pteridium aquilinum</i>	Zachowanie nitrofilnych zbiorowisk ruderalnych i nadbrzeżnych z klasy <i>Artemisietea</i> i inne synantropijne, w krainie dolin: <i>Phalarido-Petasitetum hybridi</i> , zbior. <i>Sambucus ebulus</i> , zbiorowisko <i>Rudbeckia laciniata</i> , zbior. <i>Pteridium aquilinum</i>
	Zbiorowiska roślinności łąkowej i pastwiskowej zajęte przez zbiorowiska synantropijne z klasy <i>Artemisietea</i> i inne synantropijne: <i>Urtico-Aegopodietum</i> , zbiorowiska: <i>Elymus repens</i> , <i>Calamagrostis epigeios</i> , <i>Cirsium arvense</i> , <i>Carex brizoides</i> , <i>Urtica dioica</i> , <i>Rubus hirtus</i> , <i>Rubus idaeus</i>	Odtworzenie zbiorowisk roślinności łąkowej i pastwiskowej zajętych przez zbiorowiska synantropijne z klasy <i>Artemisietea</i> i inne synantropijne: <i>Urtico-Aegopodietum</i> , zbiorowiska: <i>Elymus repens</i> , <i>Calamagrostis epigeios</i> , <i>Cirsium arvense</i> , <i>Carex brizoides</i> , <i>Urtica dioica</i> , <i>Rubus hirtus</i> , <i>Rubus idaeus</i>
	Spontaniczne procesy sukcesji łądowych zbiorowisk nieleśnych w krainie dolin (poza obszarem ochrony aktywnej)	Zachowanie spontanicznych procesów sukcesji łądowych zbiorowisk nieleśnych w krainie dolin (poza obszarem ochrony aktywnej)
	Wysokogórskie murawy połoninowe: <i>Potentillo aureae-Festucetum airoides</i> , <i>Hypochoeridi-Nardetum strictae</i>	Zachowanie wysokogórskich muraw połoninowych: <i>Potentillo aureae-Festucetum airoides</i> , <i>Hypochoeridi-Nardetum strictae</i>
	Wysokogórskie borówczyska połoninowe: <i>Empetro-Vaccinietum myrtilli</i> , <i>Vaccinietum myrtilli festucetosum airoidae</i> , <i>Vaccinietum myrtilli polytrichetosum communae</i> , zbior. <i>Empetrum hermaphroditum-Sphagnum nemoreum</i>	Zachowanie wysokogórskich borówczysk połoninowych: <i>Empetro-Vaccinietum myrtilli</i> , <i>Vaccinietum myrtilli festucetosum airoidae</i> , <i>Vaccinietum myrtilli polytrichetosum communae</i> , zbior. <i>Empetrum hermaphroditum-Sphagnum nemoreum</i>
	Zbiorowiska szczelin i grechotów skalnych na połoninach	Zachowanie zbiorowisk szczelin i grechotów skalnych na połoninach
	Zbiorowiska roślinne połonin na wybranym fragmencie Połoniny Wetlińskiej (w sąsiedztwie schroniska)	Zachowanie zbiorowisk roślinnych połonin na wybranym fragmencie Połoniny Wetlińskiej (w sąsiedztwie schroniska)
Spontaniczne procesy sukcesji roślinności połoninowej	Zachowanie spontanicznych procesów sukcesji roślinności połoninowej	
Długoterminowe, spontaniczne procesy sukcesji zbiorowisk roślinnych oraz proces	Zachowanie długoterminowych spontanicznych procesów sukcesji zbiorowisk roślinnych i	

B. Cele ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
	regeneracji stref roślinności na łąkach	regeneracja naturalnych stref roślinności na łąkach
Operat ochrony ekosystemów leśnych	Lasy o charakterze pierwotnym (Kat. nat. A, B, C)	Zachowanie drzewostanów o charakterze pierwotnym
	Lasy naturalne (Kat. nat. D)	Zachowanie drzewostanów o charakterze naturalnym
	Lasy o charakterze naturalnym (Kat. nat. E, F)	Zachowanie naturalnych procesów zachodzących w drzewostanach
	Drzewostany przedplonowe powstałe w wyniku sukcesji naturalnej (Kat. nat. H)	1. Zachowanie naturalnych procesów sukcesyjnych zachodzących w drzewostanach 2. Przyspieszenie procesów sukcesyjnych zachodzących w drzewostanach
	Drzewostany złożone z gatunków obcego pochodzenia (Kat. nat. G, I)	Odtworzenie drzewostanów naturalnych
	Powierzchnie pozbawione lasu (grunt leśny do sukcesji naturalnej, halizna)	Odtworzenie pokrywy leśnej
Operat ochrony gatunków zwierząt oraz ich siedlisk i stanowisk - kręgowce	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych – łąk (głównie czajka, derkacz) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków terenów otwartych – łąk ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków ptaków siedlisk wodnych (głównie pluszcz, pliszka górską, piskliwiec) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków siedlisk wodnych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych i półotwartych – zarastających łąk z kępami zadrzewień (głównie gąsiorek) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków terenów otwartych i półotwartych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych - łąk (głównie Siwerniak) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków terenów otwartych- łąk ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków sów oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków sów oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków ptaków zadrzewień nadrzecznych i zarastających łąk oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków zadrzewień nadrzecznych i zarastających łąk oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków ptaków lasów oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków lasów oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków ptaków zamieszkujące sztuczne drzewostany świerkowe oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedlisk
	Populacje gatunków ptaków lasów (głównie dzięcioły, muchołówki, jarząbek) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków lasów ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych oraz ich siedlisk
Duże ssaki kopytne i ich siedliska oraz naturalna równowaga dynamiczna w układzie drapieżnik-roślinożerca-roślinność	Zachowanie populacji dużych ssaków kopytnych w stanie naturalnej równowagi dynamicznej (układ drapieżnik-roślinożerca- roślinność)	
Duże ssaki kopytne i drapieżne oraz ich siedliska	Zachowanie populacji dużych ssaków kopytnych i drapieżnych oraz ich siedlisk	

B. Cele ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
	Populacja niedźwiedzia i jego siedliska	Zachowanie populacji niedźwiedzia i jego siedlisk
	Populacja żubra w rejonie Górnego Sanu	Zachowanie populacji żubra w rejonie Górnego Sanu
	Populacja żubra w rejonie Tworylnego	Zachowanie populacji żubra w rejonie Tworylnego
	Stanowiska występowania bobra wraz z najbliższą strefą przybrzeżną	Zachowanie stanowisk występowania bobra wraz z najbliższą strefą przybrzeżną
	Populacja wydry oraz jej siedliska	Zachowanie populacji wydry wraz z jej siedliskami
	Kolonie rozrodzce i kolonie samców gatunków nietoperzy synantropijnych	Zachowanie kolonii rozrodzyczy i kolonii samców gatunków nietoperzy synantropijnych
	Populacje gatunków nietoperzy zasiedlających szczeliny w mostach	Zachowanie populacji gatunków nietoperzy zasiedlających szczeliny w mostach
	Populacje gatunków nietoperzy zimujących na terenie Parku oraz ich zimowiska	Zachowanie populacji gatunków nietoperzy zimujących na terenie Parku oraz ich zimowisk
	Populacje gatunków nietoperzy występujących w budynkach	Zachowanie populacji gatunków nietoperzy występujących w budynkach
	Populacje gatunków nietoperzy leśnych I ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków nietoperzy leśnych oraz ich siedlisk
	Populacja żbika oraz jego siedliska	Zachowanie populacji żbika oraz jego siedlisk
	Populacje popielicowatych oraz ich siedliska	Zachowanie populacji popielicowatych oraz ich siedlisk
	Populacje drobnych gryzoni i owadożernych oraz ich siedliska	Zachowanie populacji drobnych gryzoni i owadożernych oraz ich siedlisk
	Populacja jeża wschodniego oraz jego siedliska	Zachowanie populacji jeża wschodniego oraz jego siedlisk
	Populacje łąsicowatych oraz ich siedliska	Zachowanie populacji łąsicowatych oraz ich siedlisk
	Populacje węża Eskulapa, żmii zygzakowatej, zaskrońca zwyczajnego oraz padalca	Zachowanie populacji węża Eskulapa, żmii zygzakowatej, zaskrońca zwyczajnego oraz padalca
	Populacja węża Eskulapa i jego siedliska	Zachowanie populacji węża Eskulapa i jego siedlisk
	Populacje jaszczurki zwinki, jaszczurki żyworodnej, padalca, żmii zygzakowatej, zaskrońca zwyczajnego oraz ich siedliska	Zachowanie populacji jaszczurki zwinki, jaszczurki żyworodnej, padalca, żmii zygzakowatej, zaskrońca zwyczajnego oraz ich siedlisk
	Populacje płazów bezogonowych i traszek oraz ich siedliska	Zachowanie populacji płazów bezogonowych i traszek oraz ich siedlisk
	Populacje płazów migrujących w okresie wiosennym na godowiska	Ograniczenie śmiertelności w populacjach płazów migrujących w okresie wiosennym na godowiska
	Populacje płazów związanych ze sztucznie utworzonymi oczkami wodnymi	Zachowanie populacji płazów związanych ze sztucznie utworzonymi oczkami wodnymi
	Populacja salamandry plamistej I jej siedliska	Zachowanie populacji salamandry plamistej i jej siedlisk
	Ichtiofauna potoków	Zachowanie ichtiofauny potoków

B. Cele ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
Operat ochrony gatunków zwierząt oraz ich siedlisk i stanowisk - bezkręgowce	Populacje wschodniokarpackich gatunków ślimaków w ich zachodniej granicy zasięgu występowania	Zachowanie populacji wschodniokarpackich gatunków ślimaków w ich zachodniej granicy zasięgu występowania
	Populacje gatunków ślimaków ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Zachowanie populacji gatunków ślimaków ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych
	Stanowisko endemitu wschodniokarpackiego	Zachowanie stanowiska endemitu wschodniokarpackiego (<i>Platyparea carpathica</i>)
	Populacje muchówek ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich gatunków wysokogórskich	Zachowanie populacji rzadkich gatunków wysokogórskich
	Populacje gatunków trzmieli ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Zachowanie populacji gatunków trzmieli ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków
	Populacje gatunków trzmieli ze szczególnym uwzględnieniem bardzo rzadkiego i zagrożonego gatunku	Zachowanie populacji gatunków trzmieli ze szczególnym uwzględnieniem bardzo rzadkiego i zagrożonego gatunku
	Populacja cennych górskich gatunków owadów prostoskrzydłych kamieńców nadpotokowych	Zachowanie populacji cennych górskich gatunków owadów prostoskrzydłych kamieńców nadpotokowych
	Populacje gatunków owadów prostoskrzydłych połonin BdPN	Populacje gatunków owadów prostoskrzydłych połonin BdPN
	Populacje gatunków owadów prostoskrzydłych kompleksów łąkowych	Zachowanie fauny <i>Orthoptera</i> kompleksów łąkowych z gatunkami z rodzaju <i>Isophya</i>
	Naturalne siedliska i mikrosiedliska cennych i rzadkich gatunków fauny glebowej skoczogonków	Zachowanie naturalnych siedlisk i mikrosiedlisk cennych i rzadkich gatunków fauny glebowej skoczogonków
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Odtworzenie naturalnych zgrupowań jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Zachowanie naturalnych zgrupowań jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich
	Populacje stonkowatych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków połoninowych oraz endemicznych	Zachowanie populacji stonkowatych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków połoninowych oraz endemicznych
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Odtworzenie naturalnych zgrupowań obunogów w BdPN
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Zachowanie naturalnych zgrupowań obunogów w BdPN
	Naturalne zgrupowania widelnic o wysokiej wartości lokalnej	Odtworzenie naturalnych zgrupowań widelnic o wysokiej wartości lokalnej
	Zgrupowania widelnic o wysokiej wartości lokalnej	Odtworzenie naturalnych zgrupowań widelnic o wysokiej wartości lokalnej
	Naturalne zgrupowania widelnic z przewagą gatunków typowo górskich	Zachowanie naturalnych zgrupowań widelnic z przewagą gatunków typowo górskich
	Naturalne zgrupowania widelnic charakterystycznych dla Karpat Wschodnich	Zachowanie naturalnych zgrupowań widelnic charakterystycznych dla Karpat Wschodnich
	Naturalne zgrupowania chruścików z przewagą gatunków górskich	Odtworzenie naturalnych zgrupowań z przewagą gatunków górskich
Naturalne zgrupowania chruścików z przewagą gatunków górskich	Zachowanie naturalnych zgrupowań z przewagą gatunków górskich	

B. Cele ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
	Populacje chrząszczy leśnych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i endemicznych gatunków fauny chrząszczy ziołorośli nadpotokowych	Zachowanie populacji chrząszczy leśnych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i endemicznych gatunków fauny chrząszczy ziołorośli nadpotokowych
	Populacje gatunków chrząszczy połoninowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i endemicznych	Zachowanie populacji gatunków chrząszczy połoninowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i endemicznych
	Populacje chrząszczy siedlisk łąkowych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków	Zachowanie populacji chrząszczy siedlisk łąkowych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków
	Populacje chrząszczy siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków	Zachowanie populacji chrząszczy siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków
	Populacje endemitów chrząszczy wschodnio- i południowo-wschodniokarpackich na ich północno-zachodniej granicy występowania	Zachowanie populacji endemitów chrząszczy wschodnio- i południowo-wschodniokarpackich na ich północno-zachodniej granicy występowania
	Stanowiska <i>Carabus irregularis</i> na wschodniej granicy występowania	Zachowanie stanowisk <i>Carabus irregularis</i> na wschodniej granicy występowania
	Stanowiska <i>Carabus variolosus</i> na wschodniej granicy występowania	Zachowanie stanowisk <i>Carabus variolosus</i> na wschodniej granicy występowania
	Stanowisko <i>Stenus phyllobates</i>	Zachowanie trwałości stanowiska i zwiększenie liczebności populacji <i>Stenus phyllobates</i>
	Stanowisko typowego taksonu opisanego z BdPN (<i>Locus typicus Xantholinus azuganus trellai</i>)	Zachowanie stanowiska typowego taksonu opisanego z BdPN (<i>Locus typicus Xantholinus azuganus trellai</i>)
	Populacje gatunków motyli siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Zachowanie populacji gatunków motyli siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków
	Miejsca odżywiania rzadkich i cennych gatunków fauny ekotonalnej i leśnej	Zachowanie miejsc odżywiania rzadkich i cennych gatunków fauny ekotonalnej i leśnej
	Populacje gatunków ważek BdPN	Zachowanie populacji ważek BdPN
	Populacje gatunku ryjkowców na stanowiskach dysjunktywnych i reliktowych	Zachowanie populacji gatunku ryjkowców na stanowiskach dysjunktywnych i reliktowych
	Populacja gatunków ryjkowców BdPN ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Zachowanie populacji gatunków ryjkowców BdPN ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych
	Zgrupowania meszek z przewagą gatunków typowo górskich w potokach z dopływem zanieczyszczeń	Odtworzenie naturalnych zgrupowań meszek z przewagą gatunków typowo górskich w potokach
	Naturalne zgrupowania meszek z przewagą gatunków typowo górskich	Zachowanie naturalnych zgrupowań meszek z przewagą gatunków typowo górskich
	Istniejące populacje gatunków wijów BdPN	Zachowanie istniejących populacji gatunków wijów BdPN
	Populacje gatunków kosarzy BdPN	Zachowanie populacji gatunków kosarzy BdPN
	Populacje gatunków pajaków BdPN	Zachowanie populacji gatunków pajaków BdPN
	Wyjątkowy, niezwykle liczny zespół populacji cennych gatunków dżdżownic	Zachowanie wyjątkowego, niezwykle liczego zespołu populacji cennych gatunków dżdżownic
	Populacja dżdżownic występująca na wszystkich badanych stanowiskach	Zachowanie populacji dżdżownic występująca na wszystkich badanych stanowiskach

B. Cele ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - rośliny naczyniowe	Flora bagienno – łąkowa i bagienno-zaroślowa (<i>Gentiana pneumonanthe</i> , <i>Gladiolus imbricatus</i> , <i>Iris sibirica</i> , <i>Lycopodiella inundata</i> , <i>Senecio rivularis</i>)	Zachowanie populacji flory bagienno-łąkowej i bagienno zaroślowej ze szczególnym uwzględnieniem gatunków cennych i rzadkich
	Flora torfowisk wysokich (<i>Andromeda polifolia</i> , <i>Carex pauciflora</i> , <i>Comarum palustre</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> , <i>Empetrum nigrum</i> , <i>Ledum palustre</i> , <i>Oxycoccus microcarpus</i> , <i>Oxycoccus palustris</i>)	Zachowanie populacji flory torfowisk wysokich ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych
	Flora łąk górskich (<i>Arnica montana</i> , <i>Sesleria bielzii</i> , <i>Pseudorchis albidula</i> , <i>Lathyrus laevigatus</i> , <i>Dactylorhiza sambucina</i> , <i>Gentianella lutescens</i>)	Zachowanie flory łąk górskich ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk gatunków ginących, bardzo rzadkich
	Flora łąk górskich (<i>Botrychium lunaria</i> , <i>Carex dacica</i> , <i>Diphasiastrum alpinum</i> , <i>Senecio papposus</i>)	Zachowanie flory łąk górskich ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk gatunków ginących, bardzo rzadkich
	Flora puszczańska (<i>Campanula latifolia</i> , <i>Phyllitis scolopendrium</i>)	Zachowanie populacji gatunków flory puszczańskiej ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych
	Flora lasków jaworowych (<i>Padus petrea</i>)	Zachowanie populacji gatunków flory lasków jaworowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych
	Flora siedlisk łąkowych (<i>Botrychium multifidum</i> , <i>Campanula serrata</i> , <i>Ophioglossum vulgatum</i>)	Zachowanie populacji gatunków flory siedlisk łąkowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych
	Flora polan grzbietowych i śródleśnych (<i>Campanula serrata</i> , <i>Tozzia alpina</i> subsp. <i>carpatica</i> , <i>Cirsium erisithales</i> , <i>Helleborus purpurascens</i>)	Zachowanie populacji gatunków flory polan grzbietowych i śródleśnych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Alyssum saxatile</i> , <i>Silene dubia</i>)	Zachowanie flory skał i wychodni skalnych ze szczególnym uwzględnieniem najbardziej osobliwych endemitów
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Aconitum bucovinense</i> , <i>Allium montanum</i> , <i>Anemone narcissiflora</i> , <i>Carex rupestris</i> , <i>Clematis alpina</i> , <i>Delphinium nacladense</i> , <i>Dianthus carthusianorum</i> subsp. <i>saxigenus</i> , <i>Diphasiastrum alpinum</i> , <i>Phyteuma orbiculare</i> , <i>Polygonum viviparum</i> , <i>Rhodiola rosea</i> , <i>Scabiosa lucida</i> , <i>Sempervivum montanum</i> , <i>Thalictrum minus</i>)	Zachowanie populacji gatunków flory skał i wychodni skalnych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - mchy	Flora mchów epifitycznych (<i>Anomodon attenuatus</i> , <i>A. longifolius</i> , <i>A. viticulosus</i> , <i>Dicranum viride</i> , <i>Homalia trichomanoides</i>)	Zachowanie populacji mchów epifitycznych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków
	Flora mchów młak eutroficznych (<i>Hypnum pratense</i> , <i>Sphagnum contortum</i> , <i>Tomentypnum nitens</i>)	Zachowanie populacji mchów młak eutroficznych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków
	Flora mchów torfowisk przejściowych i wysokich (<i>Dicranum undulatum</i> , <i>Polytrichum strictum</i> , <i>Sphagnum magellanicum</i>)	Zachowanie populacji mchów torfowisk przejściowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków
	Flora mchów potokowych (<i>Fontinalis antipyretica</i>)	Zachowanie populacji mchów potokowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków
	Flora mchów naskalnych (<i>Racomitrium lanuginosum</i>)	Zachowanie populacji mchów naskalnych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków
	Flora mchów bażynowisk na połoninach (<i>Dicranum undulatum</i> , <i>Polytrichum strictum</i> ,	Zachowanie populacji mchów bażynowisk na połoninach ze szczególnym uwzględnieniem

B. Cele ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Cel ochrony
	<i>Sphagnum capillifolium</i>)	rzadkich i cennych gatunków
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - wątrobowce	Populacje wątrobowców niżowych związanych z odkrytą glebą	Zachowanie populacji wątrobowców niżowych związanych z odkrytą glebą
	Populacje wątrobowców reliktyw glacialnych	Zachowanie populacji wątrobowców reliktyw glacialnych
	Populacje wątrobowców wychodni skalnych na połoninach	Zachowanie populacji wątrobowców wychodni skalnych na połoninach
	Populacje wątrobowców wychodni skalnych na połoninach oraz kęp płonnikowo-torfowiskowych	Zachowanie populacji wątrobowców wychodni skalnych na połoninach oraz kęp płonnikowo-torfowiskowych
	Populacje wątrobowców torfowisk	Zachowanie populacji wątrobowców torfowisk
	Populacje wątrobowców siedlisk leśnych	Zachowanie populacji wątrobowców siedlisk leśnych
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - porosty	Populacje porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach nieleśnych	Zachowanie populacji porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach nieleśnych
	Populacje porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach leśnych	Zachowanie populacji porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach leśnych
	Populacje porostów naskalne	Zachowanie populacji porostów naskalnych
	Populacje porostów naziemnych, związanych z humusem i mchami	Zachowanie bioróżnorodności flory porostowej wraz z ich siedliskami
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - grzyby	Funga leśna	Zachowanie fungi leśnej
	Funga zbiorowisk połoninowych	Zachowanie fungi zbiorowisk połoninowych
	Funga zbiorowisk łąkowych	Zachowanie fungi zbiorowisk łąkowych
	Funga zbiorowisk pastwiskowych	Zachowanie fungi zbiorowisk pastwiskowych
	Funga zbiorowisk ruderalnych	Zachowanie fungi zbiorowisk ruderalnych
	Funga zbiorowisk torfowiskowych	Zachowanie zbiorowisk torfowiskowych
	Funga koprofilna.	Zachowanie fungi koprofilnej

3. Cele ochrony w obszarze Natura 2000 „Bieszczady” PLC 180001

Celem ochrony obszaru Natura 2000 o nazwie „Bieszczady” (PLC 180001) położonego w całości na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego jest zachowanie integralności obszaru, spójności sieci Natura 2000 oraz utrzymanie lub przywrócenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, gatunków oraz siedlisk gatunków, występujących na tym obszarze i będących jego przedmiotem ochrony.

Zinwentaryzowano na obszarze BdPN następujące siedliska przyrodnicze, które są przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000:

- 1) 4060 - Wysokogórskie borówczyska bażynowe (*Empetro-Vaccinietum*)
- 2) 4080 - Subalpejskie zarośla wierzbowe wierzby lapońskiej lub śląskiej (*Salicetum lapponum, Salicetum silesiaca*)
- 3) 6230 - Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardetalia* - płaty bogate florystycznie)
- 4) 6430 - Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- 5) 6510 - Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- 6) 7110 - Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
- 7) 7140 - Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Sheuchzerio-Caricetea nigrae*)
- 8) 7230 - Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- 9) 91D0 - Bory i lasy bagienne.
- 10) 9110 - Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)
- 11) 9130 - Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)
- 12) 9140 - Górskie jaworzyny ziołoroślowe (*Aceri-Fagetum*)
- 13) 9170 - Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)

Dla wymienionych siedlisk przyrodniczych celem ochrony jest utrzymanie zajmowanych powierzchni oraz zachowanie specyficznych struktur i funkcji tych siedlisk.

Na obszarze BdPN występują następujące rośliny wymienione w II Załączniku Dyrektywy Siedliskowej: widłoząb zielony, rzepik szczeciniasty, dzwonek piłkowany, tocja alpejska, arnika górską, dla których celem ochrony jest utrzymanie aktualnego arealu i liczebności populacji.

Na obszarze BdPN występują następujące zwierzęta (poza ptakami) wymienione w II Załączniku Dyrektywy Siedliskowej:

- kręgowce – żubr, niedźwiedź, wilk, ryś, żbik, wydra, bóbr, mopek, nocek duży, nocek łydkowłosy, nocek orzęsiony, podkowiec mały, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, kumak górski, głowacz białołetwy, brzanka, minóg strumieniowy;
- bezkręgowce – czerwończyk nieparek, nadobnica alpejska, biegacz urozmaicony, biegacz Zawadzkiego, dla których celem ochrony jest utrzymanie aktualnego stanu populacji.

Na obszarze BdPN występują następujące ptaki lęgowe wymienione w I Załączniku Dyrektywy Ptasiej: bocian czarny, derkacz, dzięcioł biało grzbiety, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, gąsiorek, gadożer jarzabek, lelek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, orzełek, puchacz, puszczyk uralski, sokół wędrowny, sóweczka, trzmielojad, włośchatka, dla ochrony których

celem jest zachowanie stanowisk lęgowych i siedlisk gatunku.

4. Przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony

Na wybitne walory przyrodnicze Bieszczadzkiego Parku Narodowego składa się wiele elementów przyrody nieożywionej i ożywionej, które decydują o wyjątkowości tego obszaru.

4.1. Przyroda nieożywiona i gleby:

Geologia

Obszar BdPN usytuowany jest na wychodniach skał należących do dwóch płaszczowin Karpat zewnętrznych: płaszczowiny dukielskiej (na południowym-zachodzie) i płaszczowiny śląskiej (na północnym wschodzie). Osie wszystkich geologicznych fałdów występujących tu w obu płaszczowinach rozciągają się z południowego wschodu na północny zachód. Obie płaszczowiny pocięte są wieloma pionowymi lub stromymi uskokami przeważnie o orientacji SW-NE. Na szczególną uwagę zasługują następujące elementy:

- Osady osuwisk podmorskich zawierającymi bloki skał egzotycznych dla Karpat zewnętrznych. Przedstawiają one interesujący materiał dla rekonstrukcji paleogeograficznych, a w szczególności dla rozważań nad budową geologiczną lądów otaczających morza, w których powstawały skały Karpat zewnętrznych. Szczególnie interesujące jest stanowisko tych osadów w Bukowcu.
- Wapienie kokolitowe w postaci warstewek laminowanych wapieni o grubości nie przekraczającej zwykle kilku cm. Na terenie BdPN występują cztery poziomy wapieni kokolitowych, które są nader przydatne dla korelacji wiekowych skał oligocenu.
- Struktury sedymentacyjne na powierzchniach uławicenia (hieroglify), które mają istotne znaczenie dla odtwarzania kierunków prądów transportujących materiał, z którego powstały skały Karpat zewnętrznych.
- Wirowce występujące masowo w obrębie strefy przeddukielskiej stanowiące unikat w geologii światowej. Geneza tych ciał nie jest jeszcze do końca wyjaśniona.
- Bentonity występujące w warstwach krośnieńskich centralnej depresji karpackiej oraz warstwach przejściowych strefy przeddukielskiej. Przy zastosowaniu odpowiednich analiz bentonitów można określić wiek osadzenia popiołu wulkanicznego oraz określić wiek, w którym bentonit był poddany maksymalnemu podgrzaniu.
- Wstęgi deformacyjne występują masowo w gruboławicowych piaskowcach z Otrytu w obrębie centralnej depresji karpackiej. Przy zastosowaniu odpowiednich analiz wstęp deformacyjnych można prześledzić historię powstawania wielkich elementów architektury (fałdów i uskoków) płaszczowiny śląskiej.
- Diamenty marmarowskie występują dosyć powszechnie na powierzchniach spękań przecinających piaskowce i mułowce warstw przejściowych i warstw menilitowych strefy przeddukielskiej. Występowanie diamentów marmarowskich w strefie przeddukielskiej świadczy o tym, że ta część Karpat zewnętrznych została w przeszłości geologicznej podgrzana przez anomalnie wysokie temperatury.

Rzeźba

Rzeźba Bieszczadów jest rzeźbą strukturalną – wykształcenie i układ głównych elementów rzeźby tego obszaru jest zgodny z kierunkiem przebiegu fałdów i wykazuje ścisłą zależność od odporności podłoża. Występujące w przeszłości procesy rzeźbotwórcze przebiegały w Bieszczadach w ścisłym powiązaniu z układem tych struktur, co uwidacznia się dziś w rusztowym układzie grzbietów i kratowej sieci dolinnej. Główne elementy rzeźby to:

- **grzbiety górskie** zbudowane z odpornych na wietrzenie piaskowców są grzbietami twarżelcowymi. Tworzą układ rusztowy, równoległych pasm, o przebiegu zgodnym z przebiegiem fałdów i łusek z NW na SE.
- **formy skałkowe** czyli ostańcowe skałki, rumowiska (gruzowiska) skalne. Formy skałkowe związane są wyłącznie z występowaniem gruboławicowych piaskowców otryckich. Tworzą ostańce denudacyjne i wychodnie skalne, powstałe wskutek nierównomiernego, denudacyjnego obniżenia powierzchni grzbietowych i cofania stoków, pod wpływem selektywnego wietrzenia skał i odprowadzania zwietrzliny.
- **torfowiska wysokie** tworzące niewielkie płyty na grzbiecie Krzemienia, Szerokiego Wierchu i Tarnicy. Mają one genezę osuwiskową i powstały w bezodpływowych zagłębieniach pomiędzy pakietami skalnymi.
- **stoki** zróżnicowane pod względem morfograficzno-morfometrycznym i wiekowym. Ich długość zależy głównie od wysokości grzbietu, w skład którego wchodzi. Kształt, nachylenie i stopień rozczłonkowania stoków uwarunkowane są głównie układem i odpornością skał podłoża.
- **formy dolinne** zróżnicowane są pod względem rozmiarów, genezy, stosunku do budowy geologicznej, wieku i stadium dojrzałości. Większe doliny tworzą układ kratowy, złożony z odcinków podłużnych, subsekwentnych i poprzecznych konsekwentnych.
- **terasy rzeczne** związane z większymi dolinami płaskodennymi. Są wśród nich zarówno terasy skalne jak i osadowe. Pełna sekwencja poziomów teras skalno-osadowych i osadowych zachowana jest jedynie w rozszerzeniach większych dolin.
- **torfowiska wysokie w dnach dolin** wzdłuż doliny górnego Sanu i Wołosatki o powierzchni większej niż 0,5 ha każde. W rzeźbie dolin najbardziej zaznaczają się torfowiska wysokie z charakterystycznymi kopułami.
- **koryta rzek i potoków** wycięte w dnach dolin na przemian wąskich i szerokich, nawiązujących do stref o różnej odporności podłoża. Złożone są z naprzemianległych odcinków skalnych i odcinków aluwialnych.

Wody

System hydrologiczny Bieszczadzkiego Parku Narodowego cechuje się największymi w polskich górach, po Tatrzańskim, Karkonoskim i Babiogórskim Parku Narodowym, zasobami wodnymi. Zasoby wodne charakteryzują następujące wskaźniki:

- odpływ jednostkowy wynosi od 22 do ponad 35 dm³/s/km², średnio 35 dm³/s/km²;
- wskaźnik odpływu wynosi od 900 do ponad 1280 mm, średnio 1100 mm;
- wskaźnik opadów pionowych (mierzonych) wynosi od 1050 mm do ponad 1300 mm, średnio 1200 mm;
- wskaźnik opadów poziomych wynosi co najmniej 500 mm;
- straty w bilansie wodnym (parowanie) wynoszą 600 mm;
- współczynnik odpływu (iloraz wskaźnika odpływu i opadów), przy uwzględnieniu tylko opadów pionowych wynosi średnio 92%, a przy uwzględnieniu także opadów

poziomych 65%.

Zasoby wodne BdPN w okresach wezbraniowych zwiększają się w mniejszym stopniu niż w Zachodnich Beskidach, natomiast w okresach niżówkowych maleją znacznie szybciej.

Cieki odwadniające BdPN cechują się najdłuższym w polskich Karpatach, obok cieków w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej, czasem zlodzenia (zlodzenie częściowe i całkowite) wynoszącym średnio ponad 3 miesiące w roku (grudzień – początek marca). Relatywnie niewielkie, w porównaniu z pozostałą częścią polskich Karpat wielkości transportu zawiesiny w ciekach odwadniających Bieszczadzki Park Narodowy (San – Zatwarnica, Solinka – Terka) wynoszące odpowiednio 28 i 96 ton/rok/km² wskazują na minimalne rozmiary erozji na tym obszarze, co stanowi skutek dużego zalesienia obszaru w ostatnich 60 latach.

Ze względu na uwarunkowania hydrogeologiczne Bieszczadzkiego Parku Narodowego, tzn. stosunkowo niewielką retencyjność pokryw stokowych i niewielki obszar pokryty przez koluwia, źródła na tym obszarze często są rozmieszczone w dolnych partiach stoków.

Wyróżniono cieki stałe, okresowe i epizodyczne. Cieki stałe funkcjonują w ciągu całego roku, nawet podczas długotrwałych niżówek. Cieki okresowe zanikają w okresach niżówkowych (najczęściej jesienią i w zimie), cieki epizodyczne funkcjonują natomiast krótkotrwale tylko podczas roztopów wiosennych i rzadziej po obfitych letnich opadach.

Gleby

Pokrywa glebowa BdPN wykształciła się w wyniku współdziałania czynników glebotwórczych panujących na terenie Bieszczadów Zachodnich. Jej przestrzenne zróżnicowanie przede wszystkim nawiązuje do rzeźby terenu, która jest z kolei uzależniona od struktury geologicznej oraz do warunków hydrologicznych. W mniejszym stopniu gleby BdPN są kształtowane przez czynniki klimatyczno-roślinne i współczesne procesy morfodynamiczne oraz przez człowieka.

Na szczytach ostrych grzbietów oraz na wychodniach skalnych gleby rozwijają się na płytkich i szkieletowych zwietrzelinach *in situ*. Poniżej wychodni skalnych na stokach występują grubookruchowe (zazwyczaj blokowe) pokrywy zwietrzelinowe o genezie obrywowej, które rozwijały się przede wszystkim w plejstocenie.

W najwyższych, połoninowych partiach BdPN dominują płytkie i średnio głębokie gleby brunatne kwaśne oraz gleby słabo wykształcone: rankery brunatne i rankery butwinowe. Na wychodniach warstw piaskowcowych występują inicjalne litosole, zaś na pokrywach blokowych (najczęściej genezy obrywowej) regosole.

W piętrze leśnym BdPN dominują gleby brunatne kwaśne oraz gleby brunatne właściwe wylugowane i oglejone. Na stokach o większym spadku gleby te są zazwyczaj płytsze i bardziej szkieletowe niż na stokach połogich i u podnóży stoku, gdzie mogą występować gleby głębokie i zawierające małą ilość części szkieletowych. występują również gleby słabo wykształcone (rankery), a niekiedy także gleby inicjalne (litosole i regosole), jednak ich powierzchnie są wyraźnie mniejsze niż w najwyższych partiach BdPN i ograniczają się do lokalnych wzniesień o założeniach odpornościowych oraz do najbardziej stromych stoków.

W tzw. Krainie Dolin dominują gleby brunatne właściwe wylugowane i oglejone. Powszechne występowanie w tej części Parku gleb brunatnych oglejonych wiąże się z mniejszym nachyleniem stoków oraz ciężkim uziarnieniem, co sprzyja stagnowaniu wody. Na połogich stokach występują nierzadko rozległe powierzchnie współwystępowania gleb brunatnych właściwych oglejonych oraz gleb glejowych oraz

płaty gleb glejowych. W dnach dolin na terasach plejstoceńskich oraz wczesnoholoceńskich występują gleby brunatne właściwe oglejone oraz gleby organiczne (głównie gleby torfowe torfowisk wysokich, czasami: torfowisk niskich i przejściowych), zaś na terasach holoceńskich różnie wykształcone mady.

4.2. Ekosystemy leśne:

W ekosystemach leśnych Bieszczadzkiego Parku Narodowego w trakcie przygotowywania poprzedniego Planu Ochrony (1995) wyróżniono następujące zbiorowiska roślinne:

Tabela nr 2. Zbiorcze zestawienie zbiorowisk roślinnych w ekosystemach leśnych

Lp.	Zbiorowisko roślinne	Pow. (ha)	Ilość płatów
1	<i>Abieti-Piceetum montanum</i> , dolnoregłowy bór jodłowo-świerkowy	2,77	4
2	<i>Caltho laetae-Alnetum</i> , bagienna olszyna górską, odmiana wschodniokarpacka	126,23	107
3	<i>Alnetum incanae</i> , nadrzeczna olszyna górską, odmiana wschodniokarpacka	396,89	179
4	<i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i> , grąd subkontynentalny	7,27	8
5	<i>Luzulo luzuloidis-Fagetum typicum</i> , kwaśna buczyna górską, podzespół typowy z kosmatką gajową	331,34	346
6	<i>Luzulo luzuloidis-Fagetum vaccinietosum</i> , kwaśna buczyna górską, podzespół z borówką czernicą	246,94	311
7	<i>Luzulo luzuloidis-Fagetum luzuletosum sylvaticae</i> , kwaśna buczyna górską, podzespół z kosmatką olbrzymią	69,76	37
8	<i>Luzulo luzuloidis-Fagetum calamagrostietosum</i> , kwaśna buczyna górską podzespół z trzcinnikiem leśnym	931,19	455
9	<i>Dentario glandulosae-Fagetum typicum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół typowy, wariant żyzny	4331,18	362
10	<i>Dentario glandulosae-Fagetum typicum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół typowy, wariant ubogi	9555,13	647
11	<i>Dentario glandulosae-Fagetum typicum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół typowy wariant paprociowy	1053,21	122
12	<i>Dentario glandulosae-Fagetum lunarietosum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół wilgotny z miesięcznicą trwałą	57,55	58
13	<i>Dentario glandulosae-Fagetum allietosum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół wilgotny z czosnkiem niedźwiedzim	171,61	239
14	<i>Dentario glandulosae-Fagetum festucetosum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół suchy trawiasto-turzycowy	1257,72	923
15	<i>Dentario glandulosae-Fagetum athyrietosum distentifoliae</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół ziołoroślowy wyższych położeń	728,16	128
16	<i>Sorbo aucupariae-Aceretum pseudoplatani</i> , jaworzyna karpacka	14,85	15
17	<i>Lunario-Aceretum</i> , jaworzyna górską z miesięcznicą trwałą	35,25	28
18	<i>Phyllitido-Aceretum</i> , jaworzyna górską z jęczmikiem zwyczajnym	2,19	3
19	<i>Aceri-Fagetum typicum</i> , jaworzyna ziołoroślowa odmiana wschodniokarpacka, podzespół typowy	169,2	28
20	<i>Aceri-Fagetum athyrietosum distentifoliae</i> , jaworzyna ziołoroślowa odmiana wschodniokarpacka, podzespół paprociowy	92,85	18
21	<i>Aceri-Fagetum allietosum ursinii</i> , jaworzyna ziołoroślowa odmiana wschodniokarpacka, podzespół wilgotny z czosnkiem niedźwiedzim	9,45	14
22	<i>Aceri-Fagetum luzuletosum sylvaticae</i> , jaworzyna ziołoroślowa odmiana wschodniokarpacka, podzespół acidofilny z kosmatką olbrzymią	5,27	4
23	Zbiorowisko olszy szarej <i>Alnus incana</i> na gruntach porolnych	1190,31	445
24	Sztuczne drzewostany z dominacją świerka <i>Picea abies</i> na siedlisku olszyny bagiennej	47,59	15
25	Nasadzenia, uprawy i młodniki leśne na gruntach porolnych	261,92	6
26	Sztuczne drzewostany z dominacją świerka <i>Picea abies</i> na siedlisku lasów bukowych	1988,62	431
27	Drzewostany i młodniki sukcesyjne na gruntach porolnych	13,99	1

Wykaz siedlisk przyrodniczych Natura 2000 oraz zbiorowisk roślinnych w granicach Bieszczadzkiego Parku Narodowego przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3. Zbiorcze zestawienie siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w ekosystemach leśnych

L.p.	Siedlisko przyrodnicze	Zbiorowisko roślinne	Pow (ha)	Ilość płatów
1	9170 - Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	<i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i> , grąd subkontynentalny	7,27	8
2	9110- Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	<i>Luzulo luzuloidis-Fagetum typicum</i> , kwaśna buczyna górską, podzespół typowy z kosmatką gajową	331,34	346
		<i>Luzulo luzuloidis-Fagetum vaccinetosum</i> , kwaśna buczyna górską, podzespół z borówką czernicą	246,94	311
		<i>Luzulo luzuloidis-Fagetum luzuletosum sylvaticae</i> , kwaśna buczyna górską, podzespół z kosmatką olbrzymią	69,76	37
		<i>Luzulo luzuloidis-Fagetum calamagrostietosum</i> , kwaśna buczyna górską podzespół z trzcinnikiem leśnym	931,19	455
3	9130- Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	<i>Dentario glandulosae-Fagetum typicum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół typowy, wariant żyzny	4331,18	362
		<i>Dentario glandulosae-Fagetum typicum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół typowy, wariant ubogi	9555,13	647
		<i>Dentario glandulosae-Fagetum typicum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół typowy wariant paprociowy	1053,21	122
		<i>Dentario glandulosae-Fagetum lunarietosum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół wilgotny z miesięcznicą trwałą	57,55	58
		<i>Dentario glandulosae-Fagetum allietosum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół wilgotny z czosnkiem niedźwiedzim	171,61	239
		<i>Dentario glandulosae-Fagetum festucetosum</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół suchy trawiasto-turzcycowy	1257,72	923
		<i>Dentario glandulosae-Fagetum athyrietosum distentifoliae</i> , żyzna buczyna karpacka podzespół ziółoroślowy wyższych położeń	728,16	128
4	9140 - Górskie jaworzyny ziółoroślowe (<i>Aceri-Fagetum</i>)	<i>Sorbo aucupariae-Aceretum pseudoplatani</i> , jaworzyna karpacka	14,85	15
		<i>Lunario-Aceretum</i> , jaworzyna górską z miesięcznicą trwałą	35,25	28
		<i>Phyllitido-Aceretum</i> , jaworzyna górską z jęczmieniem zwyczajnym	2,19	3
		<i>Aceri-Fagetum typicum</i> , jaworzyna ziółoroślowa odmiana wschodniokarpacka, podzespół typowy	169,2	28
		<i>Aceri-Fagetum athyrietosum distentifoliae</i> , jaworzyna ziółoroślowa odmiana wschodniokarpacka, podzespół paprociowy	92,85	18
		<i>Aceri-Fagetum allietosum ursinii</i> , jaworzyna ziółoroślowa odmiana wschodniokarpacka, podzespół wilgotny z czosnkiem niedźwiedzim	9,45	14
		<i>Aceri-Fagetum luzuletosum sylvaticae</i> , jaworzyna ziółoroślowa odmiana wschodniokarpacka, podzespół acidofilny z kosmatką olbrzymią	5,27	4

4.3. Nieleśne ekosystemy lądowe:

W wyniku uzupełniających prac fitosocjologicznych w lądowych ekosystemach nieleśnych przeprowadzonych w latach 2009-2010 na potrzeby niniejszego Planu Ochrony oraz w oparciu o istniejące opracowania fitosocjologiczne dotyczące obszaru BdPN

B. Cele ochrony

wyróżniono następujące zbiorowiska roślinne:

Tabela nr 4. Zbiorcze zestawienie zbiorowisk roślinnych w ekosystemach nieleśnych

Lp.	Zbiorowisko roślinne	Powierzchnia (ha)	Ilość płątów
1	Agrocenozy dawnych poletek łowieckich	11,13	10
2	<i>Alopecuretum pratensis</i> łąka wyczyńcowa	305,32	109
3	<i>Athyrietum distentifoliae</i> , ziolorośla paprociowe z wietlicą alpejską	2,56	10
4	<i>Athyrio distentifoliae-Sorbetum alnetosum viridae</i> , zarośla wietlicowo-jarzębinowe, podzespót wschodniokarpacki z olszą zieloną	23,56	27
5	Borówczysko czernicowe, zbiorowisko <i>Vaccinium myrtillus</i>	59,14	145
6	<i>Campanulo serratae-Agrostietum alopecuretosum</i> , łąka mietlicowa podzespót wilgotny z wyczyńcem łąkowym	24,26	32
7	<i>Campanulo serratae-Agrostietum arrhenatheretosum</i> , łąka mietlicowa podzespót z rajgrasem wyniosłym	50,52	20
8	<i>Campanulo serratae-Agrostietum centauretosum jacei</i> , łąka mietlicowa podzespót ciepłolubny z chabrem łąkowym	66,83	90
9	<i>Campanulo serratae-Agrostietum centauretosum jacei</i> facja z <i>Briza media</i> , łąka mietlicowa podzespót ciepłolubny z chabrem łąkowym facja z drzazgką średnią	33,89	108
10	<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> facja z <i>Dactylis glomerata</i> , łąka mietlicowa podzespót typowy facja z kupkówką pospolitą	217,86	229
11	<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> facja z <i>Holcus mollis</i> , łąka mietlicowa podzespót typowy facja z kłosówką miękką	34,05	62
12	<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> facja z <i>Hypericum maculatum</i> , łąka mietlicowa podzespót typowy facja z dziurawcem czterobocznym	126,54	73
13	<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> facja z <i>Trisetum flavescens</i> , łąka mietlicowa podzespót typowy facja z konietlicą łąkową	24,38	28
14	<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> , łąka mietlicowa podzespót typowy	745,8	484
15	<i>Cardamino-Cratoneuretum commutati</i> , mszarnik źródłiskowy, fragmenty	0,87	2
16	<i>Cirsietum rivularis</i> , wilgotna łąka ostrożeńiowa	99,72	209
17	<i>Dryopteridi dilatatae-Sorbetum aucupariae</i> , zarośla jarzębinowe z nerecznicą	7,81	42
18	<i>Empetro hermaphroditii-Vaccinietum myrtilli</i> , połoninowe borówczysko bażynowe	3,03	42
19	<i>Epilobio-Juncetum effusi</i> , pastwisko sitowe	28,15	147
20	<i>Filipendulo-Geranietum</i> , ziolorośla wiązkówkowo-bodziszkowe	131,88	223
21	<i>Galeopsidi speciosae-Rumicetum alpini</i> , ziolorośla szczawiu alpejskiego	75,13	624
22	Grechoty ze zbiorowiskami porostów	6,18	161
23	<i>Hypochoeridi uniflorae-Nardetum strictae</i> , wschodniokarpackie bliźniczysko połoninowe, zubożale	3,85	31
24	<i>Lolio-Cynosuretum</i> , pastwisko życiowo-grzebieniowe	46,97	58
25	Łąka śmiałkowa, zbiorowisko <i>Deschampsia caespitosa</i>	191,31	282
26	Murawa z bliźniczką psią trawką, zbiorowisko <i>Nardus stricta</i>	71,87	177
27	Nieokreślone zbiorowiska ruderalne z klasy <i>Artemisietea vulgaris</i>	62,5	35
28	<i>Petasitetum kablikiani</i> , łopuszyny z lepiężnikiem wytysiałym	2,19	17
29	<i>Phalarido-Petasitetum hybridi</i> , łopuszyny z lepiężnikiem różowym	2,17	15
30	<i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i> , traworośla wiechlinowo-śmiałkowe	639,45	672
31	<i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i> , traworośla wiechlinowo-śmiałkowe/ <i>Pulmonario filarszkyanae-Alnetum viridis</i> , wilgotne zarośla olszy zielonej	0,01	1
32	<i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i> , traworośla wiechlinowo-śmiałkowe/ <i>Tanaceto-Calamagrostietum arundinaceae</i> , traworośla trzcinnika leśnego	0,25	8
33	<i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i> , traworośla wiechlinowo-śmiałkowe/ <i>Vaccinietum myrtilli gentianetosum asclepiadeae</i> , borówczysko połoninowe z goryczką trojeściową	0,05	1

Lp.	Zbiorowisko roślinne	Powierzchnia (ha)	Ilość płatów
34	<i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i> , traworośla wiechlinowo-śmiałkowe/Zbiorowisko maliny właściwej <i>Rubus idaeus</i>	0,04	1
35	<i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i> , traworośla wiechlinowo-śmiałkowe/Zbiorowisko zarośli wierzbowo-olszowych <i>Salix silesiaca-Alnus viridis</i>	0,13	1
36	<i>Potentillo aureae-Festucetum airoides</i> , wysokogórska murawa z kostrzewą niską	2,23	35
37	<i>Pulmonario filarszkyanae-Alnetum viridis</i> , wilgotne zarośla olszy zielonej	16,11	77
38	<i>Scirpetum sylvatici</i> , ziólorośla sitowia leśnego	24,4	169
39	<i>Tanaceto-Calamagrostietum arundinaceae</i> , traworośla trzcinnika leśnego	980,62	377
40	<i>Tanaceto-Calamagrostietum arundinaceae</i> , traworośla trzcinnika leśnego/ <i>Trollio altissimae-Knautietum dipsacifoliae</i> , kwieciste ziólorośla połoninowe	0,44	3
41	<i>Tanaceto-Calamagrostietum arundinaceae</i> , traworośla trzcinnika leśnego/ <i>Vaccinietum myrtilli gentianetosum asclepiadeae</i> , borówczysko połoninowe z goryczką trojeściową	14,34	10
42	<i>Tanaceto-Calamagrostietum arundinaceae</i> , traworośla trzcinnika leśnego/Zbiorowisko maliny właściwej <i>Rubus idaeus</i>	0,21	5
43	Traworośla trzcinnika lancetowatego, zbiorowisko <i>Calamagrostis canescens</i>	0,22	4
44	Traworośla trzcinnika piaszkowego, zbiorowisko <i>Calamagrostis epigeios</i>	1,48	9
45	Traworośla trzcinnika szuwarowego, zbiorowisko <i>Calamagrostis pseudophragmites</i>	0,15	1
46	<i>Trollio altissimae-Knautietum dipsacifoliae</i> , kwieciste ziólorośla połoninowe	22,8	139
47	<i>Trollio altissimae-Knautietum dipsacifoliae</i> , kwieciste ziólorośla połoninowe/ Zbiorowisko maliny i śmiałka darniowego <i>Rubus idaeus-Deschampsia caespitosa</i>	0,03	2
48	<i>Trollio altissimae-Knautietum dipsacifoliae</i> , kwieciste ziólorośla połoninowe/ <i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i> , traworośla wiechlinowo-śmiałkowe	2,87	10
49	<i>Trollio altissimae-Knautietum dipsacifoliae</i> , kwieciste ziólorośla połoninowe/ <i>Tanaceto-Calamagrostietum arundinaceae</i> , traworośla trzcinnika leśnego	0,42	9
50	Ziólorośla pokrzywy i roślin baldaszkowatych, <i>Urtica dioica, Anthriscus sylvestris, Aegopodium podagraria, Chaerophyllum aromaticum</i>	80,96	182
51	<i>Vaccinietum myrtilli festucetosum airoide</i> borówczysko połoninowe z kostrzewą niską	39,31	175
52	<i>Vaccinietum myrtilli festucetosum airoide</i> borówczysko połoninowe podzespół z kostrzewą niską/ <i>Tanaceto-Calamagrostietum arundinaceae</i> , traworośla trzcinnika leśnego	0,41	1
53	<i>Vaccinietum myrtilli festucetosum airoide</i> borówczysko połoninowe podzespół z kostrzewą niską/Zbiorowisko traworośli trzcinnika owłosionego <i>Calamagrostis villosa</i>	0,11	1
54	<i>Vaccinietum myrtilli gentianetosum asclepiadeae</i> , borówczysko połoninowe z goryczką trojeściową	178,21	597
55	<i>Vaccinietum myrtilli polytrichetum communae</i> , borówczysko połoninowe podzespół mszysty	6,95	33
56	<i>Vaccinietum myrtilli rosetosum pendulinae</i> , borówczysko połoninowe podzespół piarżyskowy z różą alpejską	8,15	121
57	Wilgotna łąka jaskrowo-firletkowa <i>Ranunculus acris-Lychnis flos-cuculi</i>	18,77	23
58	Zarośla i zadrzewienia na łąkach	162,07	230
59	Zbiorowiska szczelinowe na skałach piaszkowcowych	0,26	7
60	Zbiorowisko borówki brusznicy <i>Vaccinium vitis-idaea</i>	0,02	1
61	Zbiorowisko jeżyny fałdowanej i gruczołowatej <i>Rubus plicatus + Rubus hirtus</i>	7,82	63
62	Zbiorowisko kosmatki gajowej <i>Luzula luzuloides var. erythranthema</i>	0,81	11
63	Zbiorowisko kosmatki olbrzymiej <i>Luzula sylvatica</i>	0,79	7
64	Zbiorowisko maliny i śmiałka darniowego <i>Rubus idaeus-Deschampsia caespitosa</i>	20,01	226
65	Zbiorowisko maliny i śmiałka darniowego <i>Rubus idaeus-Deschampsia caespitosa/Tanaceto-Calamagrostietum arundinaceae</i> , traworośla trzcinnika leśnego	2,27	10
66	Zbiorowisko maliny właściwej <i>Rubus idaeus</i>	42,62	260
67	Zbiorowisko ostrożeńca polnego <i>Cirsium arvense</i>	14,85	66
68	Zbiorowisko perzu właściwego <i>Elymus repens</i>	25,46	101

B. Cele ochrony

Lp.	Zbiorowisko roślinne	Powierzchnia (ha)	Ilość płatów
69	Zbiorowisko pokrzywy zwyczajnej <i>Urtica dioica</i>	26,94	42
70	Zbiorowisko suchej łąki z kostrzewą czerwoną <i>Festuca rubra</i>	4,12	4
71	Zbiorowisko traworośli trzcinnika owłosionego <i>Calamagrostis villosa</i>	55,66	159
72	Zbiorowisko turzycy drążkowej <i>Carex brizoides</i>	32,58	208
73	Zbiorowisko wierzbowki koprzy <i>Chamaenerion angustifolium</i>	0,24	4
74	Zbiorowisko z modrzykiem i omiegim górskim <i>Mulgedium alpinum</i> + <i>Doronicum austriacum</i>	2,41	8
75	Zbiorowisko zarośli jarzębinowych z trzcinnikiem leśnym <i>Calamagrostis arundinacea-Sorbus aucuparia</i>	97,76	139
76	Zbiorowisko zarośli olszy zielonej z trzcinnikami <i>Calamagrostis-Alnus viridis</i>	19,25	113
77	Zbiorowisko zarośli wierzbowo-olszowych <i>Salix silesiaca-Alnus viridis</i>	1,5	24
78	Ziołorośla dzikiego bzu hebdy, zbiorowisko <i>Sambucus ebulus</i>	2,44	8
79	Ziołorośla mięty długolistnej <i>Mentha longifolia</i>	28,78	155
80	Ziołorośla paproci orlicy pospolitej, zbiorowisko <i>Pteridium aquilinum</i>	0,47	5
81	Ziołorośla rudbekii nagiej, zbiorowisko <i>Rudbeckia laciniata</i>	1,13	2

W grupie łądowych ekosystemów nieleśnych wyróżniono 5 siedlisk przyrodniczych, które znajdują się na liście Natura 2000. W ramach poszczególnych siedlisk przyrodniczych znajdują się zróżnicowane zbiorowiska roślinne. Zestawienie siedlisk przyrodniczych Natura 2000 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 5. Zbiorcze zestawienie siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w ekosystemach nieleśnych

Lp.	Siedlisko przyrodnicze	Kod N2000	Zbiorowisko roślinne	Ilość płatów	Pow. (ha)
1	Wysokogórskie borówczyska bażynowe (<i>Empetro-Vaccinietum</i>)	4060	<i>Empetro hermaphroditii-Vaccinietum myrtilli</i> , połoninowe borówczysko bażynowe	42	3,03
2	Subalpejskie zarośla wierzbowe wierzby lapońskiej lub śląskiej (<i>Salicetum lapponum, Salicetum silesiaca</i>)	4080	Zbiorowisko zarośli wierzbowo-olszowych, <i>Salix silesiaca-Alnus viridis</i>	24	1,50
3	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylin alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	6430	<i>Athyrietum distentifolae</i> , ziołorośla paprociowe z wietlicą alpejską	10	2,56
			<i>Trollio altissimae-Knautietum dipsacifoliae</i> , kwieciste ziołorośla połoninowe	139	22,8
			<i>Galeopsidi speciosae-Rumicetum alpini</i> , ziołorośla szczawiu alpejskiego	624	75,13
			<i>Petasitetum kablikiani</i> , łopuszyny z lepieźnikiem wytłysiałym	17	2,19
			Zbiorowisko ziołorośli z <i>Mulgedium alpinum</i> i <i>Doronicum austriacum</i>	8	2,41
4	Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardetalia</i> - płaty bogate florystycznie)	6230	<i>Hypochoeridi uniflorae-Nardetum strictae</i> , wschodniokarpackie bliźniczysko połoninowe, zubożale	31	3,85
			Murawa z bliźniczką psią trawką, zbiorowisko <i>Nardus stricta</i> , zubożale	177	71,87
5	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510	<i>Campanulo serratae-Agrostietum alopecuretosum</i> , łąka mietlicowa podzespół wilgotny z wyczyńcem łąkowym	32	24,26
			<i>Campanulo serratae-Agrostietum arrhenatheretosum</i> , łąka mietlicowa podzespół z rajgrasem wyniosłym	20	50,52
			<i>Campanulo serratae-Agrostietum centauretosum</i> facja z <i>Briza media</i> , łąka mietlicowa podzespół ciepłolubny facja z drążką średnią	108	33,89

Lp.	Siedlisko przyrodnicze	Kod N2000	Zbiorowisko roślinne	Ilość płatów	Pow. (ha)
			<i>Campanulo serratae-Agrostietum centauretosum jacei</i> , łąka mietlicowa podzespół ciepłolubny z chabrem łąkowym	90	66,83
			<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> facja z <i>Dactylis glomerata</i> , łąka mietlicowa podzespół typowy facja z kupkówką pospolitą	229	217,86
			<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> facja z <i>Holcus mollis</i> , łąka mietlicowa podzespół typowy facja z kłosówką miękką	62	34,05
			<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> facja z <i>Hypericum maculatum</i> , łąka mietlicowa podzespół typowy facja z dziurawcem czterobocznym	73	126,54
			<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> facja z <i>Trisetum flavescens</i> , łąka mietlicowa podzespół typowy facja z konietlicą łąkową	28	24,38
			<i>Campanulo serratae-Agrostietum typicum</i> , łąka mietlicowa podzespół typowy	484	745,80

4.4. Ekosystemy torfowiskowe i bagiennne:

W ekosystemach torfowiskowych i bagiennych wyróżniono następujące zbiorowiska roślinne:

Tabela nr 6. Zbiorcze zestawienie zbiorowisk roślinnych w ekosystemach torfowiskowych i bagiennych

Lp.	Zbiorowisko roślinne	Liczba płatów	Powierzchnia (ha)
1	<i>Caricetum acutiformis</i> , szuwar turzycy błotnej	11	0,71
2	<i>Caricetum gracilis</i> , szuwar turzycy zaostrej	33	5,11
3	<i>Caricetum lasiocarpae</i> , trzęsawisko z turzycą nitkowatą	2	0,61
4	<i>Caricetum paniculatae</i> , szuwar turzycy prosowej	28	5,30
5	<i>Caricetum ripariae</i> , szuwar turzycy brzegowej	3	0,81
6	<i>Caricetum rostratae</i> , szuwar turzycy dzióbkowatej	33	1,47
7	<i>Caricetum vesicariae</i> szuwar turzycy pęcherzykowatej	4	0,20
8	<i>Carici canescentis-Agrostietum caninae</i> , młaka turzycowo-mietlicowa	10	1,74
9	<i>Empetrum hermaphroditum</i> - <i>Sphagnum nemoreum</i> , zbiorowisko torfowisk połoninowych	1	0,02
10	<i>Equisetum fluviatilis</i> , szuwar skrzypowy	11	0,59
11	<i>Glycerietum maximae</i> , szuwar mанны wysoki	6	0,59
12	<i>Iridetum pseudoacori</i> , szuwar kosaćca	4	0,18
13	<i>Ledo-Sphagnetum magellanici</i> , kontynentalny mszar bagienny	8	8,77
14	<i>Phalaridetum arundinaceae</i> , szuwar mozgowy	78	16,89
15	<i>Phragmitetum australis</i> , szuwar trzcinowy	2	3,81
16	<i>Salicetum pentandro-cinereae</i> , łożowisko z przewagą wierzy pięciopręcikowej i szarej, zbiorowisko mało typowe, fragmentaryczne	89	14,84
17	<i>Sparganietum erecti</i> , zbiorowisko z jeżogłówką gałęziastą	1	0,01
18	<i>Sparganio-Glycerietum fluitantis</i> , szuwar mанны niski (manny jadalnej)	8	0,67
19	<i>Sphagnetum magellanici</i> , mszar torfowcowy	31	13,74
20	<i>Sphagno-Piceetum montanum molinietosum</i> , dolnoregłowy bór świerkowy bagienny podzespół suchy z trzęślicą modrą	1	0,44
21	<i>Sphagno-Piceetum montanum</i> , dolnoregłowy bór świerkowy bagienny	9	4,49
22	<i>Typhetum latifoliae</i> , szuwar szerokopalkowy	3	0,23

B. Cele ochrony

Lp.	Zbiorowisko roślinne	Liczba płatów	Powierzchnia (ha)
23	<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , brzezina bagienna	2	3,53
24	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , sosnowy bór bagienny	19	10,43
25	<i>Valeriano-Caricetum flavae</i> , młaka źródłkowa kozłkowo-turzycowa	1764	288,04
26	Zbiorowisko młaki z <i>Menyanthes trifoliata</i>	14	4,10
27	Zbiorowisko młaki z turzycą pospolitą <i>Carex nigra</i> + <i>Caricetum caespitosae</i>	39	10,51
28	Zbiorowisko połoninowej młaki <i>Juncus articulatus-Caltha palustris subsp. laeta</i>	86	6,47
29	Zbiorowisko trzęślicy modrej <i>Molinia caerulea</i>	12	4,53
30	Zbiorowisko welnianki pochwowatej <i>Eriophorum vaginatum</i>	9	1,80

Zbiorowiska występujące w postaci szczątkowej, zanikającej, lub w bardzo małych nietrwałych płatach, np. okresowo w oczkach wodnych:

- *Acoretum calamii* – szuwar tataraku zwyczajnego
- *Eleocharitetum palustris* – szuwar ponikła błotnego
- *Glycerietum fluitantis* – szuwar manny jadalnej
- *Caricetum diandrae* – trzęsawisko z turzycą obłą
- *Potametum natantis* – zespół rdestnicy pływającej

Większość zbiorowisk roślinnych torfowiskowych i bagiennych w BdPN została włączona do siedlisk chronionych w ramach programu Natura 2000. Znalazło się tu 12 zbiorowisk roślinnych, z tego 7 należy do siedlisk priorytetowych. Są to 4 zbiorowiska nieleśnych mszarów torfowisk wysokich oraz 3 zbiorowiska borów i lasów bagiennych. Do siedlisk naturalnych zaliczane są także niektóre zbiorowiska roślin wodnych. Z tej grupy w BdPN stwierdzono jedynie zespół rdestnicy pływającej *Potametum natantis*, wykształcony fragmentarycznie w kilku oczkach wodnych w rejonie Tarnawy. Ma on efemeryczny charakter, gdyż zanika w miarę wypływania się oczek wodnych, a pojawia się w nowo powstających, np. w sąsiedztwie tam bobrowych. Z uwagi na krótkotrwałość i fragmentaryczny charakter nie wykazano tego zespołu w zestawieniach siedlisk naturalnych. Wykaz siedlisk przyrodniczych Natura 2000 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 7. Zbiórce zestawienie siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w ekosystemach torfowiskowych i bagiennych

Lp.	Siedlisko przyrodnicze	Kod N2000	Zbiorowisko roślinne	Ilość płatów	Powierzchnia siedliska (ha)
1	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	7110	Zbiorowisko torfowisk połoninowych: <i>Empetrum hermaphroditum-Sphagnum nemoreum</i>	1	0,02
			Zbiorowisko welnianki pochwowatej: <i>Eriophorum vaginatum</i>	9	1,8
			<i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> , kontynentalny mszar bagienny	8	8,77
			<i>Sphagnetum magellanicum</i> , mszar torfowcowy	31	13,74
2	Bory i lasy bagienne	91DO	<i>Sphagno-Piceetum montanum molinietosum</i> , dolnoregłowy bór świerkowy bagienny podzespół suchy z trzęślicą modrą	1	0,44
			<i>Sphagno-Piceetum montanum</i> , dolnoregłowy bór świerkowy bagienny	9	4,49
			<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , brzezina bagienna	2	3,53
			<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , sosnowy bór bagienny	19	10,43

Lp.	Siedlisko przyrodnicze	Kod N2000	Zbiorowisko roślinne	Ilość płatów	Powierzchnia siedliska (ha)
3	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Sheuchzerio-Caricetea nigrae</i>)	7140	Zbiorowisko młaki z <i>Menyanthes trifoliata</i>	14	4,1
			<i>Caricetum lasiocarpae</i> , trzęsawisko z turzycą nitkowatą	2	0,61
			<i>Caricetum diandrae</i> , trzęsawisko z turzycą obłą	1	0,02
4	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	7230	<i>Valeriano-Caricetum flavae</i> , młaka źródłiskowa kozłkowo-turzycowa	1764	288,04
			zbior. <i>Juncus articulatus-Caltha laeta</i> , młaka połoninowa	86	6,47

4.5. Gatunki roślin i grzybów oraz ich siedliska:

Na obszarze Bieszczadzkiego Parku Narodowego stwierdzono występowanie 2821 gatunków roślin i grzybów, w tym:

- 1) rośliny naczyniowe 826 gatunków, w tym 47 gatunków specjalnej troski;
- 2) mchy 301 gatunków, w tym 28 gatunków specjalnej troski;
- 3) wątrobowce 112 gatunków, w tym 24 gatunki specjalnej troski;
- 4) porosty 529 gatunków, w tym 58 gatunków specjalnej troski;
- 5) grzyby 1054 gatunki, w tym 146 gatunków specjalnej troski.

Gatunki o szczególnych walorach w Bieszczadzkim Parku Narodowym:

- 1) Gatunki prawnie chronione łącznie 252 gatunki (ochrona ścisła – 214 gatunków, ochrona częściowa – 38 gatunków) w tym:
 - rośliny naczyniowe – ochrona ścisła 46 gatunków, częściowa – 8 gatunków;
 - mchy – ochrona ścisła 58 gatunków, częściowa – 21 gatunków;
 - wątrobowce – ochrona ścisła 2 gatunki, częściowa – 3 gatunki;
 - porosty – ochrona ścisła – 92 gatunki, ochrona częściowa – 6 gatunków;
 - grzyby – ochrona ścisła – 16 gatunków.
- 2) Gatunki zagrożone z Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski:
 - rośliny naczyniowe – 51 gatunków;
 - mchy – 48 gatunków;
 - wątrobowce – 15 gatunków
 - porosty – 212 gatunków;
 - grzyby – 236 gatunków.

4.6. Gatunki zwierząt oraz ich siedliska:

Na obszarze Bieszczadzkiego Parku Narodowego stwierdzono występowanie 6940 gatunków zwierząt, w tym:

- 1) kręgowce – 231 gatunków, w tym:
 - a) ssaki - 60 gatunków,
 - b) ptaki – 154 gatunki,
 - c) gady – 6 gatunków,
 - d) płazy – 11 gatunków,
 - e) ryby i minogi – 15 gatunków
- 2) bezkręgowce – 6709 gatunków, w tym:
 - a) pierścienice – 79 gatunków

- b) stawonogi – 6538 gatunków, w tym:
 - krocionogi – 36 gatunków;
 - owady – 5642 gatunki;
 - pajęczaki – 729 gatunków;
 - skorupiaki – 60 gatunków;
 - wije – 71 gatunków;
- c) mięczaki – 75 gatunków;
- d) niesporczaki – 17 gatunków

Gatunki o szczególnych walorach w Bieszczadzkim Parku Narodowym:

- 1) gatunki prawnie chronione łącznie 284 gatunki, w tym:
 - ssaki – 42 gatunki;
 - ptaki – 154 gatunki;
 - gady – 6 gatunków;
 - płazy – 11 gatunków;
 - ryby i minogi – 5 gatunków
 - bezkręgowce – 66 gatunków

Kultura:

Ciągłość kulturowa obszaru Bieszczadzkiego Parku Narodowego została przerwana w wyniku przesiedleń i deportacji prowadzonych przez władze sowieckie i niemieckie, bratobójczych walk oraz przeprowadzonej siłami Ludowego Wojska Polskiego akcji „Wisła”. Fragmenty obiektów świadczące o przeszłości tego terenu ulegają zapadaniu się w ziemię, są zacierane, lub wręcz rozsadzane przez sukcesję roślinności. Natura bez istotnej działalności człowieka „upomina się o swoje”. Cmentarze, miejscowości z liczną infrastrukturą przemysłową: potasznie, młyny, tartaki w szybkim tempie ulegają rozkładowi (budowane z naturalnych materiałów) i zupełnemu zatarciu w krajobrazie. Po młynach pozostały przeważnie młynówki, czy pale wbite w brzeg. Ślady potasznicy, to ściany betonowe oraz kamienne, pojedyncze sprzęty- np. żeliwna kadź. Jedynie krzyże przydrożne świadczą o dawnej kulturze w pełni, przeważnie przetrwały one w czytelnej formie. Wiele cmentarzy zostało zatartych, poprzez zmianę ich funkcji: budowa drogi(użycie materiału kamiennego jako podbudowy), czy zasypanie śmieciami, a następnie ziemią, lub ekspansję roślinności. Najtrwalszymi elementami upamiętniającymi istnienie obiektów kulturowych okazują się drzewa. Drzewa sadzone przy kapliczkach jako 'strażnicy' granic wsi, na otwartych terenach jako 'samotniki'- dla orientacji w terenie, lub na cmentarzach, dostojnie 'niosą' pamięć o mieszkańcach nieistniejących wsi. Współcześnie posadzone świerki, wyznaczające obszar cmentarza, będące równocześnie jego ogrodzeniem, pełnią funkcje ochronną przed zacieraniem śladów po istnieniu mogił ziemnych, narażonych na działanie czynników atmosferycznych oraz ułatwiają odnalezienie obiektu.

5. Społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony

Bieszczadzki Park narodowy został utworzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1973 r. w sprawie utworzenia Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1973 r. Nr 31, poz. 179);

Aktualną podstawą prawną działalności Parku jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 listopada 1996 r. w sprawie Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1996 r.

Nr 144, poz. 664 i z 1999 r. Nr 93, poz. 1068).

Wykaz kategorii użytkowania gruntów na obszarze Parku przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 8. Zestawienie kategorii użytkowania gruntów na obszarze BdPN wg form własności

Lp	Rodzaj użytku	Własność*							%
		SP – BdPN	SP inne	Woj.	Gm.	Pryw.	Instyt.	Razem	
		Powierzchnia w hektarach							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	Użytki leśne, w tym:	25246,1496	0,6600	0,0000	4,2672	1,0941	0,1900	25252,3609	86,47
1.1	Lasy i grunty leśne	24433,5134	-	-	0,6976	-	-	24434,2110	83,67
1.2	Grunty zadrzewione i zakrzewione	812,6362	0,6600	-	3,5696	1,0941	0,1900	818,1499	2,80
2	Użytki rolne, w tym:	1973,3642	0,2000	0,2839	16,7160	0,4880	1,4742	1992,5263	6,83
2.1	Grunty orne	0,3088	-	-	-	-	-	0,3088	0,01
2.2	Łąki	234,4379	-	-	1,3500	-	0,2000	235,9879	0,81
2.3	Pastwiska	1738,6175	0,2000	0,2839	15,3660	0,4880	1,2742	1756,2296	6,01
3	Grunty zabudowane i zurbanizowane	68,6842	40,7956	38,4554	19,0478	0,5584	0,7780	168,3194	0,58
4	Nieużytki	1703,2321	-	-	0,9759	-	-	1704,2080	5,84
5	Wody	60,7998	23,9498	-	-	-	-	84,7496	0,29
6	Ogółem 1+2+3+4+5	29052,2299	65,6054	38,7393	41,0069	2,1405	2,4422	29202,1642	100,00

*własność – objaśnienie skrótów:

SP – BdPN – grunty Skarbu Państwa w zarządzie Parku

SP inne – pozostałe grunty Skarbu Państwa

Woj. – grunty wojewódzkie

Gm. - grunty gminne

Pryw. - grunty prywatne

Instyt. - grunty instytucji pozapaństwowych (m.in. kościoły, uczelnie, fundacje)

Tabela nr 9. Zestawienie powierzchni i kategorii użytkowania gruntów na obszarze BdPN wg gmin

Wyszczególnienie	Powierzchnia w hektarach					
	Ogólna	Użytki leśne	Użytki rolne	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Nieżytki	Wody
1	2	3	4	5	7	8
gm. Cisna	6090,3035	5839,7422	22,1762	36,1568	185,6811	6,5472
gm. Czarna	147,2323	147,2323	-	-	-	-
gm. Lutowiska	22964,3011	19265,3864	1970,3501	131,8353	1518,5269	78,2024
gm. Ustrzyki Dolne	0,3273	-	-	0,3273	-	-
Ogólna	29202,1642	25252,3609	1992,5263	168,3194	1704,2080	84,7496
Udział % powierzchni Parku w powierzchni użytków gruntowych	100,00	86,47	6,82	0,58	5,84	0,29

C. STREFY OCHRONY

1. Potrzeby i uwarunkowania zastosowania ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej

Podział na strefy ochrony:

Na terenie Parku zaprojektowano trzy strefy ochrony:

1. Strefę ochrony ścisłej - strefa ta obejmuje obszary, na których nie planuje się jakichkolwiek form użytkowania i ingerencji w środowisko przyrodnicze.

Strefa ta obejmuje przede wszystkim ostoje zbiorowisk naturalnych z zachowanymi lokalnie cechami typowymi dla zbiorowisk pierwotnych, tworzące wielkie kompleksy leśne o charakterze puszczańskim, bardzo bogate w gatunki roślin i zwierząt. Lasy te są siedliskiem wielu gatunków rzadkich, które nie znajdują warunków do życia w drzewostanach użytkowanych, zwłaszcza silnie odmłodzonych. Do zbiorowisk naturalnych należą także niektóre ekosystemy wysokogórskich zarośli i muraw typu alpejskiego zajmujące najwyższe położenia. Ochroną ścisłą objęto również część terenów dawniej intensywnie użytkowanych, a od ponad 50 lat pozostawionych bez gospodarczej ingerencji człowieka. Są to zarówno kompleksy leśne o różnym stopniu naturalności oraz część połonin a także dawne grunty rolne i pastwiska. Trwający tu proces spontanicznej sukcesji ekologicznej ma wielką wartość poznawczą oraz doświadczalną.

2. Strefę ochrony czynnej - strefa ta obejmuje obszary, na których wykonywane będą zabiegi ochronne oraz obszary warunkowo wyeliminowane z ingerencji człowieka. Strefa ta może mieć różny charakter:

Zachowawczy - W tej części strefy następuje warunkowy brak ingerencji człowieka. Pozostaje możliwość ingerencji w przypadku zaistnienia wcześniej nieprzewidzianych okoliczności negatywnie oddziałujących na przedmioty ochrony.

Stabilizacyjny - Głównym celem w tej części strefy jest utrzymanie w stanie niezmiennym przedmiotów ochrony bez względu na ich pochodzenie.

Rewitalizacyjny - Głównym celem w tej części strefy jest odtworzenie przedmiotów ochrony związanych z działalnością człowieka.

Renaturalizacyjny - Głównym celem w tej części strefy jest odtworzenie naturalnych przedmiotów ochrony.

Eksperymentalny - Głównym celem w tej części strefy jest prowadzenie eksperymentów zmierzających do opracowywania nowych, skuteczniejszych metod ochrony przedmiotów ochrony.

Strefa ochrony czynnej obejmuje przede wszystkim ekosystemy półnaturalne o charakterze antropoklimaksów oraz ich układy przestrzenne – część zbiorowisk połoninowych, zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe, które stanowią obecnie wielką atrakcję przyrodniczą Bieszczadów. W wyniku pasterskiej działalności człowieka ukształtowało się część zbiorowisk połoninowych, biocenozy polan i grzbietów górskich oraz zbiorowiska i układy przestrzenne związane z tradycyjnym użytkowaniem łąkowo-pasterskim. W ten sposób powstały ważne żerowiska zwierząt roślinożernych i ptaków drapieżnych, stanowiące jeden z głównych walorów przyrodniczych tego terenu. Dawne tradycyjne formy gospodarki, jeśli nie były zbyt intensywne, prowadziły do wykształcenia się malowniczych kulturowych krajobrazów odznaczających się zwiększoną różnorodnością biologiczną. Zachowanie tej różnorodności wymaga stosowania aktywnych form ochrony,

m.in. prowadzenia gospodarki pastersko-łąkowej.

Ochrony czynnej wymaga również część kompleksów leśnych, przeważnie przekształconych antropogenicznie, w których następuje powolna samoistna renaturalizacja lub renaturalizacja wspomagana działaniami człowieka (dotyczy głównie drzewostanów świerkowych niewiadomego pochodzenia na urodzajnych siedliskach lasowych). Wspomaganie człowieka polega na przyspieszeniu samoistnego procesu renaturalizacji (wprowadzanie do drzewostanów gatunków właściwych siedlisku i stworzeniu im warunków wzrostu).

Na szczególną uwagę zasługują wyjątkowe w tej części Karpat ekosystemy torfowisk wysokich. W wyniku wykonanych melioracji i wybudowania rowów odwadniających w latach 50-tych ubiegłego wieku nastąpiło przesuszenie kopuł torfowisk. Planowana ochrona aktywna ma za zadanie powstrzymania sukcesji roślinnej i utrzymanie korzystnych warunków hydrologicznych w rejonach torfowisk.

Ochrona aktywną obejmuje się również fragmenty połonin z występującymi populacjami cennych gatunków roślin oraz fragmenty gdzie prowadzone są eksperymenty z zakresu doskonalenia metod ochrony.

3. Strefę ochrony krajobrazowej - strefa ta obejmuje obszary będące własnością osób fizycznych lub prawnych poza Skarbem Państwa. W strefie tej należy zachować cechy charakterystyczne danego krajobrazu. Ponadto w trakcie gospodarczego wykorzystania tych gruntów przez właścicieli nie obowiązują zakazy i ograniczenia dotyczące parków narodowych, zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt. 5 ustawy o ochronie przyrody.

Tabela nr 10. Zestawienie podziału na strefy ochrony

Strefa ochrony	Lokalizacja wg adresu leśnego	Powierzchnia [ha]
Ścisłej	<p>Obwód 1: 26a, 26b, 26c, 26d, 26f, 27a, 27b, 27c, 27d, 27f, 27g, 28a, 28b, 28c, 29a, 29b, 29c, 29d, 29f, 29g, 29h, 30a, 30b, 30c, 30d, 30f, 30g, 30h, 30i, 30j, 31a, 31b, 31c, 32a, 32b, 33a, 39a, 39b, 39c, 40a, 40b, 40c, 40d, 41a, 41b, 41c, 42a, 42b, 42c, 42d, 43a, 43b, 43c, 43d, 43f, 43g, 44a, 44b, 45a, 45b, 46a, 47a, 52a, 52b, 52c, 53a, 53b, 53c, 55a, 55b, 55c, 57a, 57b, 57c, 57d, 60a, 60b, 60c, 60d, 60f, 60g, 63a, 63b, 64a, 64b, 65a, 65b, 65c, 66a, 66b, 66c, 67a, 67b, 67c, 68a, 71a, 71b, 71c, 72a, 72b, 82a, 82b, 82c, 82d, 91a, 92a, 92b, 93a, 93b, 93c, 93d, 93f, 93g, 94a, 94b, 94c, 105b, 105c, 105d, 106a, 106b, 106c, 107b, 107c, 107d, 108a, 108b, 108c, 108d, 109a, 109b, 109c, 11a, 11b, 110a, 110b, 110c, 110d, 110f, 111a, 111b, 111c, 111d, 111f, 112a, 112b, 112c, 112d, 112f, 115a, 115b, 115c, 115d, 116a, 116b, 117a, 117b, 118a, 119a, 119b, 119c, 119d, 12a, 12c, 124a, 125a, 125c, 136a, 136c, 136f, 137b, 137c, 138b, 138c, 139a, 139b, 139c, 140a, 140b, 140d, 140f, 140g, 140h, 140i, 140j, 141a, 141b, 141c, 141d, 141f, 142a, 142b, 142c, 142d, 142f, 143a, 143b, 143c, 143d, 144a, 144b, 144c, 144d, 144f, 144g, 144h, 145a, 145b, 145c, 145d, 145f, 145g, 145h, 145i, 146a, 146b, 146c, 146d, 146f, 146g, 146h, 146i, 146j, 146k, 147b, 147c, 147d, 147f, 147g, 147h, 147i, 147j, 147k, 148a, 148c, 148d, 148f, 149a, 149b, 149c, 149d, 15a, 15b, 150a, 150c, 150d, 151a, 151b, 151c, 151d, 152a, 152b, 153a, 154a, 154b, 154c, 155a, 155b, 155c, 155d, 155f, 155g, 156a, 156b, 156c, 156d, 156f, 156h, 157a, 157b, 157d, 158a, 158b, 158c, 158f, 159a, 159b, 159c, 159d, 159f, 159g, 159h, 159i, 159j, 159k, 159l, 16a, 16b, 16d, 160a, 160b, 161a, 161b, 161c, 161d, 162b, 165a, 165b, 165c, 165d, 165f, 17a, 17b, 22a, 22b, 22c, 22d, 34a, 35a, 9a, 9c, 9d, 9f, 9g, 9h, 163b, 164b, 166a, 166b, 166c, 166d, 167a, 167b, 167d, 167f, 167g, 167h, 167i, 168a, 168b, 168c, 168d, 168f, 168h, 168i, 168j, 169a, 169b, 169c, 169d, 169f, 169g, 170a, 170b, 170c, 170d, 170f, 170g, 170h, 170i, 171a, 171b, 171c, 171d, 171f, 171g, 171h, 171i, 172a, 172b, 172c, 172d, 172f, 172g, 172h, 173a, 173b, 173c, 174b, 174c, 174d, 174f, 176b, 176c, 177a, 177b, 177c, 177d, 177f, 178a, 178b, 178c, 178d, 178f, 179a, 179b, 179c, 189a, 190a, 190b, 191a, 192a, 192b, 193a, 193b, 194a, 195a, 195b, 196a, 196b, 196c, 197a, 197b, 198a, 198b, 199a, 199b, 199c, 200a, 200b, 200c, 201a, 202a, 203a, 204a, 204b, 204c, 204d, 204f, 204g, 205a, 205b, 206a, 206b, 206c, 206d, 206f, 206g, 206h, 206i, 206j, 206k, 206l, 206m, 207a, 207b, 207c, 207d, 208a, 208b, 209a, 209b, 209c, 209d, 209f, 210a, 210b, 212a, 212b, 216a, 216b, 100b, 100c, 100d, 101a, 101c, 101d, 101f, 102a, 102b, 102c, 103a, 104a, 104b, 104c, 113a, 113b, 113c, 114a, 114b, 120a, 120b, 120c, 121a, 121b, 122a, 122b, 122c, 122d, 122f, 122h, 123a, 123b, 123d, 126a, 126b, 126d, 126h, 126i, 127a, 127c, 127f, 127g, 127h, 127i, 127k, 127l, 127m, 128a, 128b, 128c, 128d, 128f, 214a, 214b, 214c, 214d, 214f, 215a, 215b, 219a, 219b, 219c, 219d, 219f, 219g, 219h, 220a, 220b, 221a, 221b, 221c, 222a, 222b, 223a, 223c, 223d, 223f, 223g, 223h, 223i, 223j, 224a, 224b, 225a, 225b, 226a, 226c, 226d, 226f, 227a, 227d, 227f, 228a, 229c, 229d, 230a, 231a, 231c, 231d, 231f, 231g, 232a, 232c, 232d, 232f, 233b, 234a, 234b, 235a, 236a, 236b, 236d, 236f, 236g, 237a, 237c, 237d, 237g, 237h, 238a, 239a, 239b, 239c, 239d, 239f, 240a, 240b, 240c, 240d, 240f, 240g, 241a, 241b, 241c, 241d, 242a, 242b, 242c, 242d, 242f, 242h, 243a, 243f, 243g, 244a, 244b, 244d, 244f, 244h, 244i, 244j, 1a, 1b, 1c, 1d, 10a, 10b, 13a, 13b, 14a, 18a, 18b, 18c, 19a, 19b, 19c, 19d, 2a, 2b, 2c, 2d, 20a, 20b, 20c, 20d, 20f, 20g, 21a, 21b, 21c, 23a, 23b, 23c, 23d, 3a, 3b, 4a, 4b, 4c, 4d, 4f, 5a, 5b, 5c, 5d, 5f, 6a, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 8c;</p> <p>Obwód 2: 27a, 28a, 28b, 28c, 29a, 29b, 3a, 3b, 3d, 3g, 3h, 3i, 30a, 30b, 30c, 31a, 31b, 32a, 32b, 33a, 33c, 33d, 33f, 33g, 34a, 34c, 34d, 34f, 34g, 35a, 36a, 36b, 36c, 36d, 37b, 37c, 37d, 39b, 39c, 39d, 4a, 4b, 4d, 4g, 4h, 41a, 41b, 41c, 43a, 43b, 43c, 44a, 44b, 44c, 46a, 46b, 46c, 46d, 46f, 47a, 47b, 47c, 49a, 49b, 49c, 52a, 52b, 52c, 53a, 53b, 53c, 53d, 53f, 54a, 54b, 58a, 58b, 58c, 58d, 58f, 59a, 59b, 59c, 59d, 59f, 60a, 60c, 60d, 60f, 60g, 61a, 61b, 61c, 61d, 61f, 62a, 62b, 62c, 62d, 63a, 63b, 63c, 63d, 63f, 63g, 63h, 74a, 74b, 75a, 75b, 75c, 75d, 76a, 76b, 76c, 76d, 76f, 76g, 76h, 76i, 77a, 77b, 77c, 77d, 78a, 78b, 78c, 78d, 79a, 79b, 79c, 79d, 79f, 80a, 80b, 80c,</p>	18460,79

Strefa ochrony	Lokalizacja wg adresu leśnego	Powierzchnia [ha]
	<p>80d, 80f, 81a, 81b, 81c, 81d, 81f, 11a, 11c, 11d, 11f, 11g, 14a, 14c, 15a, 15b, 16b, 16c, 21a, 21b, 22b, 23d, 23f, 23g, 25a, 25b, 25c, 26b, 26c, 6a, 6b, 64a, 65b, 65d, 68a, 68b, 69a, 69c, 69d, 69f, 69g, 8a, 8b, 9a, 9b, 91a, 91b, 91d, 91f, 91g, 91h, 91i, 91j, 92a, 92b, 92c, 92d, 92f, 92g, 92h, 93a, 93b, 93c, 93d, 93f, 94a, 94b, 94c, 94d, 94f, 94g, 95a, 95b, 95c, 95d, 95f, 95g, 211a, 211b, 211c, 211g, 211i, 211j, 212a, 212c, 212d, 212f, 212g, 212h, 213b, 213c, 213d, 213f, 213g, 214a, 214b, 214c, 214d, 215a, 215b, 216a, 217b, 217c, 217d, 217f, 217g, 217h, 218b, 218c, 219a, 219b, 220a, 220b, 221b, 221c, 221d, 222a, 223a, 224a, 225b, 225c, 225d, 226a, 226b, 226c, 227b, 227c, 228b, 228c, 228f, 229a, 229b, 230a, 230b, 230c, 230d, 231c, 231d, 231f, 231g, 231h, 232d, 232f, 232g, 232h, 232i, 233f, 233g, 233h, 233i, 234d, 234f, 234g, 234h, 234i, 234j, 235c, 236a, 236b, 236c, 237a, 237b, 237c, 237d, 238a, 238b, 238c, 238d, 239a, 239b, 239c, 239d, 240a, 240b, 240c, 240d, 241a, 241b, 242a, 242b, 242c, 243a, 243b, 243c, 243d, 243f, 244a, 244b, 245a, 245b, 246a, 246b, 246c, 246d, 246f, 246g, 247a, 247b, 248a, 248b, 249a, 249b, 250a, 250b, 250c, 251a, 251b, 251c, 251d, 251f, 251g, 251h, 251i, 251j, 251k, 252a, 252b, 252c, 252d, 253a, 254a, 254b, 255a, 255b, 255c, 256a, 256b, 257a, 257b, 257c, 257d, 257f, 257g, 258a, 258b, 259a, 259b, 259c, 259d, 259f, 259g, 260a, 260b, 260c, 260d, 261a, 262a, 263a, 264a, 264b, 264c, 265a, 265b, 266a, 266b, 266c, 266d, 266f, 267a, 267b, 267c, 267d, 267f, 267g, 267h, 268a, 268b, 268c, 268d, 268f, 269a, 269b, 269c, 269d, 269f, 270a, 270b, 270c, 270d, 270f, 271a, 271b, 272a, 273a, 274a, 274b, 275a, 276a, 277a, 277b, 278a, 278b, 278d, 160a, 160c, 160d, 160f, 160g, 160h, 160i, 160j, 161b, 161c, 162a, 162b, 162d, 162f, 163a, 164a, 164b, 164c, 164d, 164g, 164h, 165a, 165b, 165c, 165f, 175a, 175c, 175g, 176a, 176b, 177a, 177b, 177c, 177d, 179a, 179b, 183a, 183b, 183c, 183d, 184a, 184b, 186b, 186c, 186f, 186g, 186h, 187a, 187b, 187c, 187d, 187g, 187h, 187i, 187k, 189b, 189c, 190a, 190c, 190d, 190f, 190g, 190h, 190i, 190k, 190l, 190m, 190n, 190o, 192a, 192b, 192c, 195a, 195b, 195c, 197a, 197b, 197d, 203b, 203c, 203d, 203f, 203h, 203i, 204a, 205a, 205b, 205d, 205f, 100a, 100b, 100c, 101a, 101b, 101c, 101d, 101f, 103a, 104a, 104b, 104c, 104d, 104f, 108a, 108b, 108c, 108d, 113a, 113b, 113c, 113d, 113f, 115a, 115b, 115c, 116a, 116b, 116c, 118a, 118b, 118c, 118d, 120a, 120c, 120d, 120f, 120g, 120h, 120i, 122a, 122c, 122d, 122f, 122h, 122i, 124a, 124c, 124d, 124f, 124g, 124i, 131a, 131b, 132a, 132c, 132f, 132g, 132h, 138a, 138b, 144a, 144b, 145a, 145b, 145c, 145d, 145f, 145g, 145h, 145i, 146a, 146b, 146c, 146f, 147a, 147c, 148a, 149a, 149b, 150a, 150b, 151a, 151b, 152a, 153a, 153b, 154a, 154b, 155a, 155b, 156a, 156b, 156d, 156f, 156g, 156h, 156i, 157a, 157b, 157d, 157f, 157g, 158a, 158b, 158c, 158d, 158g, 159a, 159b, 159c, 159f, 159g, 97a, 97b, 97c, 97d, 98a, 98b, 99a</p>	
Czynnej	<p>Obręb 1: 24a, 24b, 24c, 24d, 25a, 25b, 25c, 25d, 25f, 25g, 274a, 274ax, 274b, 274bx, 274c, 274cx, 274d, 274dx, 274f, 274fx, 274g, 274gx, 274h, 274hx, 274i, 274j, 274k, 274l, 274m, 274n, 274o, 274p, 274r, 274s, 274t, 274w, 274x, 274y, 274z, 275a, 275b, 275c, 275d, 275f, 275g, 275h, 275i, 275j, 275k, 275l, 275m, 275n, 275o, 275p, 275r, 275s, 275t, 275w, 276a, 276b, 276c, 276d, 276f, 276g, 276h, 276i, 276j, 276k, 276l, 276m, 276n, 276o, 276p, 276r, 276s, 277a, 277b, 277c, 277d, 277f, 277g, 36a, 36b, 36c, 36d, 36f, 36g, 36h, 36i, 37a, 37b, 37c, 38a, 38b, 47b, 47c, 47d, 47f, 47g, 47h, 47i, 48a, 48b, 48c, 48d, 48f, 48g, 48h, 48i, 49a, 49b, 49c, 50a, 50b, 50c, 50d, 50f, 50g, 51a, 51b, 51c, 54a, 54b, 54c, 54d, 56a, 56b, 56c, 56d, 56f, 56g, 56h, 56i, 56j, 56k, 58a, 58b, 58c, 58d, 58f, 58g, 59a, 59b, 59c, 59d, 59f, 59g, 59h, 59i, 61a, 61b, 61c, 61d, 61f, 61g, 61h, 61i, 61j, 62a, 62b, 69a, 69b, 69c, 69d, 69f, 69g, 69h, 69i, 70a, 70b, 70c, 70d, 73a, 73b, 73c, 73d, 74a, 74b, 74c, 74d, 74f, 74g, 74h, 75a, 75b, 75c, 75d, 75f, 76a, 76b, 76c, 76d, 76f, 77a, 77b, 78a, 78b, 78c, 78d, 78f, 78g, 78h, 78i, 79a, 79b, 79c, 79d, 80a, 80b, 80c, 81a, 81b, 81c, 83a, 83b, 83c, 83d, 83f, 83g, 83h, 84a, 84b, 84c, 85a, 85b, 85c, 85d, 85f, 85g, 86a, 86b, 87a, 87b, 87c, 87d, 87f, 87g, 88a, 88b, 88c, 89a, 89b, 89c, 90a, 90b, 90c, 105a, 106d, 107a, 12b, 124b, 125b, 136b, 136d, 136g, 136h, 136i, 137a, 138a, 140c, 147a, 148b, 150b, 150f, 156g, 157c, 158d, 16c, 16f, 16g, 162a, 17c, 17d, 17f, 17g, 22f, 34b, 35b, 9b, 9i, 163a, 163c, 164a, 167c, 168g, 174a, 175a, 175b, 175c, 176a, 176d, 180a, 180b, 180c, 180d, 180f, 180g, 180h, 180i, 180j, 180l, 180m, 181a, 181ax, 181b, 181c, 181d, 181f, 181g, 181h, 181i, 181j, 181k, 181l, 181m, 181n, 181o, 181p,</p>	10512,80

Strefa ochrony	Lokalizacja wg adresu leśnego	Powierzchnia [ha]
	<p>181r, 181s, 181t, 181w, 181x, 181y, 181z, 182a, 182ax, 182b, 182bx, 182c, 182cx, 182d, 182dx, 182f, 182g, 182h, 182i, 182j, 182k, 182l, 182m, 182n, 182o, 182p, 182r, 182s, 182t, 182w, 182x, 182y, 183a, 183b, 183c, 183d, 183f, 183g, 183h, 183i, 183j, 183l, 183m, 183n, 184a, 184b, 184c, 184d, 184f, 184g, 184h, 184i, 184j, 184k, 184m, 184n, 184o, 185a, 185ax, 185b, 185bx, 185c, 185cx, 185d, 185dx, 185f, 185fx, 185g, 185h, 185i, 185j, 185k, 185l, 185m, 185n, 185o, 185p, 185r, 185s, 185t, 185w, 185y, 185z, 186a, 186b, 186c, 186d, 186f, 186g, 186h, 186i, 186j, 186k, 186l, 186m, 187a, 187b, 187c, 187d, 187f, 187g, 187h, 187i, 187j, 187k, 187l, 187m, 187n, 187o, 187p, 187r, 188a, 188b, 188c, 188d, 188f, 188g, 188h, 188i, 188j, 188k, 188l, 188m, 188n, 188o, 188p, 188r, 188s, 188t, 211a, 211b, 211c, 211d, 211f, 211g, 211h, 211i, 211j, 211k, 211l, 100a, 101b, 103b, 122g, 123c, 126c, 126f, 126g, 127b, 127d, 127j, 129a, 129b, 129c, 129d, 129f, 129g, 129h, 129i, 129j, 129k, 129l, 129m, 130a, 130b, 130c, 131a, 131b, 131c, 131d, 132a, 132ax, 132b, 132bx, 132c, 132cx, 132d, 132dx, 132f, 132fx, 132g, 132h, 132i, 132j, 132k, 132l, 132m, 132n, 132o, 132p, 132s, 132t, 132x, 132y, 132z, 133a, 133b, 133c, 133d, 133f, 133g, 133h, 133i, 133j, 133k, 133l, 133m, 134a, 134b, 134c, 134d, 134f, 134g, 134h, 134i, 134j, 134k, 134l, 134m, 134n, 134o, 135a, 135b, 135c, 135d, 135g, 135h, 135i, 135j, 135k, 135l, 135m, 135n, 213b, 213c, 213d, 213f, 213g, 213h, 217a, 217b, 217c, 217d, 217f, 217g, 217h, 217i, 217j, 217k, 217l, 217m, 217n, 217o, 217p, 217r, 217s, 217t, 217w, 218a, 218b, 218c, 218d, 218f, 218g, 223b, 226b, 227c, 229a, 229b, 231b, 231h, 232b, 233a, 236c, 237b, 237f, 239g, 242g, 243b, 243c, 243d, 243h, 244c, 244g, 95a, 95b, 95c, 95d, 95f, 95g, 96a, 96b, 96c, 96d, 96f, 96g, 97a, 97b, 97c, 97d, 97f, 97g, 97h, 97i, 97j, 98a, 98b, 98c, 98d, 99a, 99b, 99c, 99d, 1f, 2f, 245a, 245b, 245c, 245d, 245f, 245g, 245h, 245i, 245j, 245k, 245l, 246a, 246b, 246c, 246d, 246f, 246g, 246h, 246i, 246j, 247a, 247b, 247c, 247d, 247f, 247g, 247h, 247i, 247j, 247k, 248a, 248b, 248c, 248d, 248f, 248g, 248h, 248i, 248j, 248k, 248l, 248m, 248n, 248o, 248p, 248r, 248s, 248t, 248w, 248x, 248y, 249a, 249b, 249c, 249d, 249f, 249g, 249h, 249i, 249j, 249k, 249l, 249m, 249n, 249o, 249p, 249r, 249s, 250a, 250ax, 250b, 250bx, 250c, 250cx, 250d, 250dx, 250f, 250fx, 250g, 250gx, 250h, 250hx, 250i, 250ix, 250j, 250k, 250l, 250m, 250n, 250o, 250p, 250r, 250s, 250t, 250w, 250x, 250y, 250z, 251a, 251b, 251c, 251d, 251f, 251g, 251h, 251i, 251j, 251k, 251l, 251m, 251n, 251o, 251p, 251r, 251s, 252b, 252c, 252d, 252f, 252g, 252h, 252i, 252j, 252k, 252l, 252m, 252n, 252o, 252p, 252r, 252s, 252t, 252w, 252x, 252y, 252z, 253a, 253b, 253c, 253f, 253g, 253h, 253i, 253j, 253k, 253l, 253m, 253n, 253o, 253p, 253r, 253s, 253t, 253w, 254a, 254b, 254c, 254d, 254g, 254h, 254i, 254j, 254k, 254l, 254m, 254n, 254o, 254p, 254r, 254s, 254t, 254w, 254x, 255a, 255ax, 255b, 255c, 255d, 255f, 255h, 255i, 255j, 255k, 255l, 255m, 255n, 255o, 255p, 255r, 255s, 255t, 255w, 255x, 255y, 255z, 256a, 256ax, 256b, 256bx, 256c, 256cx, 256d, 256dx, 256f, 256fx, 256g, 256gx, 256h, 256hx, 256i, 256ix, 256j, 256jx, 256kx, 256l, 256lx, 256m, 256n, 256o, 256p, 256s, 256t, 256w, 256x, 256y, 256z, 257a, 257b, 257c, 257d, 257f, 257g, 257h, 257i, 257j, 257k, 257l, 258a, 258b, 258c, 258d, 258f, 258g, 258h, 258i, 258j, 258k, 258l, 258m, 259a, 259b, 259c, 259d, 259f, 259g, 260a, 261a, 261b, 261c, 261d, 261f, 261g, 261i, 261k, 262a, 262b, 262c, 262d, 262f, 262g, 262h, 262i, 262j, 262k, 262l, 263a, 263b, 263c, 263d, 263f, 263g, 263h, 263i, 263j, 263k, 263l, 263m, 263n, 263o, 264a, 264b, 264c, 264d, 264f, 264g, 264h, 264i, 264j, 264k, 264l, 264m, 264n, 264o, 264p, 265a, 265b, 265c, 265d, 265f, 265g, 265h, 265i, 265j, 265k, 265l, 265m, 265n, 265o, 265p, 266a, 266b, 266c, 266d, 266f, 266g, 266h, 266i, 266j, 266k, 266l, 266m, 266n, 266o, 266p, 266r, 266s, 266t, 266w, 266x, 266y, 266z, 267a, 267ax, 267b, 267bx, 267c, 267cx, 267d, 267dx, 267f, 267fx, 267g, 267gx, 267h, 267hx, 267i, 267j, 267k, 267l, 267m, 267n, 267o, 267p, 267r, 267s, 267t, 267w, 267x, 267y, 267z, 268a, 268ax, 268b, 268bx, 268c, 268cx, 268d, 268dx, 268f, 268fx, 268g, 268h, 268hx, 268i, 268j, 268k, 268l, 268m, 268n, 268o, 268p, 268r, 268s, 268t, 268w, 268x, 268y, 268z, 269a, 269b, 269c, 269d, 269f, 269g, 269h, 269i, 269j, 269k, 269l, 269m, 269n, 269o, 269p, 269r, 270a, 270b, 270c, 270d, 270f, 270g, 270h, 270i, 270j, 271a, 271b, 271c, 271d, 271f, 271g, 271h, 271i, 271j, 271k, 271l, 271m, 271n, 271o, 271p, 271r, 271s, 271t, 272a, 272b, 272c, 272d, 272f, 272g, 272h, 272i, 272j, 272k, 272l, 273a, 273b, 273c, 273d, 273f, 273g, 273h, 273i, 273j, 273k, 273l, 273m, 273n, 273o, 273p, 273r, 273s, 273t,</p>	

Strefa ochrony	Lokalizacja wg adresu leśnego	Powierzchnia [ha]
	<p>273w, 273x, 273y, 278a, 278b, 278c, 278d, 278f, 278g, 278h, 278i, 278j, 278k, 279a, 279b, 279c, 279d, 279f, 279g, 279h, 279i, 279j, 279k, 279l, 279m, 279n, 279o, 280a, 280b, 280c, 280d, 280f, 280g, 281a, 281b, 281c, 281d, 281f, 281g, 281h, 281i, 281j, 281k, 281l, 281m, 281n, 281o, 281p, 281r, 282a, 282b, 282c, 282d, 282f, 282g, 282h, 282i, 282j, 282k, 282l, 282m, 282n, 3c,</p> <p>Obręb 2: 1a, 1ax, 1b, 1bx, 1c, 1cx, 1d, 1dx, 1fx, 1g, 1h, 1i, 1j, 1k, 1l, 1m, 1n, 1o, 1p, 1r, 1s, 1t, 1w, 1x, 1y, 1z, 2a, 2b, 2c, 2d, 2f, 281a, 281ax, 281b, 281c, 281d, 281f, 281g, 281h, 281i, 281j, 281k, 281l, 281m, 281n, 281o, 281p, 281r, 281s, 281t, 281w, 281x, 281y, 281z, 282a, 282b, 282c, 282d, 282f, 282g, 283a, 283b, 283c, 283d, 283f, 283g, 283h, 284a, 285a, 285b, 285c, 285d, 285f, 285g, 285h, 285i, 285j, 285k, 285l, 285m, 285n, 285o, 286a, 286b, 286c, 286d, 286f, 286g, 286h, 286i, 286j, 286k, 286l, 286m, 286n, 286o, 286p, 286r, 286s, 287a, 287b, 287c, 287d, 287f, 287g, 287h, 288a, 288b, 288c, 288d, 288f, 288g, 288h, 288i, 288j, 288k, 288l, 289a, 289b, 289c, 289d, 290a, 290ax, 290b, 290bx, 290c, 290cx, 290d, 290dx, 290f, 290fx, 290g, 290gx, 290h, 290hx, 290i, 290ix, 290j, 290jx, 290k, 290l, 290m, 290n, 290o, 290p, 290r, 290s, 290t, 290w, 290x, 290y, 290z, 291a, 291b, 291c, 291d, 291f, 291g, 291h, 291i, 291j, 291k, 291l, 291m, 291n, 291o, 291p, 291r, 291s, 291t, 291w, 3c, 33b, 34b, 35b, 37a, 38a, 38b, 38c, 38d, 39a, 39f, 4c, 40a, 40b, 40c, 42a, 42b, 42c, 42d, 44d, 44f, 45a, 45b, 45c, 45d, 45f, 45g, 47d, 48a, 48b, 48c, 48d, 48f, 50a, 51a, 51b, 54c, 55a, 55b, 55c, 55d, 55f, 55g, 55h, 56a, 56b, 56c, 57a, 57b, 57c, 57d, 57f, 57g, 57h, 71a, 71b, 71c, 71d, 71f, 71g, 71h, 71i, 71j, 71k, 71l, 72a, 72b, 72c, 72d, 72f, 72g, 73a, 73b, 73c, 82a, 82b, 10a, 10b, 10c, 10d, 10f, 10g, 11b, 12a, 12b, 12c, 12d, 12f, 12g, 12h, 12i, 13a, 13b, 13c, 13d, 13f, 13g, 14b, 16a, 17a, 18a, 18b, 18c, 19a, 19b, 19c, 19d, 19f, 20a, 20b, 20c, 22a, 23a, 23b, 23c, 24a, 24b, 24c, 24d, 24f, 24g, 24h, 24i, 24j, 24k, 25d, 26a, 5a, 5c, 5d, 5f, 5g, 5h, 5i, 5j, 64b, 65a, 65c, 66a, 66b, 66c, 66d, 66f, 66g, 66h, 66i, 66j, 66k, 66l, 66m, 66n, 66o, 66p, 66r, 66s, 66t, 66w, 67a, 67b, 67c, 67d, 67f, 67g, 67h, 67i, 67j, 67k, 67l, 67m, 67n, 67o, 67p, 67r, 67s, 67t, 67w, 68c, 69b, 7a, 7b, 7c, 7d, 7f, 70a, 70b, 70c, 70d, 70f, 70g, 70h, 70i, 70j, 70k, 70l, 70m, 70n, 70p, 83a, 83b, 84a, 84b, 84c, 84d, 84f, 84g, 84h, 84i, 84j, 84k, 84l, 84m, 84n, 84o, 84p, 84r, 84s, 85a, 85b, 85c, 85d, 85f, 85g, 85h, 85i, 85j, 85k, 85l, 85m, 85n, 85o, 85p, 86a, 86b, 86c, 86d, 86f, 86g, 86h, 86i, 86j, 86k, 86l, 86m, 86n, 86o, 87a, 87b, 87c, 87d, 87f, 87g, 87h, 87i, 87j, 87k, 87l, 87m, 87n, 87o, 87p, 87r, 87s, 88a, 88b, 88c, 88d, 88f, 88g, 88h, 88i, 89a, 89b, 89c, 89d, 89f, 89g, 89h, 89i, 89j, 90a, 90b, 90c, 90d, 90f, 90g, 90h, 90i, 90j, 90k, 90l, 90m, 91c, 91k, 92i, 93g, 94h, 95h, 211d, 211f, 211h, 212b, 213a, 217a, 218a, 221a, 225a, 227a, 228a, 228d, 231a, 231b, 232a, 232b, 232c, 233a, 233b, 233c, 233d, 234a, 234b, 234c, 235a, 235b, 236d, 237f, 238f, 239f, 240f, 243g, 244c, 250d, 252f, 254c, 255d, 256c, 260f, 266g, 274c, 275b, 276b, 277c, 278c, 160b, 161a, 162c, 164f, 165d, 166a, 166b, 166c, 167a, 167b, 167c, 167d, 167f, 167g, 168a, 168b, 168c, 169a, 169b, 169c, 170a, 170b, 170c, 170d, 170f, 171a, 171b, 171c, 171d, 171f, 171g, 171h, 171i, 171j, 172a, 172b, 172c, 172d, 172f, 172g, 172h, 172i, 173a, 173b, 173c, 173d, 173f, 173g, 173h, 173i, 173j, 174a, 174b, 174c, 174d, 174f, 174g, 174h, 174i, 174j, 174k, 174l, 175b, 175d, 175f, 175h, 178a, 178b, 178c, 178d, 180a, 180b, 180c, 181a, 181b, 181c, 182a, 182b, 182c, 185a, 185b, 186a, 186d, 187f, 187j, 188a, 188b, 188c, 188d, 188f, 188g, 188h, 188i, 188j, 188k, 188l, 188m, 188n, 188o, 189a, 190b, 190j, 191a, 191b, 191c, 191d, 191f, 191g, 191h, 191i, 191j, 192d, 193a, 193b, 194a, 194b, 194c, 194d, 194f, 194g, 194h, 194i, 194j, 196a, 196b, 197c, 198a, 198b, 199a, 199b, 199c, 200a, 200b, 200c, 200d, 200f, 200g, 201a, 201b, 201c, 201d, 201f, 201g, 201h, 201i, 202a, 202b, 202c, 202d, 202f, 203a, 203g, 204b, 205c, 205g, 205h, 206a, 206b, 206c, 206d, 207a, 207b, 207c, 207d, 207f, 207g, 208a, 208b, 208c, 208d, 208f, 208g, 209a, 209b, 209c, 209d, 209f, 210a, 210b, 210c, 210d, 210f, 210g, 210h, 210i, 210j, 210k, 210l, 210m, 210n, 210o, 210p, 210q, 210r, 210s, 210t, 210u, 210v, 210w, 210x, 210y, 210z, 279a, 279b, 279c, 279d, 279f, 279g, 279h, 279i, 279j, 280a, 280ax, 280b, 280bx, 280c, 280cx, 280d, 280dx, 280f, 280fx, 280g, 280gx, 280h, 280hx, 280i, 280ix, 280j, 280jx, 280k, 280kx, 280l, 280lx, 280m, 280n, 280o, 280p, 280r, 280s, 280t, 280w, 280x, 280y, 280z, 102a, 102b, 102c, 102d, 102f, 105a, 105b, 106a, 106b, 106c, 106d, 107a, 109a, 110a, 110b, 110c, 110d, 111a, 111b, 111c, 111d, 111f, 111g, 111h, 112a, 112b, 112c, 112d, 114a, 114b, 114c, 116d, 117a, 117b, 117c, 117d, 118f, 118g, 119a, 119b, 119c, 119d, 119f, 120b, 120j, 120k, 120l,</p>	

Strefa ochrony	Lokalizacja wg adresu leśnego	Powierzchnia [ha]
	120m, 121a, 121b, 121c, 121d, 122b, 122g, 122j, 123a, 123b, 123c, 123d, 124b, 124h, 125a, 125b, 125c, 125d, 125f, 126a, 126b, 126c, 126d, 126f, 126g, 126h, 127a, 127b, 128a, 129a, 129b, 130a, 131c, 132b, 132d, 133a, 133b, 133c, 134a, 134b, 134c, 134d, 135a, 136a, 136b, 136c, 137a, 137b, 139a, 139b, 139c, 139d, 139f, 139g, 140a, 140b, 140c, 140d, 140f, 140g, 141a, 141b, 141c, 141d, 142a, 142b, 142c, 142d, 142f, 142g, 142h, 143a, 143b, 143c, 146d, 146g, 147b, 156c, 157c, 158f, 159d, 96a, 96b, 96c, 96d,	
Krajobrazowej	Obręb 1: 1f, 3f, 4f, 57i, 60b, 71m, 78f, 79g, 80g, 81g, 18d, 19g, 23h, 5b, 66x, 67x, 67y, 70o, 84t, 89k, 90n, 90o, 90p, 90r, 90s, 90t, 171k, 172j, 173k, 174m, 203j; Obręb 2: 1f, 3f, 4f, 57i, 60b, 71m, 78f, 79g, 80g, 81g, 18d, 19g, 23h, 5b, 66x, 67x, 67y, 70o, 84t, 89k, 90n, 90o, 90p, 90r, 90s, 90t, 171k, 172j, 173k, 174m, 203j	85,95

D. PRIORYTETY OCHRONY

Na podstawie całości dostępnego materiału charakteryzującego środowisko przyrodnicze i kulturowe Bieszczadzkiego Parku Narodowego, przy uwzględnieniu wytycznych zawartych w poprzednim Planie Ochrony z roku 1995 określono priorytety ochrony dla poszczególnych przedmiotów ochrony wyróżnionych na obszarze Parku.

Najwyższy priorytet ochrony w grupie zwierząt utrzymano dla gatunków wschodniokarpaccich, południowo-wschodniokarpaccich oraz opisanych po raz pierwszy na terenie Bieszczadów, które w każdym przypadku są endemitami. Ten endemizm ogranicza się w praktyce niemal wyłącznie do bezkręgowców. Endemizm najczęściej dotyczy gatunków związanych z siedliskami połoninowymi, wysokogórskich hal i polan.

Najwyższy priorytet ochrony ma także fauna puszczańska dużych i średnich drapieżników, dużych ssaków kopytnych, dużych i średnich dziuplaków tak spośród ptaków (sowy, dzięcioły i in.) jak i ssaków (nietoperze, pilchowate). Fauna ta w dużym stopniu ma charakter pierwotny, unikalny w skali nie tylko Polski ale i Europy.

Niewątpliwie najwyższym priorytetem ochronnym dalej powinny być objęte gatunki ujęte w poprzednim planie jako gatunki specjalnej troski, do których zaliczono m.in.: żubra, niedźwiedzia, rysia, żbika, wydrę, orła przedniego, orlika grubodziobego, orlika krzykliwego, orzełka włochatego, sokoła wędrownego, gadożera, puchacza, puszczyka uralskiego, płochacza halnego, nagórnika, dzięcioła trójpalczastego, dzięcioła białogrzbietego, derkacza, węża Eskulapa, gniewosza, traszkę górską oraz traszkę karpacką.

Spośród flory bieszczadzkiej najwyższy priorytet ochrony mają gatunki wschodnie, gatunki górskie, gatunki siedlisk wilgotnych (torfowisk wysokich i niskich), gatunki rzadkie, zagrożone takie jak: *Aconitum bucovinense*, *Agrimonia pilosa*, *Alchemilla flabellata*, *Allium montanum*, *Andromeda polifolia*, *Anemone narcissiflora*, *Arnica montana*, *Botrychium lunaria*, *Botrychium multifidum*, *Campanula latifolia*, *Campanula serrata*, *Carex dacica*, *Carex pauciflora*, *Carex rupestris*, *Clematis alpina*, *Comarum palustre*, *Delphinium nacladense*, *Dianthus carthusianorum* subsp. *Saxigenus*, *Diphasiastrum alpinum*, *Drosera rotundifolia*, *Empetrum hermaphroditum*, *Empetrum nigrum*, *Gentiana pneumonanthe*, *Gladiolus imbricatus*, *Iris sibirica*, *Lathyrus laevigatus*, *Ledum palustre*, *Lycopodiella inundata*, *Melampyrum saxosum*, *Myricaria germanica*, *Ophioglossum vulgatum*, *Oxycoccus microcarpus*, *Oxycoccus palustris*, *Padus petrea*, *Phyllitis scolopendrium*, *Phyteuma orbiculare*, *Polygonum viviparum*, *Pseudorchis albida*, *Rhodiola rosea*, *Scabiosa lucida*, *Sempervivum montanum*, *Senecio papposus*, *Sesleria bielzii*, *Silene dubia*, *Thalictrum minus*, *Tozzia alpina* subsp. *carpatica*, *Bellardiochloa violacea*, *Buplerum longifolium*, *Chamaenerion palustre*, *Cirsium erisithales*, *Cystopteris sudetica*, *Dactylorhiza sambucina*, *Festuca versicolor*, *Gentianella lutescens*, *Glyceria maxima*, *Helleborus purpurascens*, *Hesperis nivea*, *Primula halleri*, *Senecio rivularis*, *Vaccinium gaultherioides*.

W zbiorowiskach roślinnych najwyższy priorytet ochrony mają zbiorowiska wysokogórskich borówczysk połoninowych, wysokogórskich muraw połoninowych, zbiorowiska ubogich łąk i pastwisk z klasy *Nardo-Callunetea* w krainie dolin, zbiorowiska łąk i pastwisk świeżych z rzędu *Arrhenatheretalia*, zbiorowiska leśne i nieleśne torfowisk wysokich, zbiorowiska torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*.

W ekosystemach leśnych najwyższy priorytet ochrony przyznano lasom o charakterze pierwotnym (kategoria naturalności A, B, C) oraz lasom naturalnym (kat. D). lasy te objęte są ochroną ścisłą lub czynną o charakterze zachowawczym.

Spośród elementów przyrody nieożywionej na szczególną uwagę zasługują szerokie grzbiety górskie, grzbiety z formami skałkowymi oraz odsłonięcia skalne o wysokich wartościach tektonicznych, mineralno-tektonicznych, sedymentologiczno-stratygraficznych.

Zestawienie przedmiotów ochrony o najwyższym priorytecie ochrony przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 11. Zestawienie przedmiotów ochrony o najwyższym priorytecie

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Fauna - kręgowce	Populacja żbika oraz jego siedliska	Zachowanie populacji żbika oraz jego siedlisk	Bardzo wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna - kręgowce	Duże ssaki kopytne i drapieżne oraz ich siedliska	Zachowanie populacji dużych ssaków kopytnych i drapieżnych oraz ich siedlisk	Bardzo wysoki	Ścisłej i czynnej	
Fauna - kręgowce	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych – łąk (głównie czajka, derkacz) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków terenów otwartych – łąk ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych oraz ich siedlisk	Bardzo wysoki	Czynnej	Rewitalizacyjny
Fauna - kręgowce	Ichthiofauna potoków	Zachowanie ichtiofauny potoków	Bardzo wysoki	Ścisłej i czynnej	Wszystkie strefy
Fauna - kręgowce	Populacja wydry oraz jej siedliska	Zachowanie populacji wydry wraz z jej siedliskami	Bardzo wysoki	Ścisła i czynna	Stabilizacyjny
Fauna - kręgowce	Populacja żubra w BdPN	Zachowanie populacji żubra w rejonie Górnego Sanu	Bardzo wysoki	Ścisła i czynna	Stabilizacyjny
Fauna - kręgowce	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych - połonin (głównie Siwerniak) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków terenów otwartych- połonin ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych oraz ich siedlisk	Bardzo wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna - kręgowce	Populacje gatunków sów oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków sów oraz ich siedlisk	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Fauna - kręgowce	Populacje gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedlisk	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Fauna - kręgowce	Populacje gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedlisk	Bardzo wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy i Stabilizacyjny
Fauna - kręgowce	Populacje gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedlisk	Bardzo wysoki	Ścisłej, czynnej	Zachowawczy
Fauna - kręgowce	Populacje gatunków ptaków lasów (głównie dzięcioły, muchołówki, jarząbek) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków lasów ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych oraz ich siedlisk	Bardzo wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy i Stabilizacyjny
Fauna - kręgowce	Populacja węża Eskulapa i jego siedliska	Zachowanie populacji węża Eskulapa i jego siedlisk	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Fauna - kręgowce	Populacje płazów migrujących w okresie wiosennym na godowiska	Ograniczenie śmiertelności w populacjach płazów migrujących w okresie wiosennym na godowiska	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny

D. Priorytet ochrony

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Fauna - kręgowce	Płazy migrujące w okresie wiosennym na godowiska	Ograniczenie śmiertelności w populacjach płazów migrujących w okresie wiosennym na godowiska	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Przyroda nieożywiona	Odsłonięcie o wartości tektonicznej	Zachowanie odsłonięcia o wartości tektonicznej	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Przyroda nieożywiona	Odsłonięcie o wartości mineralogiczno-tektonicznej	Zachowanie odsłonięcia o wartości mineralogiczno-tektonicznej	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Przyroda nieożywiona	Odsłonięcie o wartości sedimentologiczno-stratygraficznej	Zachowanie odsłonięcia o wartości sedimentologiczno-stratygraficznej	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Przyroda nieożywiona	Grzbiety z formami skałkowymi, grzbiety szerokie	Zachowanie grzbietów z formami skałkowymi oraz grzbietów szerokich	Bardzo wysoki	Czynna	Rewitalizacyjna
Przyroda nieożywiona	Gleby górskie w stanie naturalnym	Zachowanie w stanie naturalnym górskich gleb	Bardzo wysoki	Czynna	Rewitalizacyjna
Fauna - bezkręgowce	Populacje gatunków bezkręgowców na stanowiskach dysjunktywnych i reliktowych	Zachowanie populacji gatunków na stanowiskach dysjunktywnych i reliktowych	Bardzo wysoki	Czynnej	Zachowawczy
Fauna - bezkręgowce	Stanowiska endemitów wschodniokarpaccich	Zachowanie stanowisk endemitów wschodniokarpaccich	Bardzo wysoki	Czynnej i ścisłej	-
Fauna - bezkręgowce	Stanowiska gatunków typowych dla BdPN (<i>locus typicus</i>)	Zachowanie stanowisk gatunków typowych dla BdPN (<i>locus typicus</i>)	Bardzo wysoki	Czynnej i ścisłej	-
Ekosystemy leśne	Lasy o charakterze pierwotnym. Kat. nat. A, B, C	Zachowanie drzewostanów o charakterze pierwotnym	Bardzo wysoki	Czynnej i ścisłej	Zachowawczy
Ekosystemy leśne	Lasy naturalne Kat. nat. D	Zachowanie drzewostanów o charakterze naturalnym	Bardzo wysoki	Czynnej i ścisłej	Zachowawczy
Ekosystemy torfowiskowe i bagienne	Zbiorowiska leśne torfowisk wysokich: <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno-Piceetum</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>	Zachowanie zbiorowisk leśnych torfowisk wysokich: <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno-Piceetum</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Ekosystemy torfowiskowe i bagienne	Zbiorowiska nieleśne torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanici</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanici</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>	Zachowanie zbiorowisk nieleśnych torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanici</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanici</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Ekosystemy torfowiskowe i bagienne	Zanikająca roślinność wysokotorfowiskowa w płatach całkowicie zarośniętych przez ekspansywną trawę <i>Molinia caerulea</i>	Odtworzenie zanikającej roślinności wysokotorfowiskowej w płatach całkowicie zarośniętych przez ekspansywną trawę <i>Molinia caerulea</i>	Bardzo wysoki	Czynnej	Renaturalizacyjny eksperymentalny
Ekosystemy torfowiskowe i bagienne	Zbiorowiska torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>	Zachowanie zbiorowisk torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska szczelin i grechtów skalnych na połoninach	Zachowanie zbiorowisk szczelin i grechtów skalnych na połoninach	Bardzo wysoki	Ścisła	-

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Łądowe ekosystemy nieleśne	Długoterminowe, spontaniczne procesy sukcesji zbiorowisk roślinnych oraz proces regeneracji stref roślinności na połoninach	Zachowanie długoterminowych spontanicznych procesów sukcesji zbiorowisk roślinnych i regeneracja naturalnych stref roślinności na połoninach	Bardzo wysoki	Ścisła	-
Łądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska łąk i pastwisk świeżych z rzędu <i>Arrhenatheretalia</i> : <i>Campanulo serratae-Agrostietum</i> , <i>Lolio-Cynosuretum</i>	Zachowanie zbiorowisk łąk i pastwisk świeżych z rzędu <i>Arrhenatheretalia</i> : <i>Campanulo serratae-Agrostietum</i> , <i>Lolio-Cynosuretum</i>	Bardzo wysoki	Czynna	Stabilizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska ubogich łąk i pastwisk z klasy <i>Nardo-Callunetea</i> w krainie dolin: zbior. <i>Nardus stricta</i> , zbior. <i>Festuca rubra</i>	Zachowanie zbiorowisk ubogich łąk i pastwisk z klasy <i>Nardo-Callunetea</i> w krainie dolin: zbior. <i>Nardus stricta</i> , zbior. <i>Festuca rubra</i>	Bardzo wysoki	Czynna	Stabilizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Górskie traworośla z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin, <i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i>	Zachowanie górskich traworośli z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin, <i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i>	Bardzo wysoki	Czynna	Stabilizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Wysokogórskie murawy połoninowe: <i>Potentillo aureae-Festucetum airoides</i> , <i>Hypochoeridi-Nardetum strictae</i>	Zachowanie wysokogórskich muraw połoninowych: <i>Potentillo aureae-Festucetum airoides</i> , <i>Hypochoeridi-Nardetum strictae</i>	Bardzo wysoki	Czynna	Renaturalizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Wysokogórskie borówczyska połoninowe: <i>Empetro-Vaccinietum myrtilli</i> , <i>Vaccinietum myrtilli festucetosum airoidae</i> , <i>Vaccinietum myrtilli polytrichetosum communae</i> , zbior. <i>Empetrum hermaphroditum-Sphagnum nemoreum</i>	Zachowanie wysokogórskich borówczysk połoninowych: <i>Empetro-Vaccinietum myrtilli</i> , <i>Vaccinietum myrtilli festucetosum airoidae</i> , <i>Vaccinietum myrtilli polytrichetosum communae</i> , zbior. <i>Empetrum hermaphroditum-Sphagnum nemoreum</i> .	Bardzo wysoki	Czynna	Renaturalizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Spontaniczne procesy sukcesji roślinności połoninowej	Zachowanie spontanicznych procesów sukcesji roślinności połoninowej	Bardzo wysoki	Ścisła	-
Łądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska leśne torfowisk wysokich: <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno-Piceetum</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>	Zachowanie zbiorowisk leśnych torfowisk wysokich: <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno-Piceetum</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska nieleśne torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanicum</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>	Zachowanie zbiorowisk nieleśnych torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanicum</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska nieleśne torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanicum</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>	Zachowanie zbiorowisk nieleśnych torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanicum</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Łądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>	Zachowanie zbiorowisk torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny

D. Priorytet ochrony

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Flora roślin i grzybów	Funga leśna	Zachowanie fungi leśnej	Bardzo wysoki	Ścisła i czynna	Zachowawczy
Flora roślin i grzybów	Funga zbiorowisk połoninowych.	Zachowanie fungi zbiorowisk połoninowych	Bardzo wysoki.	Ścisła i czynna	Zachowawczy
Flora roślin i grzybów	Funga zbiorowisk łąkowych	Zachowanie fungi zbiorowisk łąkowych	Bardzo wysoki	Czynna	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Funga zbiorowisk pastwiskowych	Zachowanie fungi zbiorowisk pastwiskowych	Bardzo wysoki	Czynna	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Funga zbiorowisk torfowiskowych	Zachowanie zbiorowisk torfowiskowych	Bardzo wysoki	Czynna	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora mchów epifitycznych (<i>Anomodon attenuatus</i> , <i>A. longifolius</i> , <i>A. viticulosus</i> , <i>Dicranum viride</i> , <i>Homalia trichomanoides</i>)	Zachowanie populacji mchów epifitycznych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Flora roślin i grzybów	Flora mchów młak eutroficznych (<i>Hypnum pratense</i> , <i>Sphagnum contortum</i> , <i>Tomentypnum nitens</i>)	Zachowanie populacji mchów młak eutroficznych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora mchów torfowisk przejściowych i wysokich (<i>Dicranum undulatum</i> , <i>Polytrichum strictum</i> , <i>Sphagnum magellanicum</i>)	Zachowanie populacji mchów torfowisk przejściowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora mchów potokowych (<i>Fontinalis antipyretica</i>)	Zachowanie populacji mchów potokowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Flora roślin i grzybów	Flora mchów naskalnych (<i>Racomitrium lanuginosum</i>)	Zachowanie populacji mchów naskalnych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Flora roślin i grzybów	Flora mchów bażynowisk na połoninach (<i>Dicranum undulatum</i> , <i>Polytrichum strictum</i> , <i>Sphagnum capillifolium</i>)	Zachowanie populacji mchów bażynowisk na połoninach ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Flora roślin i grzybów	Populacje porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach leśnych	Zachowanie populacji porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach leśnych	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Flora roślin i grzybów	Populacje porostów naskalne	Zachowanie populacji porostów naskalnych	Bardzo wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Flora roślin i grzybów	Populacje porostów naziemnych, związanych z humusem i mchami	Zachowanie bioróżnorodności flory porostowej wraz z ich siedliskami	Bardzo wysoki	Ścisłej	-
Flora roślin i grzybów	Flora torfowisk wysokich (<i>Andromeda polifolia</i> , <i>Carex pauciflora</i> , <i>Comarum palustre</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> , <i>Empetrum nigrum</i> , <i>Ledum palustre</i> , <i>Oxycoccus microcarpus</i> , <i>Oxycoccus palustris</i>)	Zachowanie populacji flory torfowisk wysokich ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny i rewitalizacyjny

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Flora roślin i grzybów	Flora łąk górskich (<i>Arnica montana</i> , <i>Sesleria bielzii</i> , <i>Pseudorchis albida</i> , <i>Lathyrus laevigatus</i> , <i>Dactylorhiza sambucina</i> , <i>Gentianella lutescens</i>)	Zachowanie flory łąk górskich ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk gatunków ginących, bardzo rzadkich	Bardzo wysoki	Ścistej i czynnej	Stabilizacyjny i rewitalizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora łąk górskich (<i>Arnica montana</i> , <i>Sesleria bielzii</i> , <i>Pseudorchis albida</i> , <i>Lathyrus laevigatus</i> , <i>Dactylorhiza sambucina</i> , <i>Gentianella lutescens</i>)	Zachowanie flory łąk górskich ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk gatunków ginących, bardzo rzadkich	Bardzo wysoki	Ścistej i czynnej	Stabilizacyjny i rewitalizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Alyssum saxatile</i> , <i>Silene dubia</i>)	Zachowanie flory skał i wychodni skalnych ze szczególnym uwzględnieniem najbardziej osobliwych endemitów	Bardzo wysoki	Ścistej i czynnej	Stabilizacyjny i rewitalizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Aconitum bucovinense</i> , <i>Allium montanum</i> , <i>Anemone narcissiflora</i> , <i>Carex rupestris</i> , <i>Clematis alpina</i> , <i>Delphinium nacladense</i> , <i>Dianthus carthusianorum</i> subsp. <i>saxigenus</i> , <i>Diphasiastrum alpinum</i> , <i>Phyteuma orbiculare</i> , <i>Polygonum viviparum</i> , <i>Rhodiola rosea</i> , <i>Scabiosa lucida</i> , <i>Sempervivum montanum</i> , <i>Thalictrum minus</i>)	Zachowanie populacji gatunków flory skał i wychodni skalnych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków	Bardzo wysoki	Ścistej i czynnej	Stabilizacyjny i rewitalizacyjny
Flora roślin i grzybów	Populacje wątrobowców reliktyw glacialnych	Zachowanie populacji wątrobowców reliktyw glacialnych	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Populacje wątrobowców wychodni skalnych na połoninach	Zachowanie populacji wątrobowców wychodni skalnych na połoninach	Bardzo wysoki	Ścistej i czynnej	Zachowawczy
Flora roślin i grzybów	Populacje wątrobowców wychodni skalnych na połoninach oraz kęp płonnikowo-torfowiskowych.	Zachowanie populacji wątrobowców wychodni skalnych na połoninach oraz kęp płonnikowo-torfowiskowych.	Bardzo wysoki	Ścistej	-
Flora roślin i grzybów	Populacje wątrobowców torfowisk	Zachowanie populacji wątrobowców torfowisk	Bardzo wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Populacje wątrobowców siedlisk leśnych	Zachowanie populacji wątrobowców siedlisk leśnych	Bardzo wysoki	Ścistej i czynnej	Zachowawczy

Wysoki priorytet ochrony przyjęto (wg grup przyrody ożywionej i nieożywionej) m.in. dla:

- w grupie roślin naczyniowych wysoki priorytet ochrony ma flora bagienno-łąkowa i bagienno-zaroślowa, flora lasków jaworowych, flora siedlisk łąkowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych;
- wysoką rangę ochronną przyjęto dla wątrobowców niżowych związanych z odkrytą glebą, populacji porostów występujących na starych drzewach w ekosystemach nieleśnych oraz fungi koprofilnej i zbiorowisk ruderalnych;
- w grupie zwierząt kręgowych wysoka rangą ochronną objęto m.in. ptaki lasów

- świerkowych oraz terenów nadrzecznych, siedliska nietoperzy synantropijnych, populacje płazów bezogonowych i traszek wraz z ich siedliskami, populacje popielicowatych oraz ichtiofaunę potoków BdPN;
- w ramach przyrody nieożywionej wysoki priorytet ochronny mają kopuły torfowisk wysokich wraz z okrajkiem, potoki, cieki, młaki i źródła;
 - w grupie zwierząt bezkręgowych wysoki priorytet ochrony mają bezkręgowce gatunków połoninowych, górskich i wysokogórskich ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i endemicznych, populacje bezkręgowców siedlisk wilgotnych, w tym siedlisk torfowiskowych, siedlisk wodnych oraz stref ekotonalnych;
 - w grupie zbiorowisk ekosystemów nieleśnych zbiorowiska wilgotnych ziołorośli typu łąkowego, zbiorowiska wilgotnych łąk i pastwisk, górskie ziołorośla i traworośla z klasy *Betulo-Adenostyletea* w krainie dolin;
 - w ekosystemach leśnych wysoki priorytet ochrony mają lasy naturalne w kategorii naturalności E i F;
 - wysokim priorytetem ochronnym objęto również wszystkie elementy dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej tworzące krajobraz kulturowy.

Tabela nr 12. Zestawienie przedmiotów ochrony o wysokim priorytecie

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Flora roślin i grzybów	Flora bagienno – łąkowa i bagienno - zaroślowa (<i>Gentiana pneumonanthe</i> , <i>Gladiolus imbricatus</i> , <i>Iris sibirica</i> , <i>Lycopodiella inundata</i> , <i>Senecio rivularis</i>)	Zachowanie populacji flory bagienno - łąkowej i bagienno - zaroślowej ze szczególnym uwzględnieniem gatunków cennych i rzadkich	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora bagienno – łąkowa i bagienno-zaroślowa (<i>Gentiana pneumonanthe</i> , <i>Gladiolus imbricatus</i> , <i>Iris sibirica</i> , <i>Lycopodiella inundata</i> , <i>Senecio rivularis</i>)	Zachowanie populacji flory bagienno - łąkowej i bagienno - zaroślowej ze szczególnym uwzględnieniem gatunków cennych i rzadkich	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora lasów jaworowych (<i>Padus petrea</i>)	Zachowanie populacji gatunków flory lasów jaworowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Wysoki	Ścisłej i czynnej	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Flora siedlisk łąkowych (<i>Botrychium multifidum</i> , <i>Campanula serrata</i> , <i>Ophioglossum vulgatum</i>)	Zachowanie populacji gatunków flory siedlisk łąkowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny i eksperymentalny
Flora roślin i grzybów	Populacje wątrobowców niżowych związanych z odkrytą glebą	Zachowanie populacji wątrobowców niżowych związanych z odkrytą glebą	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Populacje porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach nieleśnych	Zachowanie populacji porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach nieleśnych	Wysoki	Czynnej	Zachowawczy
Flora roślin i grzybów	Funga koprofilna	Zachowanie fungi koprofilnej	Wysoki	Czynna	Stabilizacyjny
Flora roślin i grzybów	Funga zbiorowisk ruderalnych	Zachowanie fungi zbiorowisk ruderalnych	Wysoki	Czynna	Stabilizacyjny

D. Priorytet ochrony

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Fauna kręgowców	Populacje gatunków ptaków zamieszkujące sztuczne drzewostany świerkowe oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków oraz ich siedlisk	Wysoki	Czynnej	Renaturalizacyjny
Fauna kręgowców	Populacje płazów bezogonowych i traszek oraz ich siedliska	Zachowanie populacji płazów bezogonowych i traszek oraz ich siedlisk	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Fauna kręgowców	Kolonie rozrodcze i kolonie samców gatunków nietoperzy synantropijnych	Zachowanie kolonii rozrodczych i kolonii samców gatunków nietoperzy synantropijnych	Wysoki	Czynnej	
Fauna kręgowców	Populacje gatunków nietoperzy występujących w budynkach	Zachowanie populacji gatunków nietoperzy występujących w budynkach	Wysoki	Czynnej	
Fauna kręgowców	Populacje gatunków nietoperzy leśnych I ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków nietoperzy leśnych oraz ich siedlisk	Wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna kręgowców	Ichtiofauna potoków	Zachowanie ichtiofauny potoków	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Fauna kręgowców	Populacje gatunków ptaków siedlisk wodnych (głównie pluszcz, pliszka górską, piskliwiec) oraz ich siedliska	Zachowanie populacji gatunków ptaków siedlisk wodnych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich I cennych oraz ich siedlisk	Wysoki	Ścisłej, Czynnej	Zachowawczy
Fauna kręgowców	Populacje popielicowatych oraz ich siedliska	Zachowanie populacji popielicowatych oraz ich siedlisk	Wysoki	Ścisłej i czynnej	zachowawczy
Przyroda nieożywiona	Odsłonięcie o wartości tektonicznej	Zachowanie odsłonięcia o wartości tektonicznej	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Przyroda nieożywiona	stoki rozcięte siecią dróg i ścieżek	Zachowanie stoków rozciętych siecią dróg i ścieżek	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Przyroda nieożywiona	Kopuły torfowisk wysokich	Zachowanie kopuł torfowisk wysokich wraz z zachowaniem ich walorów naukowo-dydaktycznych	Wysoki	Czynnej	Zachowawczy, stabilizacyjny i renaturalizacyjny
Przyroda nieożywiona	Strefa okrajka torfowisk wysokich wraz z jej otoczeniem	Zachowanie strefy okrajka torfowisk wysokich wraz z jej otoczeniem oraz ich walorów naukowo-dydaktycznych	Wysoki	Czynnej	Zachowawczy, stabilizacyjny i renaturalizacyjny
Przyroda nieożywiona	Źródła, ciekły, młaki i torfowiska niskie w sąsiedztwie terenów zabudowanych, dróg i szlaków turystycznych	Zachowanie źródeł, cieków, młak i torfowisk niskich w sąsiedztwie terenów zabudowanych, dróg i szlaków turystycznych	Wysoki	Czynnej	Zachowawczy, stabilizacyjny i renaturalizacyjny
Przyroda nieożywiona	Potoki o naturalnym składzie chemicznym wód i różnorodności biologicznej (Górna Solinka)	Zachowanie potoków o naturalnym składzie chemicznym wód i różnorodności biologicznej	Wysoki	Ścisła	-
Przyroda nieożywiona	Potoki o zaburzonym składzie chemicznym wód i zaburzonej różnorodności biologicznej	Odtworzenie naturalnego składu chemicznego wód i różnorodności biologicznej w potokach	Wysoki	Czynnej	Renaturalizacyjny
Krajobraz kulturowy	Wszystkie elementy krajobrazu kulturowego BdPN	Zachowanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i tradycji niematerialnej	Wysoki	Ścisłej i czynnej	-
Fauna bezkręgowców	Populacje gatunków chrząszczy połoninowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i endemicznych	Zachowanie populacji gatunków chrząszczy połoninowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i endemicznych	Wysoki	Ścisłej	-

D. Priorytet ochrony

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Fauna bezkręgowców	Populacje endemitów chrząszczy wschodnio- i południowo-wschodniokarpackich na ich północno-zachodniej granicy występowania	Zachowanie populacji endemitów chrząszczy wschodnio- i południowo-wschodniokarpackich na ich północno-zachodniej granicy występowania	Wysoki	Ścisłej	-
Fauna bezkręgowców	Stanowiska <i>Carabus variolosus</i> na wschodniej granicy występowania	Zachowanie stanowisk <i>Carabus variolosus</i> na wschodniej granicy występowania	Wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Stanowisko <i>Stenus phyllobates</i>	Zachowanie trwałości stanowiska i zwiększenie liczebności populacji <i>Stenus phyllobates</i>	Wysoki	Czynnej	Rewitalizacyjny
Fauna bezkręgowców	Stanowisko typowego taksonu opisanego z BdPN (<i>Locus typicus Xantholinus azuganus trellai</i>)	Zachowanie stanowiska typowego taksonu opisanego z BdPN (<i>Locus typicus Xantholinus azuganus trellai</i>)	Wysoki	Ścisłej	-
Fauna bezkręgowców	Populacje gatunków motyli siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Zachowanie populacji gatunków motyli siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Fauna bezkręgowców	Miejsca odżywiania rzadkich i cennych gatunków fauny ekotonalnej i leśnej	Zachowanie miejsc odżywiania rzadkich i cennych gatunków fauny ekotonalnej i leśnej	Wysoki	Czynnej	Rewitalizacyjny
Fauna bezkręgowców	Populacje gatunków ważek BdPN	Zachowanie populacji ważek BdPN	Wysoki	Czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Populacja gatunków ryjkowców BdPN ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Zachowanie populacji gatunków ryjkowców BdPN ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Wysoki	Czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Zgrupowania meszek z przewagą gatunków typowo górskich w potokach z dopływem zanieczyszczeń	Odtworzenie naturalnych zgrupowań meszek z przewagą gatunków typowo górskich w potokach	Wysoki	Czynnej	Renaturalizacyjny
Fauna bezkręgowców	Naturalne zgrupowania meszek z przewagą gatunków typowo górskich	Zachowanie naturalnych zgrupowań meszek z przewagą gatunków typowo górskich	Wysoki	Ścisłej	-
Fauna bezkręgowców	Populacje wschodniokarpackich gatunków ślimaków w ich zachodniej granicy zasięgu występowania	Zachowanie populacji wschodniokarpackich gatunków ślimaków w ich zachodniej granicy zasięgu występowania	Wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Populacje wschodniokarpackich gatunków ślimaków w ich zachodniej granicy zasięgu występowania	Zachowanie populacji wschodniokarpackich gatunków ślimaków w ich zachodniej granicy zasięgu występowania	Wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Populacje gatunków ślimaków ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Zachowanie populacji gatunków ślimaków ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i cennych	Wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Populacje muchówek ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich gatunków wysokogórskich	Zachowanie populacji rzadkich gatunków wysokogórskich	Wysoki	Czynnej	Rewitalizacyjny

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Fauna bezkręgowców	Populacje gatunków trzmieli ze szczególnym uwzględnieniem bardzo rzadkiego i zagrożonego gatunku	Zachowanie populacji gatunków trzmieli ze szczególnym uwzględnieniem bardzo rzadkiego i zagrożonego gatunku	Wysoki	Czynnej	Rewitalizacyjny
Fauna bezkręgowców	Populacje gatunków trzmieli ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Zachowanie populacji gatunków trzmieli ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Wysoki	Czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Populacje gatunków owadów prostoskrzydłych połonin BdPN	Populacje gatunków owadów prostoskrzydłych połonin BdPN	Wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Naturalne siedliska i mikrosiedliska cennych i rzadkich gatunków fauny glebowej skoczogonków	Zachowanie naturalnych siedlisk i mikrosiedlisk cennych i rzadkich gatunków fauny glebowej skoczogonków	Wysoki	Ścisłej i czynnej	Zachowawczy
Fauna bezkręgowców	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Odtworzenie naturalnych zgrupowań jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Wysoki	Czynnej	Renaturalizacyjny
Fauna bezkręgowców	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Zachowanie naturalnych zgrupowań jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Wysoki	Ścisłej	-
Fauna bezkręgowców	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Odtworzenie naturalnych zgrupowań obunogów w BdPN	Wysoki	Czynnej	Renaturalizacyjny
Fauna bezkręgowców	Naturalne zgrupowania widelnic o wysokiej wartości lokalnej	Odtworzenie naturalnych zgrupowań widelnic o wysokiej wartości lokalnej	Wysoki	Czynnej	Renaturalizacyjny
Fauna bezkręgowców	Populacja dżdżownic występująca na wszystkich badanych stanowiskach	zachowanie populacji dżdżownic występująca na wszystkich badanych stanowiskach	Wysoki	Ścisłej	-
Fauna bezkręgowców	Naturalne zgrupowania chrzączek z przewagą gatunków górskich	Odtworzenie naturalnych zgrupowań z przewagą gatunków górskich	Wysoki	Czynnej	Renaturalizacyjny
Lądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska wilgotnych ziołorośli typu łąkowego z rzędu <i>Molinietalia</i> : <i>Filipendulo-Geranium</i> , zbior. <i>Mentha longifolia</i> , <i>Scirpetum sylvatici</i>	Zachowanie zbiorowisk wilgotnych ziołorośli typu łąkowego z rzędu <i>Molinietalia</i> : <i>Filipendulo-Geranium</i> , zbior. <i>Mentha longifolia</i> , <i>Scirpetum sylvatici</i>	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Lądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska wilgotnych łąk i pastwisk z rzędu <i>Molinietalia</i> : zbior. <i>Ranunculus acris-Lychnis flos cuculi</i> , zbior. <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Cirsietum rivularis</i> , <i>Alopecuretum pratensis</i> , <i>Epilobio-Juncetum effusi</i>	Zachowanie zbiorowisk wilgotnych łąk i pastwisk z rzędu <i>Molinietalia</i> : zbior. <i>Ranunculus acris-Lychnis flos cuculi</i> , zbior. <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Cirsietum rivularis</i> , <i>Alopecuretum pratensis</i> , <i>Epilobio-Juncetum effusi</i>	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny
Lądowe ekosystemy nieleśne	Zbiorowiska roślinne połonin na wybranym fragmencie Połoniny Wetlińskiej (w sąsiedztwie schroniska)	Zachowanie zbiorowisk roślinnych połonin na wybranym fragmencie Połoniny Wetlińskiej (w sąsiedztwie schroniska)	Wysoki	Czynnej	Eksperymentalny
Lądowe ekosystemy nieleśne	Górskie ziołorośla i traworośla z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin: <i>Petasitetum kablikiani</i> , <i>Galeopsidi speciosae-Rumicetum alpini</i> , zbior. <i>Calamagrostis villosa</i>	Zachowanie górskich ziołorośli i traworośli z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin: <i>Petasitetum kablikiani</i> , <i>Galeopsidi speciosae-Rumicetum alpini</i> , zbior. <i>Calamagrostis villosa</i>	Wysoki	Czynnej	Stabilizacyjny

D. Priorytet ochrony

Grupa przedmiotów ochrony	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Strefa ochrony	Charakter strefy ochrony czynnej*
Ekosystemy leśne	Lasy o charakterze naturalnym. Kat. nat. E, F	Zachowanie naturalnych procesów zachodzących w drzewostanach	Wysoki	Ścisła i czynna	Zachowawczy

Pozostałe przedmioty ochrony przyrody żywej i nieżywej planuje się chronić w ramach ochrony całych ekosystemów. Przedmioty te najczęściej nie są zagrożone i nie wymagają najczęściej prowadzenia celowych, ukierunkowanych na ich zachowanie działań ochronnych.

E. SPOSOBY OCHRONY

1. Ochrona ścisła

W strefie ochrony ścisłej obowiązuje zasada ochrony naturalnych procesów ekologicznych przy maksymalnym ograniczeniu ingerencji człowieka w ekosystemy lub układy przyrodnicze. Poza brakiem ingerencji bezpośredniej w zbiorowiska roślinne, w związku z dużym narażeniem na niekontrolowaną penetrację zbiorowisk poza wyznaczonymi szlakami jako sposób ochrony wskazuje się również intensyfikację kontroli i nadzór uprawnionych służb.

W ochronie ścisłej znalazły się lasy i zbiorowiska leśne o charakterze pierwotnym oraz zbiorowiska lasów naturalnych, zbiorowiska lasów o charakterze naturalnym oraz zbiorowiska lasów przedplonowych. Najbardziej rozpowszechniona grupę leśnych zbiorowisk roślinnych stanowią lasy o charakterze naturalnym, z częściowo zmienioną strukturą, tworzące duże kompleksy. Zbiorowiska lasów o charakterze pierwotnym i lasów naturalnych obejmują najlepiej zachowane fragmenty starodrzewi o cechach puszczańskich z drzewostanami bukowymi, bukowo-jaworowymi i jaworowymi w obszarach trudno dostępnych.

We wszystkich zbiorowiskach leśnych strefy ochrony ścisłej na pierwszy plan wysuwa się ochrona oraz monitoring naturalnych procesów ekologicznych, zarówno rozwoju naturalnych starodrzewi o cechach puszczańskich w lasach pierwotnych i naturalnych jak i ochrona spontanicznych procesów odtwarzania się wielogeneracyjnej struktury drzewostanów w lasach o charakterze naturalnym i przedplonowych. We wszystkich tych grupach zbiorowisk leśnych obowiązuje zasada całkowitego braku ingerencji człowieka w spontaniczne procesy naturalne.

Spośród nieleśnych zbiorowisk roślinnych w strefie ochrony ścisłej znalazły się zbiorowiska traworośli, ziołorośli i borówczysk połoninowych, zbiorowiska wysokogórskich muraw, krzewinek i torfowisk a także zbiorowiska zaroślowe, traworośli i ziołorośli w strefie górnej granicy lasu. Są to zazwyczaj zbiorowiska o charakterze zbliżonym do naturalnego, a ochronie podlegają spontaniczne procesy sukcesji i przemian składu gatunkowego.

Niewielkie fragmenty zbiorowisk nieleśnych w ekosystemach leśnych tworzą polany śródleśne, które spełniają bardzo ważne funkcje ekologiczne. Zwiększają one bowiem różnorodność biocenotyczną i gatunkową kompleksów leśnych.

Wszystkie wymienione powyżej zbiorowiska roślinne stanowią siedliska i miejsca żerowania dla wielu gatunków zwierząt, zarówno kręgowców jak i bezkręgowców. W lasach o charakterze pierwotnym i lasach naturalnych znajdują się stanowiska wielu faunistycznych relikwów fauny puszczy karpackiej. Kompleksy zoocenoz połoninowych wraz z górną granicą lasów podlegające procesom sukcesji skupiają najwięcej stanowisk endemitów i elementów unikatowych w faunie Bieszczad. Wiele gatunków nowych dla nauki (*locus typicus*), po raz pierwszy opisano z obszarów połonin lub lasów o charakterze pierwotnym i naturalnych znajdujących się w strefie ścisłej. Obszary objęte ochroną ścisłą to również ostoje, miejsca żerowiskowe wielu gatunków ptaków, ssaków a także bezkręgowców, w tym gatunków specjalnej troski.

Ochrona flory to przede wszystkim ochrona istniejącej na terenie BdPN różnorodności gatunkowej (zasobów genowych) oraz zabezpieczenie populacji gatunków szczególnej troski. W strefie ochrony ścisłej to przede wszystkim ograniczenie ingerencji turystów i zbieraczy poprzez intensyfikację kontroli uprawnionych służb.

2. Sposoby ochrony w strefie ochrony czynnej

W strefie ochrony czynnej zaprojektowano wiele różnych sposobów ochrony, które są uzależnione od przedmiotu i założonego celu ochrony.

Do najważniejszych sposobów ochrony zalicza się:

- brak ingerencji w środowisko przyrodnicze
- ograniczanie procesu sukcesji leśnej;
- ograniczanie procesu sukcesji roślinności;
- utrzymanie naturalnego dynamicznego układu „las-roślinożerca-drapieżnik”
- ograniczenie zanieczyszczeń wód
- ekstensywne użytkowanie kośne i/lub pasterskie;
- reintrodukcja gatunków;
- ograniczanie kłusownictwa;
- izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego;
- utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych na torfowiskach;
- ograniczenie ekspansji trzęślicy modrej na torfowiskach;
- edukacja i informacja.

Brak ingerencji w środowisko przyrodnicze

W myśl zasady ochrony naturalnych procesów ekologicznych zachodzących w ekosystemach zabiegi ochronne winny być planowane w minimalnym niezbędnym zakresie, umożliwiającym skuteczną ochronę przedmiotów ochrony i realizację założonych celów ochrony. Zasada ta winna być i jest wykorzystywana wszędzie tam, gdzie tylko jest to możliwe. W myśl tej zasady znaczne obszary lasów o składzie gatunkowym drzewostanów zgodnym z siedliskiem oraz lasów z drzewostanami częściowo zgodnymi z siedliskiem pozostawia się bez planowanych zabiegów ochronnych. Zakłada się samoczynne unaturalnienie tych lasów i zbiorowisk roślinnych wykorzystujące duży potencjał i zdolności regeneracyjne siedlisk leśnych.

W ekosystemach nieleśnych ochroną zachowawczą (brakiem ingerencji) w strefie ochrony czynnej objęto wszystkie ekosystemy nieleśne znajdujące się poza ekosystemami wyznaczonymi do ochrony aktywnej. W tych fragmentach ochronie podlega głównie proces naturalnej wtórnej sukcesji leśnej na gruntach użytkowanych rolniczo lub pastersko. Obszary te są niezwykle istotne dla poznania istoty samego mechanizmu i tempa postępowania sukcesji leśnej.

Ograniczanie procesu sukcesji leśnej

Zdecydowaną większość ekosystemów nieleśnych znajdujących się w strefie ochrony czynnej tworzą kompleksy leśno-łąkowo-pastwiskowe ze zbiorowiskami roślinnymi pochodzenia antropogenicznego. Stosowane na tym obszarze przez stulecia tradycyjne formy użytkowania kośnego i/lub pasterskiego doprowadziły do wykształcenia i stabilizacji bogatych zbiorowisk łąkowych o charakterze zespołów mających swoistą kombinację gatunkową oraz własne gatunki charakterystyczne i wyróżniające. Zaniechanie użytkowania w krótkim czasie doprowadzić może do sukcesji roślinności leśnej i utraty cennych walorów przyrodniczych, przede wszystkim niezwykle bogatej bioróżnorodności gatunkowej zarówno w świecie roślin, grzybów jak i zwierząt. Tereny otwarte łąk i pastwisk są miejscami żerowiskowymi wielu cennych gatunków zwierząt roślinożernych i ptaków drapieżnych, stanowiące jeden z głównych walorów przyrodniczych tego obszaru.

Ograniczanie procesu sukcesji leśnej realizowane będzie poprzez różnego rodzaju

zadania ochronne takich jak usuwanie młodych drzew i krzewów, usuwanie podrostów oraz koszenie.

Ograniczanie procesu sukcesji roślinności

Pośród wielu gatunków flory BdPN znajduje się kilka gatunków, których populacje są bardzo nieliczne, zajmują kilka-kilkanaście stanowisk, a ich trwałość jest zagrożona w wyniku ekspansji bujnych, wysokich roślin lub młodych drzew i krzewów. Do tych gatunków należy m.in. *Arnica montana*, *Dactylorhiza sambucina*, *Botrychium lunaria*, *Botrychium multifidum*, *Phyteuma orbiculare*, *Polygonum viviparum*, *Rhodiola rosea*. Gatunki te wymagają zabiegów ochrony czynnej ukierunkowanych na ograniczenie zarastania zajmowanych stanowisk przez bujną roślinność traw, turzyc, ziołorośli lub nalotu drzew i krzewów. Odsłanianie ma na celu utrzymanie optymalnych warunków mikrosiedliskowych, zwłaszcza świetlnych, niezbędnych do zachowania populacji na stanowisku, czasami nawet pojedynczych okazów. Odsłanianie polegać będzie na zrywaniu darni konkurencyjnych gatunków, ręcznym wykaszaniu wokół stanowisk cennych gatunków lub usuwaniu nalotów i podrostów drzew lub krzewów.

Utrzymanie naturalnego dynamicznego układu „las-roślinożerca-drapieżnik”

W Bieszczadzkim Parku Narodowym funkcjonuje naturalny, dynamiczny układ zależności „las-roślinożerca-drapieżnik”. Ten swoisty układ oparty jest o istniejące wzajemne powiązania dynamiczne pomiędzy wszystkimi elementami tego łańcucha powiązań. Ponieważ sam chroniony obszar wraz z otuliną zajmuje stosunkowo niewielką powierzchnię populacje drapieżników są nieliczne, a przez to bardziej narażone na oddziaływanie niekorzystnych czynników. Stąd też należy dołożyć wszelkich starań, aby zagrożenia oddziaływujące na tę grupę zwierząt, stojąca na szczycie piramidy pokarmowej i w sposób naturalny regulującej liczebności roślinożerców zostały zminimalizowane lub usunięte.

Populacje roślinożerców to głównie jelenie i sarny, których liczebność jest uzależniona od dostępu do bazy pokarmowej, jak również od prawidłowo prowadzonej gospodarki łowieckiej na terenach sąsiadujących z BdPN, zarówno po stronie polskiej, słowackiej jak i ukraińskiej. Gospodarka łowiecka, w tym także polowania, prowadzona była praktycznie w bezpośrednim sąsiedztwie granic Parku. Prowadzenie polowań na obszarze otuliny utrudniało zwierzętom dostęp do żerowisk, a także utrudniało swobodną migrację zwierząt, w tym takich gatunków jak niedźwiedź, wilk i ryś objętych ochroną ścisłą, między obszarami chronionymi a lasami gospodarczymi. Gospodarka łowiecka mająca miejsce w obszarze otuliny Parku stoi w sprzeczności z celem powołania otuliny zapisanym w art. 5 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody. Dlatego też postuluje się utworzenie w granicach otuliny strefy ochrony zwierzyny. Dotyczy to zwłaszcza terenów w pasie lasów N-ctwa Stuposiany pomiędzy Tarnawą a Bukowym Berdem i Tarnicą.

Ekstensywne użytkowanie kośne i/lub pasterskie

Ekstensywne użytkowanie kośne oraz użytkowanie pasterskie realizowane będzie na terenach odlesionych lub nieleśnych z natury w celu utrzymania wysokiej bioróżnorodności gatunkowej, w celu wykształcenia i stabilizacji bogatych zbiorowisk łąkowych o charakterze zespołów mających swoistą kombinację gatunkową oraz własne gatunki charakterystyczne i wyróżniające. Systematyczne długotrwałe użytkowanie kośne, protegujące gatunki odporne na ścinanie, prowadzi do zubożenia składu gatunkowego. Z tych względów koszenie należy od czasu do czasu zastąpić okresowym wypasaniem. W ochronie aktywnej stosuje się różne typy koszenia w rozmaitych kombinacjach

przestrzennych i czasowych umożliwiających osiągnięcie optymalnych efektów ochronnych (koszenie letnie, jesienne, jednorazowe, etapowe, mozaikowe). Utrzymanie do późnej jesieni nieskoszonych kwitnących łąk na części terenu jest warunkiem zachowania bogatej populacji owadów zapylających oraz fitofagów żerujących na różnych gatunkach roślin. Równocześnie wysoka darń łąkowa ułatwia przemieszczanie i ukrywanie się gatunków drobnych zwierząt oraz ich zimowanie w warstwie suchej roślinności. Natomiast powierzchnie skoszone są doskonałym miejscem żerowiskowym dla drapieżnych gatunków ptaków.

Wypas jest obok koszenia drugą tradycyjną formą użytkowania terenów nieleśnych stosowaną od starożytności. Gospodarka pasterska, utrzymująca się przez wiele stuleci w mało zmienionej prymitywnej postaci, miała największy wpływ na ukształtowanie się i stabilizację zbiorowisk łąkowo-pastwiskowych. W minionym pięćdziesięcioleciu na obszarach najniżej położonych w BdPN wprowadzano intensyfikację gospodarki pasterskiej poprzez stosowanie wypasu kwaterowego, silne nawożenie mineralne (głównie azotowe) oraz agrotechniczną uprawę pastwisk polegającą na przeorywaniu i podsiewaniu mieszanek traw pastewnych.

Metody takie stosowano również w Bieszczadach na gruntach pobojskich i połemkowych, zagospodarowywanych po wojnie przez Państwowe Gospodarstwa Rolne. Spowodowało to degradację wielogatunkowych łąk i pastwisk górskich, które zostały przekształcone w zbiorowiska o znacznie uboższym składzie florystycznym, złożone z kilku gatunków traw pastewnych. W Bieszczadzkim Parku Narodowym największe obszary takich „łąk uprawnych” znajdują się w dolinie górnego Sanu i w dolinie Wołosatego potoku.

Przy stosowaniu wypasu jako metody ochrony aktywnej zbiorowisk nieleśnych szczególnie istotne jest ustalenie właściwej obsady zwierząt na hektar. Żyzne pastwiska niżowe odpowiednio nawożone, znajdujące się w dobrej kulturze i nie zagrożone przez erozję (brak większych nachyleń), mogą w sezonie wegetacyjnym wyżywić 4 krowy mleczne lub 20 owiec na 1 ha. Łąki i pastwiska na terenie BdPN mają znacznie mniejszą wydajność, a występując na zboczach górskich są zagrożone przez erozję. Dlatego też bezpieczna obsada może się wahać od 5 - 10 owiec, względnie 2 krowy lub konie, na 1 ha. Należy pamiętać, że zbyt intensywny wypas, w wyniku którego spasana jest prawie cała darń, powoduje silne ograniczenie kwitnienia roślin i zubożenie fauny owadów. Z uwagi na ochronę fauny ptaków nie należy prowadzić wypasu w okresie wiosny i wczesnego lata na całej powierzchni kompleksu zbiorowisk nieleśnych.

Ograniczenie zanieczyszczeń wód

Zanieczyszczenie wód płynących przez obszar BdPN odnotowywane było zwłaszcza w sezonie turystycznym (VI-VIII), w potokach Wołosaty, Wołosatka, Rzeczyca i Terebowiec. Zanieczyszczenia wód w tych potokach pochodzą głównie z odpadów bytowych. Istniejące oczyszczalnie ścieków na Wołosatce, Wołosatym, Terebowcu i Rzeczycy mają niewystarczające zdolności oczyszczania wód (prawdopodobnie z przyczyn technologicznych), zwłaszcza w sezonie letnim, stąd też istnieje konieczność ich modernizacji.

Istnieje również konieczność ograniczenia spływu wodami powierzchniowymi fosforanów oraz jonów amonowych, powstałych w wyniku rozkładu dużych ilości biomasy pozyskanej w wyniku koszenia łąk. Konieczne jest rozproszenie składowisk biomasy i lokalizacja tych składowisk w oddaleniu od źródeł i potoków.

Reintrodukcja gatunków

W ramach ochrony cennych gatunków roślin (gatunków specjalnej troski), których populacje są bardzo nieliczne i zagrożone wyginięciem przyjęto jako sposób ochrony reintrodukcję gatunków (*ex situ* oraz *in situ*). W ramach reintrodukcji konieczne jest zakładanie populacji zastępczych w ogródku w Suchych Rzekach. Następnie populacje zastępcze będą wykorzystywane do reintrodukcji gatunków na wybrane stanowiska lub zakładania metaplantacji *in situ*. Reintrodukcją planuje się objąć następujące gatunki: *Aconitum bucovinense*, *Anemone narcissiflora*, *Arnica montana*, *Delphinium nacladense*, *Dianthus carthusianorum* subsp. *saxigenus*, *Polygonum viviparum*, *Rhodiola rosea*, *Lathyrus laevigatus*, *Sesleria bielzii*, *Silene dubia*, *Alyssum saxatile*.

Ograniczanie kłusownictwa

Fauna dużych ssaków kopytnych (jeleń, sarna, dzik, żubr), dużych ssaków drapieżnych (wilk, ryś, niedźwiedź) występujące na terenie BdPN jest w dość dużym stopniu narażona na proceder kłusownictwa. O ile w granicach samego Parku Narodowego ten proceder ma niewielkie znaczenie, o tyle w jego otulinie lub poza granicami państwa w sąsiedztwie Parku przybiera on rozmiary niepokojące. We wszystkich tych gatunkach ssaków mamy do czynienia z jedną populacją bieszczadzką, podzieloną na kilka grup wzajemnie się przenikających i przemieszczających. Dlatego też tak duże znaczenie ma występujące kłusownictwo poza granicami Parku. Ponieważ jednym z ważniejszych przedmiotów ochrony w Parku jest zachowanie naturalnej równowagi dynamicznej w układzie roślinność-roślinożerca-drapieżnik przerwanie jednego z tych ogniw np. w wyniku kłusownictwa może mieć bardzo negatywne oddziaływanie na cały układ wzajemnych połączeń.

Na kłusownictwo narażona jest również ichtiofauna potoków, szczególnie Wołosatego oraz Sanu. Znane są przypadki kłusownictwa w potokach płynących przez obszar Parku, szczególnie na Sanie, gdzie przy pomocy prądu kłusuje się znaczne ilości ryb.

Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego

Izolacja i ograniczanie nielegalnego ruchu turystycznego dotyczy w zasadzie wszystkich przedmiotów ochrony wyróżnionych na obszarze BdPN, niemniej najistotniejsze znaczenie ma w rejonie występowania najcenniejszych przedmiotów ochrony. Dotyczy to zwłaszcza terenów połonin, szczególnie w pobliżu głównych szlaków turystycznych na Połoninie Caryńskiej, Wetlińskiej, masywu Tarnicy oraz w okolicach Krzemienia, jak również wszystkich lasów (szczególnie o charakterze pierwotnym i zbliżonych do naturalnych) oraz terenów otwartych w krainie dolin. Przebywanie ludzi poza wyznaczonymi szlakami ma negatywne oddziaływanie głównie na faunę zwierząt kręgowych (płoszenie, porzucanie miejsc gniazdowania i wyprowadzania młodych, ograniczanie terenów żerowiskowych, przerywanie szlaków migracji). Negatywnie wpływa również na florę rzadkich i cennych roślin naczyniowych, porostów, mszaków i grzybów siedlisk zarówno wysokogórskich jak i wilgotnych czy też torfowiskowych. Koniecznym przeciwdziałaniem jest intensyfikacja kontroli służb Parku.

Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych na torfowiskach

Torfowiska wysokie Bieszczadzkiego Parku Narodowego są unikalnymi w skali Karpat. Kopuły tych torfowisk zasilane są głównie wodami opadowymi, które będąc w stałym uwilgotnieniu pozostają w kontakcie z wodami gruntowymi. Poziom wód gruntowych pozostających w kontakcie z wodami zatrzymanymi w kopule torfowisk ma

decydujące znaczenie dla zachowania trwałości i ciągłości procesów torfotwórczych zachodzących na kopułach torfowisk. Utrzymanie stałego poziomu wód gruntowych ma również ogromne znaczenie dla zachowania niezwykle bogatej w gatunki roślin i zwierząt (zwłaszcza bezkręgowych) strefy okrajka torfowiska. Realizacja tego będzie możliwa poprzez utrzymywanie istniejących zastawek i podpiętrzeń wód na rowach w sąsiedztwie torfowisk.

Ograniczenie ekspansji trzęślicy modrej *Molinia caerulea*

Na niektórych powierzchniach zajmowanych przez zbiorowiska torfowiskowe i bagienne, w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych i przesuszenia kopuły torfowiska nastąpiła ekspansja trawy – trzęślicy modrej *Molinia caerulea*. W celu ograniczenia dalszej ekspansji tej trawy konieczne jest prowadzenie zabiegów wykaszania lub wrywania darni z tą trawą i usuwanie jej poza torfowisko.

Edukacja i informacja

Edukacja oraz informowanie ludzi mieszkających na obszarze BdPN, a przede wszystkim turystów odwiedzających Park i korzystających ze szlaków oraz ścieżek turystycznych, przyrodniczych czy też edukacyjnych, ma ogromne znaczenie dla zachowania wielu cennych walorów środowiska przyrodniczego. Podnoszenie świadomości i wiedzy o środowisku przyrodniczym ma kapitalne znaczenie dla ochrony wielu gatunków roślin, grzybów i zwierząt, o których istnieniu przeciętny turysta lub mieszkaniec niejednokrotnie nie wie, a tym samym nie może świadomie korzystać z dobrodziejstw Parku bez uszczerbku dla jego przedmiotów ochrony.

E. Sposoby ochrony

Tabela nr 13. Zestawienie sposobów ochrony oraz rodzajów zadań ochronnych w obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
Operat ochrony ekosystemów leśnych	Lasy z drzewostanami złożonymi z gatunków obcego pochodzenia Kat. G	Renaturalizacja	Zabieg ochronny o charakterze pielęgnacji podsadzeń sztucznych
Operat ochrony ekosystemów leśnych	Lasy z drzewostanami przedplonowymi powstałymi w wyniku sukcesji naturalnej Kat. H	Renaturalizacja	Zabieg ochronny o charakterze pielęgnacji podsadzeń sztucznych
			Zabieg ochronny o charakterze pielęgnacji podsadzeń sztucznych
			Zabieg ochronny o charakterze rębni IVd (stopniowej udoskonalonej)
			Zabieg ochronny o charakterze melioracji agrotechnicznych
			Zabieg ochronny o charakterze odnowienia
			Zabieg ochronny o charakterze pielęgnacji odnowień
Operat ochrony ekosystemów leśnych	Lasy z drzewostanami złożonymi z gatunków obcego pochodzenia Kat. I	Renaturalizacja	Zabieg ochronny o charakterze pielęgnacji podsadzeń sztucznych
			Zabieg ochronny o charakterze rębni IVd (stopniowej udoskonalonej)
			Zabieg ochronny o charakterze melioracji agrotechnicznych
			Zabieg ochronny o charakterze odnowienia
			Zabieg ochronny o charakterze pielęgnacji odnowień
			Zabieg ochronny o charakterze podsadzeń
			Zabieg ochronny o charakterze cięcia sanitarno-selekcyjnego
Operat ochrony ekosystemów leśnych	Powierzchnie pozbawione lasu	Renaturalizacja	Zabieg ochronny o charakterze melioracji agrotechnicznych
			Zabieg ochronny o charakterze odnowienia

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
			Zabieg ochronny o charakterze pielęgnacji odnowień
Operat ochrony lądowych ekosystemów nieleśnych	Zbiorowiska wilgotnych ziołorośli typu łąkowego z rzędu <i>Molinietalia</i> : <i>Filipendulo-Geranium</i> , zbior. <i>Mentha longifolia</i> , <i>Scirpetum sylvatici</i>	Ekstensywne użytkowanie kośne	Koszenie
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie młodych drzew i krzewów.
		Utrzymanie wilgotności podłoża	Konserwacja przegród na rowach odwadniających
	Zbiorowiska wilgotnych łąk i pastwisk z rzędu <i>Molinietalia</i> : zbior. <i>Ranunculus acris-Lychnis flos cuculi</i> , zbior. <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Cirsium rivularis</i> , <i>Alopecuretum pratensis</i> , <i>Epilobio-Juncetum effusi</i>	Ekstensywne użytkowanie kośne	Koszenie
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie młodych drzew i krzewów
	Zbiorowiska łąk i pastwisk świeżych z rzędu <i>Arrhenatheretalia</i> : <i>Campanulo serratae-Agrostietum</i> , <i>Lolio-Cynosuretum</i>	Ekstensywne użytkowanie kośne i/lub pasterskie	Koszenie i /lub wypas
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie młodych drzew i krzewów
	Zbiorowiska ubogich łąk i pastwisk z klasy <i>Nardo-Callunetea</i> w krainie dolin: zbior. <i>Nardus stricta</i> , zbior. <i>Festuca rubra</i>	Ekstensywne użytkowanie kośne i/lub pasterskie	Wypas (wykaszenie)
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie młodych drzew i krzewów
	Borówczyska nieleśne z klasy <i>Vaccinio-Piceetea</i> w krainie dolin, zbior. <i>Vaccinium myrtillus</i>	Ekstensywne użytkowanie pasterskie	Wypas
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie młodych drzew i krzewów
	Górskie traworośla z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin, <i>Poo chaixii-Deschampsietum caespitosae</i>	Ekstensywne użytkowanie kośne i/lub pasterskie	Koszenie i/lub wypas
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie młodych drzew i krzewów
	Górskie ziołorośla i traworośla z klasy <i>Betulo-Adenostyletea</i> w krainie dolin: <i>Petasitetum kablikiani</i> , <i>Galeopsidi speciosae-Rumicetum alpini</i> , zbior. <i>Calamagrostis villosa</i>	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie drzew i krzewów
	Nitrofilne zbiorowiska ruderalne i nadbrzeżne z klasy <i>Artemisietea</i> i inne synantropijne, w krainie dolin: <i>Phalarido-Petasitetum hybridi</i> , zbior. <i>Sambucus ebulus</i> , zbiorowisko <i>Rudbeckia laciniata</i> , zbior. <i>Pteridium aquilinum</i>	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie drzew i krzewów
Zbiorowiska roślinności łąkowej i pastwiskowej zajęte przez zbiorowiska synantropijne z klasy <i>Artemisietea</i> i inne synantropijne: <i>Urtico-Aegopodietum</i> , zbiorowiska: <i>Elymus repens</i> , <i>Calamagrostis epigeios</i> , <i>Cirsium arvense</i> , <i>Carex brizoides</i> , <i>Urtica dioica</i> , <i>Rubus hirtus</i> , <i>Rubus idaeus</i>	Intensywne użytkowanie kośne	Koszenie	
Spontaniczne procesy sukcesji lądowych zbiorowisk nieleśnych w krainie dolin (poza obszarem ochrony aktywnej)	Brak ingerencji	Kontrola służb Parku	
Wysokogórskie murawy połoninowe: <i>Potentillo aureae-Festucetum airoides</i> , <i>Hypochoeridi-Nardetum strictae</i>	Regeneracja zbiorowisk	Zabezpieczenie przed wydeptywaniem; wysiew i sadzenie regeneracyjne	
Wysokogórskie borówczyska połoninowe: <i>Empetro-Vaccinietum myrtilli</i> , <i>Vaccinietum myrtilli festucetosum airoidae</i> , <i>Vaccinietum myrtilli polytrichetosum</i>	Regeneracja zbiorowisk	Zabezpieczenie przed wydeptywaniem	

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	<i>communae</i> , zbior. <i>Empetrum hermaphroditum-Sphagnum nemoreum</i>		
	Zbiorowiska szczelin i grechotów skalnych na połoninach	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Zbiorowiska roślinne połonin na wybranym fragmencie Połoniny Wetlińskiej (w sąsiedztwie schroniska)	Opracowanie i zastosowanie różnych form ekstensywnego użytkowania kośnego.	Koszenie. Opracowanie metod stabilizacji i aktywnej ochrony zbiorowisk połoninowych
	Spontaniczne procesy sukcesji roślinności połoninowej	Brak ingerencji	Zabezpieczenie przed penetracją przez turystów
	Długoterminowe, spontaniczne procesy sukcesji zbiorowisk roślinnych oraz proces regeneracji stref roślinności na połoninach	Brak ingerencji	Zabezpieczenie przed penetracją przez turystów.
Operat ochrony ekosystemów torfowiskowych i bagiennych	Zbiorowiska leśne torfowisk wysokich: <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno-Piceetum</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> .	Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych	Konserwacja przegród na rowach odwadniających
		Regulacja ilości światła w dnie lasu	Wykonanie cięć prześwietlających w drzewostanie i poszyciu
	Zbiorowiska nieleśne torfowisk wysokich: <i>Sphagnetum magellanicum</i> , <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> , zbior. <i>Eriophorum vaginatum</i>	Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych	Konserwacja przegród na rowach odwadniających
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie podrostów drzew i krzewów oraz formowanie stref ekotonowych
		Ograniczenie ekspansji trzęślicy modrej	Usuwanie kęp <i>Molinia caerulea</i>
	Zanikająca roślinność wysokotorfowiskowa w płatach całkowicie zarośniętych przez ekspansywną trawę <i>Molinia caerulea</i>	Ograniczenie ekspansji trzęślicy modrej	Wykaszenie runi; zrywanie darni
		Uruchomienie procesów torfotwórczych	Konserwacja przegród na rowach odwadniających; zablokowanie starych rowów w obrębie kopuł
	Zbiorowiska torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>	Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych	Konserwacja przegród na rowach odwadniających
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie drzew i krzewów oraz formowanie stref ekotonowych
		Ekstensywne użytkowanie kośne	Wykaszenie
	Zbiorowiska szuwarów trawiastych, wielkoturzycowych i innych z klasy <i>Phragmitetea</i>	Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych.	Konserwacja przegród na rowach odwadniających
		Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie drzew i krzewów oraz formowanie stref ekotonowych
		Ekstensywne użytkowanie kośne	Wykaszenie
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i	Flora bagienna – łąkowa i bagienna-zaroślowa (<i>Gentiana pneumonanthe</i>)	Ekstensywne użytkowanie kośne	Wykaszenie
	Flora bagienna – łąkowa i bagienna-zaroślowa (<i>Gladiolus imbricatus</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Odsłanianie i wykaszanie

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
stanowisk - rośliny naczyniowe	Flora bagienno – łąkowa i bagienno-zaroślowa (<i>Iris sibirica</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Odstanianie i wykaszanie
	Flora bagienno – łąkowa i bagienno-zaroślowa (<i>Lycopodiella inundata</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Odstanianie
	Flora torfowisk wysokich (<i>Andromeda polifolia</i>)	Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych.	Konserwacja przegród na rowach odwadniających.
	Flora torfowisk wysokich (<i>Carex pauciflora</i>)	Reintrodukcja	Dosiewanie
	Flora torfowisk wysokich (<i>Drosera rotundifolia</i>)	Reintrodukcja	Dosadzanie lub wysiew osobników
	Flora łąk górskich (<i>Arnica montana</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	1. Odstanianie 2. Odkrzaczanie
	Flora łąk górskich (<i>Arnica montana</i>)	Reintrodukcja	Uprawa <i>ex situ</i> ; sadzenie lub wysiew w ramach reintrodukcji; utworzenie populacji zastępczej <i>in situ</i>
	Flora łąk górskich (<i>Lathyrus laevigatus</i>)	Reintrodukcja	1. Utworzenie populacji rezerwowej <i>ex situ</i> 2. Dosadzanie osobników
	Flora łąk górskich (<i>Sesleria bielzii</i>)	Reintrodukcja	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych 2. Uprawa <i>ex situ</i> , sadzenie lub wysiew w ramach reintrodukcji
	Flora łąk górskich (<i>Gentianella lutescens</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	1. Koszenie 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora łąk górskich (<i>Dactylorhiza sambucina</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Odstanianie (koszenie i odkrzaczanie)
	Flora łąk górskich (<i>Botrychium lunaria</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji roślinności	Odstanianie
	Flora puszczańska (<i>Campanula latifolia</i> , <i>Phyllitis scolopendrium</i>)	Brak ingerencji	
	Flora lasków jaworowych (<i>Padus petrea</i>)	Regulacja ilości światła w dnie lasu	Odstanianie
	Flora siedlisk łąkowych (<i>Botrychium multifidum</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	1. Eksperymentalne wyłożenie korą wierzchniej warstwy gleby 2. Odkrzaczanie i usuwanie bylin
	Flora siedlisk łąkowych (<i>Campanula serrata</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Koszenie
	Flora siedlisk łąkowych (<i>Ophioglossum vulgatum</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Odstanianie
	Flora polan grzbietowych i śródleśnych (<i>Campanula serrata</i> , <i>Tozzia alpina</i> , <i>carpatica</i> , <i>Cirsium erisithales</i> , <i>Helleborus purpurascens</i>)	Brak ingerencji	
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Silene dubia</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Silene dubia</i>)	Reintrodukcja	Uprawa <i>ex situ</i>
Flora skał i wychodni skalnych (<i>Alyssum saxatile</i>)	Reintrodukcja	1. Uprawa <i>ex situ</i> 2. Sadzenie lub wysiew w ramach reintrodukcji	

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Aconitum bucovinense</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Aconitum bucovinense</i>)	Reintrodukcja	Utworzenie populacji zastępczej <i>ex situ</i> ; sadzenie w ramach reintrodukcji
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Allium montanum</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Anemone narcissiflora</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Anemone narcissiflora</i>)	Reintrodukcja	Uprawa <i>ex situ</i> , sadzenie lub wysiew w ramach reintrodukcji
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Carex rupestris</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Clematis alpina</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Delphinium nacladense</i>)	Reintrodukcja	1. Utworzenie populacji rezerwowej <i>ex situ</i> 2. Dosadzanie osobników
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Dianthus carthusianorum subsp.saxigenus</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Dianthus carthusianorum subsp.saxigenus</i>)	Reintrodukcja	Uprawa <i>ex situ</i> , sadzenie lub wysiew w ramach reintrodukcji
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Diphasiastrum alpinum</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Phyteuma orbiculare</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji roślinności	Odstanianie
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Polygonum viviparum</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji roślinności	Odstanianie
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Polygonum viviparum</i>)	Reintrodukcja	Utworzenie populacji rezerwowej <i>ex situ</i> ; dosadzanie osobników
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Rhodiola rosea</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji roślinności	Odstanianie.
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Rhodiola rosea</i>)	Reintrodukcja	Utworzenie populacji rezerwowej <i>ex situ</i> . Dosadzanie osobników

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Scabiosa lucida</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Sempervivum montanum</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Thalictrum minus</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	1. Konserwacja istniejących zabezpieczeń i tablic informacyjnych 2. Intensyfikacja kontroli służb Parku
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - mchy	Flora mchów epifitycznych (<i>Anomodon attenuatus</i> , <i>A. longifolius</i> , <i>A. viticulosus</i> , <i>Dicranum viride</i> , <i>Homalia trichomanoides</i>)	Brak ingerencji	
	Flora mchów młak eutroficznych (<i>Hypnum pratense</i> , <i>Sphagnum contortum</i> , <i>Tomentypnum nitens</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Koszenie z usunięciem biomasy; usuwanie młodych drzew i krzewów
	Flora mchów torfowisk przejściowych i wysokich (<i>Dicranum undulatum</i> , <i>Polytrichum strictum</i> , <i>Sphagnum magellanicum</i>)	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Koszenie z usunięciem biomasy; usuwanie młodych drzew i krzewów
	Flora mchów potokowych (<i>Fontinalis antipyretica</i>)	Brak ingerencji	
	Flora mchów naskalnych (<i>Racomitrium lanuginosum</i>)	Brak ingerencji	
	Flora mchów bażynowisk na połoninach (<i>Dicranum undulatum</i> , <i>Polytrichum strictum</i> , <i>Sphagnum capillifolium</i>)	Brak ingerencji	Intensyfikacja kontroli służb Parku
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - wątrobowce	Populacje wątrobowców niżowych związanych z odkrytą glebą	Utrzymanie siedlisk odśloniętej gleby	Odślanianie gleby
	Populacje wątrobowców reliktyw glacialnych	Utrzymanie w istniejących siedliskach dobrych warunków świetlnych	Usuwanie roślinności.; odślanianie gleby
	Populacje wątrobowców wychodni skalnych na połoninach	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Zabezpieczenie przed rozdeptywaniem
	Populacje wątrobowców wychodni skalnych na połoninach oraz kęp płonnikowo-torfowiskowych.	Brak ingerencji	
	Populacje wątrobowców torfowisk	Utrzymanie właściwych stosunków wodnych na torfowiskach	Konserwacja przegród na rowach odwadniających.
	Populacje wątrobowców siedlisk leśnych	Brak ingerencji	
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - porosty	Populacje porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach nieleśnych	Utrzymanie starych drzew oraz terenów otwartych wokół grup starych drzew	Usuwanie młodych drzew i krzewów wokół grup starych drzew na terenach otwartych
	Populacje porostów występujące na starych drzewach w ekosystemach leśnych	Brak ingerencji	
	Populacje porostów naskalne	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Intensyfikacja kontroli służb Parku (zabezpieczenie przed wydeptywaniem) Umieszczenie tablic informacyjnych opisujących znaczenie tego miejsca dla porostów

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Populacje porostów naziemnych, związanych z humusem i mchami	Brak ingerencji	
Operat ochrony roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - grzyby	Funga leśna	Brak ingerencji	
	Funga zbiorowisk połoninowych	Brak ingerencji	
	Funga zbiorowisk łąkowych	Ekstensywne użytkowanie kośne	Wykasanie
	Funga zbiorowisk pastwiskowych	Utrzymanie tradycyjnego użytkowania pasterskiego	Wypas
	Funga zbiorowisk ruderalnych	Utrzymanie dotychczasowego użytkowania	
	Funga zbiorowisk torfowiskowych	Utrzymanie wysokiego poziomu wód w torfowiskach	Konserwacja przegród na rowach odwadniających
	Funga koprofilna	Utrzymanie hodowli konia huculskiego	Hodowla konia huculskiego
Operat ochrony gatunków zwierząt oraz ich siedlisk i stanowisk - kręgowce	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych – łąk (głównie czajka, derkacz) oraz ich siedliska	Ekstensywne użytkowanie kośne i/lub pasterskie	1. Koszenie 2.Wypas
	Populacje gatunków ptaków siedlisk wodnych (głównie pluszcz, pliszka górską, piskliwiec) oraz ich siedliska	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Intensyfikacja kontroli służb Parku.
	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych i półotwartych – zarastających łąk z kępami zadrzewień (głównie gąsior) oraz ich siedliska	Ekstensywne użytkowanie kośne	Koszenie
	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych i półotwartych – zarastających łąk z kępami zadrzewień (głównie gąsior) oraz ich siedliska	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie młodych drzew i krzewów
	Populacje gatunków ptaków terenów otwartych - połonin (głównie Siwerniak) oraz ich siedliska	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Populacje gatunków sów oraz ich siedliska	Ekstensywne użytkowanie kośne	Koszenie
	Populacje gatunków ptaków zadrzewień nadrzecznych i zarastających łąk oraz ich siedliska	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Częściowe usuwanie krzewów.
	Populacje gatunków ptaków lasów oraz ich siedliska	Zapewnienie właściwego korzystania ze szlaków turystycznych. Edukacja turystów	Intensyfikacja kontroli służb Parku. Instalacja punktów informacyjnych
	Populacje gatunków ptaków zamieszkujące sztuczne drzewostany świerkowe oraz ich siedliska	Dostosowanie czasu wykonywania prac leśnych	Wykonywanie zaplanowanych zadań ochronnych z zakresu renaturalizacji lasów w okresie zimowym
	Populacje gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedliska	Ekstensywne użytkowanie kośne i/lub pasterskie	1. Koszenie 2.Wypas.
	Populacje gatunków ptaków drapieżnych dziennych oraz ich siedliska	Dostosowanie czasu wykonywania prac leśnych	Ograniczenie wykonywania prac leśnych w okresie lęgowym ptaków
	Populacje gatunków ptaków lasów (głównie dzięcioły, muchołówki, jarząbek) oraz ich siedliska	Dostosowanie czasu wykonywania prac leśnych	Ograniczenie wykonywania prac leśnych w okresie lęgowym ptaków

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Populacja żbika oraz jego siedliska	Ograniczenie śmiertelności na drogach	Ograniczenie dopuszczalnej prędkości pojazdów na drogach publicznych przecinających teren BdPN na terenach niezabudowanych
	Populacje popielicowatych oraz ich siedliska	Brak ingerencji	
	Populacje drobnych gryzoni i owadożernych oraz ich siedliska	Brak ingerencji	
	Populacja jeża wschodniego oraz jego siedliska	Brak ingerencji	
	Populacje łąsicowatych oraz ich siedliska	Brak ingerencji	
	Populacje węża Eskulapa, żmii zygzakowatej, zaskrońca zwyczajnego oraz padalca	Ograniczenie śmiertelności dorosłych i młodych osobników gadów na drogach i szlakach	Instalacja tablic informacyjnych
	Populacja węża Eskulapa i jego siedliska	Stworzenie warunków do rozrodu	Budowa dogodnych miejsca do rozrodu (pryzm)
	Populacje jaszczurki zwinki, jaszczurki żyworodnej, padalca, żmija zygzakowatej, zaskrońca zwyczajnego oraz ich siedliska	Brak ingerencji	
	Populacje płazów bezogonowych i traszek oraz ich siedliska	Utrzymanie wysokiego poziomu wody w rozlewiskach i rowach	Konserwacja przegród na rowach odwadniających
	Populacje płazów migrujących w okresie wiosennym na godowiska	Organizacja bezpiecznej migracji płazów	Przenoszenie płazów przez drogi Zabezpieczanie kratek i włączów studzienek Zabezpieczanie studni
	Populacje płazów związanych ze sztucznie utworzonymi oczkami wodnymi	Ograniczenie zarastania sztucznych oczek wodnych	Usuwanie nadmiaru roślinności z oczek wodnych
	Populacje płazów związanych ze sztucznie utworzonymi oczkami wodnymi	Stworzenie nowych miejsc rozrodu	Wykopanie 4-5 oczek wodnych
	Populacja salamandry plamistej i jej siedliska	Brak ingerencji	
	Stanowiska występowania bobra wraz z najbliższą strefą przybrzeżną	Utrzymanie bazy zerowej	Dolesienie brzegów zalewisk żywokołami
	Stanowiska występowania bobra wraz z najbliższą strefą przybrzeżną	Utrzymanie istniejących zbiorowisk roślinnych terenów wodnych, bagiennych i wilgotnych	Utrzymanie istniejących zbiorowisk roślinnych zgodnie z wytycznymi zawartymi w operacie ochrony ekosystemów torfowiskowych i bagiennych
	Stanowiska występowania bobra wraz z najbliższą strefą przybrzeżną	Ograniczenie kłusownictwa.	Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Stanowiska występowania bobra wraz z najbliższą strefą przybrzeżną	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Populacja wydry oraz jej siedliska	Utrzymanie siedlisk wydry	1. Likwidacja dzikiego wysypiska (usunięcie śmieci z potoku) 2. Intensyfikacja kontroli służb

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
			Parku
	Populacja wydry oraz jej siedliska	Ograniczenie kłusownictwa	Intensyfikacja kontroli służb Parku
	Populacja wydry oraz jej siedliska	Utrzymanie bazy pokarmowej wydry	Realizacja zadań ochronnych zawartych w operacie ochrony płazów oraz bezkręgowców
	Duże ssaki kopytne i ich siedliska oraz naturalna równowaga dynamiczna w układzie drapieżnik-roślinożerca-roślinność	Zaniechanie grodzień upraw i młodników	Likwidacja ograniczeń w dostępie do bazy żerowej i likwidacja zagrożenia zaplątania w siatki
	Duże ssaki kopytne i ich siedliska oraz naturalna równowaga dynamiczna w układzie drapieżnik-roślinożerca-roślinność	Utrzymanie istniejących szlaków migracji i korytarzy ekologicznych	
	Duże ssaki kopytne i drapieżne oraz ich siedliska	Ograniczenie kłusownictwa	Eliminacja kłusownictwa w strefie przygranicznej
	Populacja niedźwiedzia i jego siedliska	Rewitalizacja starych sadów	Utrzymanie sadów na obszarach dawnych wsi
	Duże ssaki kopytne i drapieżne oraz ich siedliska	Ograniczenie śmiertelności dużych ssaków powodowanej przez kolizje z pojazdami	Ograniczenie dopuszczalnej prędkości pojazdów na drogach publicznych przecinających teren BdPN na terenach niezabudowanych
			Wylimitowanie nielegalnego ruchu pojazdami zmotoryzowanymi
	Duże ssaki kopytne i drapieżne oraz ich siedliska	Ograniczanie spadku liczebności dużych ssaków kopytnych i drapieżnych	Kontrolowanie pozyskania łowieckiego kopytnych na obszarach przylegających do Parku
	Populacja niedźwiedzia i jego siedliska	Ograniczanie synantropizacji niedźwiedzia	Zapobieganie synantropizacji poprzez przygotowanie i wdrożenie planu gospodarowania odpadami na terenie BdPN ograniczającego synantropizację niedźwiedzi
	Populacja żubra w rejonie Górnego Sanu	Zapewnienie właściwych warunków żerowych w ostoi	Koszenie łąk
			Koszenie łąk i założenie balotów sianokiszonki
			Likwidacja lizawek
			1. Budowa brogów 2. Zapewnienie paśników sianem
			1. Budowa lizawek 2. Uzupelnianie lizawek solą
	Populacja żubra w rejonie Górnego Sanu	Ograniczenie kłusownictwa	Eliminacja kłusownictwa w strefie przygranicznej.

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Populacja żubra w rejonie Górnego Sanu	Kontrola i obserwacja stada	Instalacja platformy obserwacyjnej
			Instalacja kamer
			Krzyżowanie między populacyjne (wzrost zróżnicowania genetycznego)
	Populacja żubra w rejonie Górnego Sanu	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego	Izolacja leśnictwa
	Populacja żubra w rejonie Tworylnego	Dążenie do ograniczenia zabudowy Doliny Tworylnego	Podjęcie starań o wprowadzenie zakazu budowy osad w ostoi zimowej w dolinie Tworylnego
	Populacja żubra w rejonie Tworylnego	Poprawa warunków żerowiskowych	Dostarczenie soli
	Populacja żubra w rejonie Tworylnego	Kontrola i obserwacja stada	Instalacja kamery (stworzenie warunków dla monitoringu skuteczności ochrony)
	Kolonie rozrodcze i kolonie samców gatunków nietoperzy synantropijnych	Utrzymanie budynków należących do Parku zasiedlonych przez nietoperze	Konserwacja starych budynków z zachowaniem kryjówek nietoperz
			Utrzymanie dotychczasowych schronień nietoperzy
			Monitoring stanowisk nietoperzy w budynkach na terenie Parku
			Inspekcja budynków przed terminem ich planowanego remontu lub rozbiórki
			Wyszukiwanie w terenie i rozpoznanie nowych miejsc występowania nietoperzy w budynkach, piwnicach i schronieniach naturalnych (jaskiniach, drzewach)
	Populacje gatunków nietoperzy zasiedlających szczeliny w mostach	Utworzenie nowych schronień dla nietoperzy	Instalacja sztucznych schronień dla nietoperzy pod mostami
	Populacje gatunków nietoperzy zimujących na terenie Parku oraz ich zimowiska	Adaptacja zimowych schronień dla potrzeb hibernacji nietoperzy	Adaptacja piwnic dla potrzeb hibernacji nietoperzy
Populacje gatunków nietoperzy występujących w budynkach	Edukacja mieszkańców osiedli na terenie Parku oraz pracowników Parku w zakresie ochrony nietoperzy	Uświadamianie mieszkańców osiedli na terenie Parku oraz pracowników Parku w zakresie metod ochrony nietoperzy	
Populacje gatunków nietoperzy leśnych I ich siedliska	Brak ingerencji		

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Ichtiofauna potoków	Przywrócenie ciągłości ekologicznej potoku	Przebudowa przepustu
			Przebudowa podpiętrzenia
			Likwidacja progów
	Ichtiofauna potoków	Poprawa jakości wody potoków	Modernizacja oczyszczalni ścieków
	Ichtiofauna potoków	Zapobieganie zanieczyszczeniu wody	Budowa infrastruktury zabezpieczającej odpływ zanieczyszczeń z parkingów
			Systematyczna kontrola jakości wody. W razie stwierdzenia zagrożenia odpowiednia interwencja
	Ichtiofauna potoków	Zapobieganie erozji powodowanej przez człowieka	Prowadzenie zrywki drewna poza korytem potoku
	Ichtiofauna potoków	Ograniczenie kłusownictwa	Intensyfikacja kontroli służb Parku
Ichtiofauna potoków	Utrzymanie aktualnych warunków wodnych	Likwidacja spiętrzenia wód potoku przez bobry	
Ichtiofauna potoków	Brak ingerencji		
Operat ochrony zasobów przyrody nieożywionej i gleb	Gleby górskie w stanie naturalnym	Zabezpieczenie szlaku turystycznego	Techniczne zabezpieczenie szlaku turystycznego
	Gleby górskie w stanie naturalnym	Zakaz wstępu na szlaki w okresach wzmożonego narażenia na erozję	Opracowanie zasad zamykania pieszych i konnych szlaków turystycznych, w tym ustalenie w jakich okresach powinien obowiązywać zakaz
	Gleby górskie w stanie naturalnym	Renaturalizacja gleb	Poznanie genezy i funkcjonowania gleb oraz kierunków i dynamiki ich przemian
	Gleby górskie w stanie naturalnym	Bez ingerencji	Poznanie genezy i funkcjonowania gleb oraz kierunków i dynamiki ich przemian
	Odsłonięcie naturalne o wartości paleogeograficznej	Ograniczenie sukcesji roślinnej	Kontrolowanie stanu zarastania
			Usuwanie roślinności z odsłonięcia
	Odsłonięcie naturalne o wartości paleogeograficznej	Wyeksponowanie wartości naukowej i dydaktycznej obiektu	Instalacja tablic informacyjnych
	Odsłonięcie o wartości tektonicznej	Ograniczenie sukcesji roślinnej	Kontrolowanie stanu zarastania
			Usuwanie roślinności z odsłonięcia
Odsłonięcie o wartości tektonicznej	Wyeksponowanie wartości naukowej i dydaktycznej obiektu	Instalacja tablic informacyjnych	
Odsłonięcie o wartości tektonicznej	Izolacja od potencjalnej nielegalnej eksploatacji	Intensyfikacja kontroli służb Parku	

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
		skał	
	Odsłonięcie o wartości tektonicznej	Brak ingerencji	
	Odsłonięcie o wartości stratygraficznej	Brak ingerencji	
	Odsłonięcie o wartości mineralogiczno-tektonicznej	Brak ingerencji	
	Odsłonięcie o wartości stratygraficznej	Ograniczenie sukcesji roślinnej	Kontrolowanie stanu zarastania Usuwanie roślinności z odsłonięcia
	Odsłonięcie o wartości stratygraficznej	Wyeksponowanie wartości naukowej i dydaktycznej obiektu	Instalacja tablic informacyjnych
	Odsłonięcie o wartości sedimentologiczno-stratygraficznej	Brak ingerencji	
	Powietrze atmosferyczne w stanie spełniającym normy	kontrola emisji lokalnej	Ograniczenie dopuszczalnej prędkości pojazdów na drogach publicznych przecinających teren BdPN na terenach niezabudowanych
	Powietrze atmosferyczne w stanie spełniającym normy	kontrola stanu jakości powietrza	Zaprzestanie procesu wypalania węgla drzewnego
	Grzbiety z formami skałkowymi, grzbiety szerokie	Techniczne zabezpieczenie ścieżek turystycznych	Techniczne zabezpieczenie ścieżek przyrodniczych i szlaków turystycznych
	Stoki rozcięte siecią dróg i ścieżek	Ograniczenie wjazdu na drogi nieutwardzone	Opracowanie zasad korzystania z dróg nieutwardzonych
	Kopuły torfowisk wysokich	Systematyczne kontrolowanie stanu technicznego przegród na rowach odwadniających	Obniżenie rzędnej zwierciadła wody w największym zbiorniku po północnej stronie torfowiska o 1 metr z pozostawieniem konstrukcji tamy
	Strefa okrajka torfowisk wysokich wraz z jej otoczeniem	Systematyczne kontrolowanie stanu technicznego przegród na rowach odwadniających	Podwyższenie najniższej położonych trzech tam piętrzących ciek okrajkowy, każdej o 1 metr, w celu zwiększenia zasięgu obszaru podmokłego aż do granicy kopuły torfowiska Techniczne zainstalowanie membrany z folii analogicznie jak w przypadku membrany założonej
	Źródła, ciek, młaki i torfowiska niskie w sąsiedztwie terenów zabudowanych, dróg i szlaków turystycznych	Utrzymywanie stałych, właściwych stosunków wodnych w obiektach i w ich otoczeniu	
	Potoki o naturalnym składzie chemicznym wód i różnorodności biologicznej (Górna Solinka)	Brak ingerencji	

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Potoki o zaburzonym składzie chemicznym wód i zaburzonej różnorodności biologicznej	Usprawnienie procesu oczyszczania ścieków	Modernizacja oczyszczalni ścieków
	Potoki o zaburzonym składzie chemicznym wód i zaburzonej różnorodności biologicznej	Prawidłowe prowadzenie ekstensywnego użytkowania łąkowego	Usuwanie biomasy roślinnej powstałej w wyniku koszenia łąk.
	Potoki o zaburzonym składzie chemicznym wód i zaburzonej różnorodności biologicznej	Podjęcie współpracy z Ukrainą w sprawie ochronny wód górnego Sanu	Współpraca ze stroną Ukraińską w sprawie transgranicznych zanieczyszczeń zmierną do podjęcia działań mających na celu ochronę wód górnego Sanu
Operat ochrony zasobów kulturowych	Cerkiew	Rekompozycja – ucytelnienie	Prowadzenie badań archeologicznych
			Wpis do rejestru zabytków
			Dobudowanie elementów powierzchniowych, zaznaczających zarys fundamentów obiektu
			Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)
	Krzyże przydrożne	Konserwacja	Odsłonięcie i zabezpieczenie fundamentów/podmurówki
			Uzupełnienie 'tkanki' obiektu
			Oczyszczanie i impregnacja
			Wprowadzenie nowego elementu ochronnego (np. zadaszienia)
	Drzewo 'strażnik'	Konserwacja	Przywrócenie stabilności obiektu
			Oczyszczenie i otynkowanie elementów kamiennych
			Pielęgnacja
Kapliczka	Rekonstrukcja – odtwarzanie	Odbudowanie obiektu na podstawie istniejących materiałów archiwalnych	
Kaplica kultowa	Konserwacja	Wpis do rejestru zabytków	
Krzyż prawosławny upamiętniający istnienie cerkwi	Konserwacja	Zastąpienie osłabionych fragmentów konstrukcji nowymi elementami	
		Oczyszczenie i impregnacja	
Cerkiew	Kreacja harmonizująca wartości dawne i współczesne	Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)	

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego	
	Dwór	Konserwacja	Odkrzaczanie	
			Wprowadzenie oznaczeń i barierek, ewentualnie przykrycie kamienną płytą otworu studni, sztolni, piwnic itp.	
			Koszenie	
				Wprowadzenie oznakowania uwzględniającego specyfikę i charakter obiektu
	Studnia	Integracja	Wprowadzenie oznaczeń i barierek, ewentualnie przykrycie kamienną płytą otworu studni, sztolni, piwnic itp.	
	Krzyż graniczny	Konserwacja	Oczyszczanie i impregnacja	
			Uzupełnienie 'tkanki' obiektu	
	Kaplica cmentarna	Konserwacja	Zmiana pokrycia	
	Cerkiew	Twórcza kontynuacja tradycji	Przeprowadzenie badań archeologicznych	
			Dobudowanie elementów powierzchniowych, zaznaczających zarys fundamentów obiektu	
			Oczyszczanie i impregnacja	
			Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)	
	3 krzyże wieńczące szczyty kopuł cerkwi przed spalaniem	Konserwacja	Oczyszczanie i impregnacja	
	Podstawa chrzcielnicy	Konserwacja	Oczyszczanie i impregnacja	
	Młyn wodny	Rekompozycja- uczytelnienie	Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)	
Koszenie				
Oczyszczanie i impregnacja				
Potasznia	Rekompozycja- uczytelnienie	Oczyszczanie i impregnacja		
		Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)		
		Koszenie		

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Tartak parowy	Rekompozycja- uczytelnienie	Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)
			Koszenie
	Cmentarze	Rekompozycja – uczytelnienie	Koszenie
			Wprowadzenie ogrodzenia w formie nawiązującej do tradycji budowlanej regionu
	Nagrobki	Konserwacja	Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)
			Koszenie
			Oczyszczanie i impregnacja
			Przywrócenie stabilności
			Uczytelnienie napisów na płytach nagrobnych poprzez pogłębienie rytu
			Wpis do rejestru zabytków
			Oczyszczenie i otynkowanie elementu kamiennego
			Ograniczanie sukcesji naturalnej
			Uzupełnienie 'tkanki' obiektu
			Zastąpienie osłabionych fragmentów konstrukcji drewnianych nowymi elementami
			Uzupełnienie brakujących elementów ogrodzenia
Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)			
Wzmocnienie konstrukcji obiektu zbudowanego z elementów kamiennych poprzez wprowadzenie zaprawy			

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Cmentarze	Konserwacja	Koszenie
			Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)
			Przeprowadzenie badań archeologicznych
			Odstąpienie i zabezpieczenie fundamentów/podmurówki
			Oczyszczenie i impregnacja
			Ustawienie kamieni wyznaczających strefę ochronną bezpośredniego otoczenia obiektu
	Mur	Integracja	Odtworzenie ogrodzenia na podstawie istniejących elementów
			Oczyszczanie i impregnacja
	Drzewo 'samotnik'	Konserwacja	-
	Cmentarz	Kreacja harmonizująca wartości dawne i współczesne	Właściwe oznaczenie obiektów kulturowych (np. tablice informacyjne)
			Ustawienie kamieni wyznaczających strefę ochronną bezpośredniego otoczenia obiektu
	Mogiły ziemne	Rekompozycja- uczytelnienie	Uczytelnienie bryły obiektu.
	Ogrodzenie	Konserwacja	Oczyszczanie i impregnacja
			Przywrócenie stabilności obiektu
	Mogiły ziemne	Konserwacja	Usunięcie samosiewu
	Drzewa otaczające cmentarz	Konserwacja	-
	Drzewo 'samotnik'	Konserwacja	Pielęgnacja
	„Brama” stworzona przez dwa jesiony	Rekonstrukcja – odtwarzanie	Pielęgnacja
	Miejscowość	Rekompozycja – uczytelnienie	Ograniczanie sukcesji naturalnej
	Miejscowość	Twórcza kontynuacja tradycji	Ograniczanie sukcesji naturalnej
Wprowadzenie elementów infrastruktury turystycznej upamiętniających istnienie obiektów historycznych			
Stanowiska archeologiczne	Konserwacja (dokumentacja)	Propozycja zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego dotyczący ochrony stanowisk	

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
			archeologicznych
			Programy edukacyjne dla społeczności lokalnej
Operat ochrony gatunków zwierząt oraz ich siedlisk i stanowisk - bezkręgowce	Naturalne zgrupowania chruścików z przewagą gatunków górskich	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Usprawnienie systemu neutralizacji ścieków Prawidłowa eksploatacja istniejących oczyszczalni ścieków
	Naturalne zgrupowania chruścików z przewagą gatunków górskich	Ograniczenie eutrofizacji potoków	Usuwanie skoszonej trawy Likwidacja dużych istniejących składowisk skoszonej trawy
	Naturalne zgrupowania chruścików z przewagą gatunków górskich	Brak ingerencji	
	Populacje chrząszczy leśnych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i endemicznych gatunków fauny chrząszczy ziołorośli nadpotokowych	Brak ingerencji	
	Populacje gatunków chrząszczy połoninowych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich i endemicznych	Brak ingerencji	
	Populacje chrząszczy siedlisk łąkowych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków	Ekstensywne użytkowanie kośne	Koszenie z częściowym pozostawianiem biomasy roślinnej
	Populacje chrząszczy siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków	Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych	Konserwacja przegród na rowach odwadniających
	Populacje chrząszczy siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk rzadkich i cennych gatunków	Ograniczenie procesu sukcesji leśnej	Usuwanie drzew i krzewów na części obszaru torfowiska
	Populacje endemitów chrząszczy wschodnio- i południowo-wschodniokarpackich na ich północno-zachodniej granicy występowania	Brak ingerencji	
	Stanowiska <i>Carabus irregularis</i> na wschodniej granicy występowania	Brak ingerencji	
	Stanowiska <i>Carabus variolosus</i> na wschodniej granicy występowania	Brak ingerencji	
	Stanowisko <i>Stenus phyllobates</i>	Likwidacja poza szlakowego ruchu turystycznego	Zabezpieczenie przed wydeptywaniem
	Stanowisko <i>Stenus phyllobates</i>	Edukacja	Postawienie tablicy informacyjnej
	Stanowisko typowego taksonu opisanego z BdPN (<i>Locus typicus Xantholinus azuganus trellai</i>)	Likwidacja poza szlakowego ruchu turystycznego	Intensyfikacja kontroli ruchu turystycznego
	Stanowisko typowego taksonu opisanego z BdPN (<i>Locus typicus Xantholinus azuganus trellai</i>)	Edukacja	Postawienie barier i tablicy informacyjnej
	Populacje gatunków motyli siedlisk torfowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków	Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych	Konserwacja zastawek na rowach melioracyjnych
	Miejsca odżywiania rzadkich i cennych gatunków fauny ekotonalnej i leśnej	Ograniczenie wtórnej sukcesji leśnej	Usuwanie nadmiaru drzew i krzewów

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
	Populacja cennych górskich gatunków owadów prostoskrzydłych kamieńców nadpotokowych	Edukacja	Ustawienie dodatkowej tabliczki do ścieżki przyrodniczej „Wokół Ustrzyk Górnych”
	Populacje gatunków owadów prostoskrzydłych połonin BdPN	Brak ingerencji	
	Populacje gatunków owadów prostoskrzydłych kompleksów łąkowych	Koszenie	Koszenie z zastosowaniem właściwych metod
	Naturalne siedliska i mikrosiedliska cennych i rzadkich gatunków fauny glebowej skoczogonków	Brak ingerencji	
	Istniejące populacje gatunków wijów BdPN	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Prawidłowa eksploatacja istniejących oczyszczalni ścieków
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Usuwanie skoszonej trawy oraz likwidacja dużych istniejących składowisk skoszonej trawy
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN z przewagą gatunków typowo górskich	Brak ingerencji	
	Populacje stonkowatych ze szczególnym uwzględnieniem rzadkich i cennych gatunków połoninowych oraz endemicznych	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Prawidłowa eksploatacja istniejących oczyszczalni ścieków
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Usuwanie skoszonej trawy oraz likwidacja dużych istniejących składowisk skoszonej trawy
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania widelnic o wysokiej wartości lokalnej	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków
	Naturalne zgrupowania widelnic o wysokiej wartości lokalnej	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Prawidłowa eksploatacja istniejących

E. Sposoby ochrony

Operat	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Rodzaj zadania ochronnego
		ścieków	oczyszczalni ścieków
	Zgrupowania widelnic o wysokiej wartości lokalnej	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Usuwanie skoszonej trawy oraz likwidacja dużych istniejących składowisk skoszonej trawy
	Zgrupowania widelnic o wysokiej wartości lokalnej	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania widelnic z przewagą gatunków typowo górskich	Brak ingerencji	
	Naturalne zgrupowania widelnic charakterystycznych dla Karpat Wschodnich	Brak ingerencji	
	Wyjątkowy, niezwykle liczny zespół populacji cennych gatunków dżdżownic	Edukacja	Postawienie tablic informacyjnych
	Populacja dżdżownic występująca na wszystkich badanych stanowiskach	Ograniczenie nielegalnego poruszania się poza szlakami turystycznymi	Intensyfikacja kontroli ruchu turystycznego
	Populacja dżdżownic występująca na wszystkich badanych stanowiskach	Brak ingerencji	

F. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Działalność gospodarcza prowadzona na terenie BdPN skupia się głównie w miejscowościach Ustrzyki Górne, Bereżki, Tarnawa Niżna i Wołosate. Sezonowo „ożywają” także: Przełęcz Wyżna, Przełęcz Wyżniańska i Brzegi Górne. Działalność ma wpływ na przyrodę i krajobraz BdPN, lecz jest niezbędna zarówno dla mieszkańców jak i przybywających turystów (w operacie „Charakterystyka zagospodarowania przestrzennego” przedstawiono sposoby eliminacji zagrożeń wynikających z prowadzenia działalności handlowej, usługowej i wytwórczej).

1. Miejsca w których może być prowadzona działalność handlowa

Na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego zlokalizowano 17 obiektów handlowych i gastronomiczno - handlowych. Wśród nich znajdują się obiekty całoroczne (np. sklepy spożywczo-przemysłowe w Ustrzykach Górnych, restauracje w Ustrzykach Górnych). Zdecydowana większość obiektów działa sezonowo (miesiące letnie) i nakierowana jest na zaopatrywanie turystów (np. „Galeria pod Berehami” na Przełęczy Wyżnej czy „Bar - Sklep” w Brzegach Górnych). Proponuje się kontynuację istniejącej działalności handlowej.

Tabela nr 14. Zestawienie obiektów, w których prowadzona jest działalność handlowa

L.p.	Miejscowość	Nazwa obiektu	Strefa ochrony	Lokalizacja
1.	Przełęcz Wyżna	„Galeria pod Berehami”	czynna	85i
2.	Wołosate	Sklep „Ostatni na szlaku” z wiatą	czynna	182ax
3.	Brzegi Górne	Sery owcze	czynna	67p
4.	Brzegi Górne	Obiekty handlowo-gastronomiczne	czynna	66h
5.	Brzegi Górne	„Bar-Sklep” (obiekt przewoźny)	czynna	66i
6.	Wołosate	„Bar pod Tarnicą”	czynna	182ax
7.	Górna Wetlinka	Camping „Górna Wetlinka”	czynna	172h
8.	Przełęcz Przysłup Caryński	Schronisko „Koliba”	czynna	281w
9.	Przełęcz Wyżniańska	Bacówka PTTK „Pod Małą Rawką”	czynna	86n
10.	Połonina Wetlińska	Schronisko „Chatka Puchatka”	czynna	166b
11.	Suche Rzeki	Terenowa Stacja Edukacji Ekologicznej	czynna	126f
12.	Tarnawa Niżna	„Hotelik nad Roztokami”	czynna	262k
13.	Ustrzyki Górne	„Hotelik Biały”	czynna	133i
14.	Wołosate	„Hotelik pod Tarnicą”	czynna	182s
15.	Wołosate	Terenowa Stacja Badawcza	czynna	182w
16.	Tarnawa Niżna	Stanica Konia Huculskiego w Tarnawie Niżnej	czynna	261b
17.	Wołosate	Stanica BdPN w Wołosatem (hodowla zachowawcza konia huculskiego)	czynna	183n
18.	Ustrzyki Górne	Dyrekcja Bieszczadzkiego Parku Narodowego	czynna	133f

L.p.	Miejscowość	Nazwa obiektu	Strefa ochrony	Lokalizacja
19.	Ustrzyki Dolne	Muzeum Bieszczadzkiego Parku Narodowego	czynna	273p
20.	Cały Park	Punkty informacyjno-kasowe		Obręb 1: 217f, 133c; Obręb 2: 85i, 67h, 70p, 1g, 18c, 210b, 282a i 172h.

Zakres dopuszczalnej działalności handlowej w wyżej wymienionych punktach ustala Dyrektor Parku.

2. Miejsca, w których może być prowadzona działalność wytwórcza

Na terenie BdPN jest zarejestrowanych i ma swoje siedziby 12 podmiotów gospodarczych świadczących usługi budowlane (5 firm) i leśne (7 firm). Żadna z tych firm nie prowadzi działalności wytwórczej na terenie BdPN.

Na obszarze BdPN **nie wyznacza się miejsc w których może być prowadzona działalność wytwórcza.**

3. Miejsca w których może być prowadzona działalność rolnicza

Obszaru Bieszczadzkiego Parku Narodowego nie udostępnia się dla działalności rolniczej. Wszelkie działania o charakterze rolniczym wykonywane są zadaniami ochronnymi.

Tabela nr 15. Zestawienie miejsc, w których prowadzone będą zabiegi ochronne o charakterze rolniczym

L.p.	Rodzaj działalności	Lokalizacja	Pow (ha)
1	Wypas i lub/wykaszenie ręczne lub mechaniczne	Obręb 1: 182l, 183g, 185f, 185m, 185r, 134f, 242g, 258d, 258j, 259a,b, 261a,k, 263j, 263m, 264g, 264h;	158,31
		Obręb 2: 281g, 281m, 285c,f, 285g, 287c, 288b, 288i, 290i, 290k, 290n, 290gx, 291d, 291f, 24k, 66n, 66o, 66r, 67o, 70f, 70g, 70j, 84c, 84k, 85f, 85j, 85n, 85o, 85p, 86b, 87c, 87i, 87k, 87m, 89c, 89h, 89i, 90b, 90d, 90g, 90i, 172f, 1i, 1l, 1o, 1x	350,45
2	Wypas i lub/wykaszenie w pierwszym okresie obowiązywania planu, następnie bez zabiegów	Obręb 2: 87f, j, p, 88b,d,f,	19,07

L.p.	Rodzaj działalności	Lokalizacja	Pow (ha)
3	Koszenie mechaniczne z uprzężeniem biomasy	Obwód 1: 274cx, 274h, 274m, 274n, 274s, 275g, 275h, 275t, 276h, 276j, 180d, 180f, 181c, 181i, 181o, 181r, 182b, 182f, 182n, 182o, 184h, 187f, 187h, 187p, 188d, 188f, 188g, 188k, 132a, 132c, 132d, 132h, 132j, 132n, 133b, 133l, 134o, 135j, 135k, 213h, 217h, 217j, 217t, 245c, 245i, 246d, 248g, 248l, 249i, 249j, 250gx, 250ix, 250n, 251d, 252d, 252l, 253i, 253j, 253o, 255l, 256n, 266j, 266k, 268j, 268n, 268t, 268w, 269f, 269o, 269p, 270b, 271g, 271l, 278f, 279c, 279i, 279k, 280b, 280c, 281b, 282g	616,05

4. Obszary udostępnione dla rybactwa i myślistwa

Obszaru Bieszczadzkiego Parku Narodowego nie udostępnia się rybactwa i myślistwa.

G. MONITORING SKUTECZNOŚCI OCHRONY**Tabela nr 16. Zestawienie zaplanowanych zasad monitoringu skuteczności ochrony**

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
Operat ochrony zasobów przyrody nieożywionej i gleb	Odslonięcie naturalne w Bukowcu z osadami osuwisk podmorskich z egzotykami	Wstrzymanie sukcesji roślinnej	Bukowiec	Stwierdzenie stopnia pokrycia roślinnością obiektu raz do roku w okresie wiosennym
	Odslonięcie sztuczne (Bukowiec - skałka)	Wstrzymanie sukcesji roślinnej Izolacja od potencjalnej nielegalnej eksploatacji skał	Bukowiec	Stwierdzenie stopnia pokrycia roślinnością obiektu raz do roku w okresie wiosennym, oraz monitorowanie co 3 miesiące zagrożenia nielegalną eksploatacją skał
	Odslonięcie naturalne (Skałka na przełęczy pomiędzy Haliczem a Rozsypańcem)	Brak ingerencji	Przełęcz pomiędzy Haliczem a Rozsypańcem	Stwierdzenie stopnia pokrycia roślinnością obiektu raz do roku w okresie wiosennym, oraz monitorowanie co 3 miesiące zagrożenia nielegalną eksploatacją skał
	Odslonięcie naturalne (Wodospad pod Bukowym Berdem)	Brak ingerencji	Pod Bukowym Berdem	Stwierdzenie stopnia pokrycia roślinnością obiektu raz do roku
	Odslonięcie naturalne na potoku Rzeczyca	Izolacja od potencjalnej nielegalnej eksploatacji skał	Potok Rzeczyca	Monitorowanie co 3 miesiące zagrożenia nielegalną eksploatacją skał
	Odslonięcie sztuczne (Kamieniołom w Terebowcu)	Brak ingerencji	Terebowiec	Stwierdzenie stopnia pokrycia roślinnością obiektu raz do roku w okresie wiosennym, oraz monitorowanie co 3 miesiące zagrożenia nielegalną eksploatacją skał
	Odslonięcie sztuczne (Kamieniołom na przełęczy Wyżniańskiej)	Wstrzymanie sukcesji roślinnej	Przełęcz Wyżniańska	Stwierdzenie stopnia pokrycia roślinnością obiektu raz do roku
	Odslonięcie sztuczne (Kamieniołom w potoku Nasiczniańskim)	Brak ingerencji	Potok Nasiczniański	Stwierdzenie stopnia pokrycia roślinnością obiektu raz do roku w okresie wiosennym, oraz monitorowanie co 3 miesiące zagrożenia nielegalną eksploatacją skał
Odslonięcie naturalne (Kaskady w Nasicznem)	Wstrzymanie sukcesji roślinnej Izolacja od potencjalnej nielegalnej eksploatacji skał	Nasiczne	Stwierdzenie stopnia pokrycia roślinnością obiektu raz do roku w okresie wiosennym, oraz monitorowanie co 3 miesiące zagrożenia nielegalną eksploatacją skał	

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	-Odsłonięcie naturalne w Bukowcu z osadami osuwisk podmorskich z egzotykami -Odsłonięcie sztuczne (Bukowiec – skałka) -Odsłonięcie naturalne na potoku Rzeczyca -Odsłonięcie sztuczne (Kamieniołom na przełęczy Wyżniańskiej) -Odsłonięcie naturalne (Kaskady w Nasicznem)	Wyekspozowanie wartości naukowej i dydaktycznej obiektu.	-Bukowiec -Przełęcz pomiędzy Haliczem a Rozsypańcem -Pod Bukowym Berdem -Potok Rzeczyca -Terebowiec -Przełęcz Wyżniańska -Potok Nasiczniański -Nasiczne	Monitorowanie co kilka tygodni w sezonie turystycznym zagrożenia nielegalną eksploatacją skał, oraz ewentualną dewastacją obiektu. Kontrolowanie stanu tablic informacyjnych przy obiektach
	Grzbiety z formami skałkowymi, grzbiety szerokie		Bukowe Berdo, Rozsypaniec, Tarnica, Smerek, Połonina Caryńska i Wetlińska, Szeroki Wierch	Sprawdzanie stopnia erozji (rozcięcia) i szerokości ścieżek i ich najbliższego otoczenia; kontrola obszarów wokół szlaków w strefach przełęczy z punktami widokowymi i rejonach występowania form skałkowych (nielegalna wspinaczka skałkowa); kontrola coroczna
	Stoki rozcięte siecią dróg nieutwardzonych		Obszar całego BdPN	Sprawdzanie stopnia rozwoju procesów erozyjnych
	Kopuły torfowisk wysokich	Najczęściej brak ingerencji, ingerencja konieczna w wyjątkowych sytuacjach	Kopuły wszystkich torfowisk	- Powtarzane w sezonie wegetacyjnym co około 1 miesiąc pomiary zwierciadła wody we wszystkich piezometrach - Powtarzane średnio 3 razy w roku (wiosna, lato, jesień) obserwacje stanu nawodnienia kopuły na całym ich obszarze
	Strefa okrajka torfowisk wysokich	Najczęściej brak ingerencji, ingerencja konieczna w wyjątkowych sytuacjach	Strefy okrajka wszystkich torfowisk	- Powtarzane średnio 3 razy w roku (wiosna, lato, jesień) obserwacje stanu nawodnienia okrajka na całym ich obszarze - Powtarzane 3 razy rocznie obserwacje stanu cieków okrajkowych - Powtarzane raz w roku (jesienią) obserwacje stanu tam piętrzących cieków okrajkowych - Powtarzane raz w roku (jesienią) pomiary głębokości zbiorników z wodą na ciekach okrajkowych (w miejscach ich największej głębokości) - Powtarzane raz w roku (jesienią) pomiary głębokości zbiorników z wodą w dołach bezodpływowych na okrajku - Obserwacje postępu prac bobrów na okrajku i w jego sąsiedztwie
	Potok Górna Solinka	Brak ingerencji	Przy granicy BdPN	Raz na 2-3 lata sprawdzenie poziomu zanieczyszczeń

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Potok Wołosatka	Usprawnienie procesu oczyszczania ścieków	- Powyżej Wołosatego - 100-200 m poniżej oczyszczalni Wołosatego - Powyżej Ustrzyk Górnych – naprzeciwko Rezerwatu Torfowiskowego	Sprawdzenie poziomu zanieczyszczeń dwa razy w roku: - przed rozpoczęciem sezonu turystycznego (koniec kwietnia) - pod koniec sezonu turystycznego (druga połowa sierpnia)
	Potok Wołosaty	Usprawnienie procesu oczyszczania ścieków	- Powyżej oczyszczalni Hotelu Górskiego - poniżej oczyszczalni	Sprawdzenie poziomu zanieczyszczeń dwa razy w roku: - przed rozpoczęciem sezonu turystycznego (koniec kwietnia) - pod koniec sezonu turystycznego (druga połowa sierpnia)
	Potok Rzeczyca	Usprawnienie procesu oczyszczania ścieków	- Powyżej bazy Służby Granicznej - poniżej oczyszczalni	Sprawdzenie poziomu zanieczyszczeń raz w roku: - pod koniec sezonu turystycznego (druga połowa sierpnia)
	Potok Terebowiec	Usprawnienie procesu oczyszczania ścieków	Poniżej oczyszczalni	Sprawdzenie poziomu zanieczyszczeń raz w roku: - pod koniec sezonu turystycznego (druga połowa sierpnia)
	Potok Dwernik	Słaba ingerencja	Przy granicy BdPN	Sprawdzenie poziomu zanieczyszczeń raz w roku: - w sezonie turystycznym (druga połowa sierpnia)
	San	Rozmowy ze stroną Ukraińską z sprawie transgranicznych zanieczyszczeń zmierzające do podjęcia działań ochronnych górnego Sanu	W Siankach	Sprawdzenie poziomu zanieczyszczeń raz w roku: - w sezonie turystycznym (druga połowa sierpnia)
	gleby BdPN	Skuteczność przeprowadzonych zabiegów technicznego zabezpieczenia ścieżki turystycznej przed erozją	Wybrane powierzchnie wg operatu ochrony gleb	Należy dokonać wizji lokalnej i - poprzez porównanie ze stanem sprzed działań zabezpieczających - należy dokonać oceny stopnia przekształcenia gleb na szlaku turystycznym oraz w jego otoczeniu w terminie 1 roku i 5 lat od momentu wykonania działań ochronnych
	gleby BdPN	Zaawansowanie procesów renaturalizacji gleb	Wybrane powierzchnie wg operatu ochrony gleb	Należy dokonać wizji lokalnej i ocenić: (1) stopień pokrycia gleb roślinnością, (2) intensywność erozji powierzchniowej oraz (3) występowanie świeżych rozcięć będących dowodem na występowanie erozji liniowej. Prace te powinny być przeprowadzone nie rzadziej niż co pięć lat

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	gleby BdPN	Skuteczność zakazu wstępu na piesze i konne szlaki turystyczne dla grup zorganizowanych w pewnych terminach	Wybrane powierzchnie wg operatu ochrony gleb	Należy dokonać wizji lokalnej poprzez porównanie ze stanem sprzed terminu zakazu i po nim. W ramach wizji należy dokonać oceny stopnia przekształcenia gleb na szlaku turystycznym na wybranych wzorcowych odcinkach szlaku (proponycja: Wołosate-Tarnica i Szeroki Wierch-Ustrzyki Górne)
	gleby BdPN	Skuteczność ochrony biernej gleb	Wybrane powierzchnie wg operatu ochrony gleb	Uprawnieni pracownicy terenowi BdPN powinni mieć obowiązek natychmiastowego zgłaszania wszelkich zmian wskazujących na rozwój procesów erozji gleby
Operat ochrony gatunków zwierząt oraz ich siedlisk i stanowisk - kręgowce	Zespół kopytnych (dzik, sarna, jeleni szlachetny) i ich siedliska	Brak ingerencji człowieka na obszarach leśnych i maksymalne ograniczenie ingerencji na obszarach nieleśnych	Strefa ochrony ścisłej i czynnej	Kontrolowanie braku ingerencji człowieka na obszarach leśnych i ingerencji na obszarach leśnych
	Zespół dużych ssaków drapieżnych (ryś, wilk, niedźwiedź brunatny) i ich siedlisko	Brak ingerencji człowieka na obszarach leśnych i maksymalne ograniczenie ingerencji na obszarach nieleśnych	Strefa ochrony ścisłej i czynnej	Kontrolowanie braku ingerencji człowieka na obszarach leśnych i ingerencji na obszarach leśnych
	Niedźwiedź i jego siedlisko	Rewitalizacja starych sadów	Strefa ochrony czynnej	Kontrolowanie efektywności rewitalizacji sadów
	Zespół dużych ssaków drapieżnych i kopytnych	Wprowadzenie ograniczeń w ruchu kołowym	Strefa ochrony czynnej	Kontrolowanie efektywności wprowadzonych ograniczeń w ruchu kołowym we współpracy z Policją i Strażą Graniczną
	Zespół kopytnych	Zapobieganie zmniejszaniu liczebności jelenia, sarny i dzika w wyniku nadmiernego pozyskania łowieckiego w otoczeniu Parku.	Strefa ochrony ścisłej i czynnej	Kontrolowanie efektywności uzgadniania wielkości planowanego pozyskania kopytnych w otoczeniu BdPN poprzez kontrolowanie wykonania tego planu i monitoringu zmian liczebności kopytnych na terenie Parku
	Żbik	Brak ingerencji	Różnowiekowe lasy liściaste i mieszane o gęstym podszycie w sąsiedztwie terenów otwartych (łąk i polan)	Kontrola siedlisk (co kilka lat w czasie obowiązywania planu) w celu określenia czy brak ingerencji (brak konkretnych sposobów ochrony) nie wpływa negatywnie na obecność żbika

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Popielicowate	Brak ingerencji	Stare lasy bukowe, zakrzewienia leszczynowe oraz wybrane budynki i szopy	Kontrola siedlisk popielicowatych (co kilka lat w czasie obowiązywania planu) w celu określenia czy brak ingerencji (brak konkretnych sposobów ochrony) nie wpływa negatywnie na obecność pilchowatych
	Zespoły drobnych gryzoni i owadożernych	Brak ingerencji	Las bukowy, olszynka nadpotokowa, łąki i połoniny	Kontrola wymienionych siedlisk w celu określenia skuteczności sposobu ochrony (braku ingerencji człowieka)
	Jeż wschodni	Brak ingerencji	Zakrzaczenia i środowiska antropogeniczne	Kontrola wymienionych siedlisk w celu określenia skuteczności sposobu ochrony (braku ingerencji człowieka)
	Borsuk	Brak ingerencji	Dotychczas znane stanowiska	Kontrola stanowisk (nor) w celu określenia skuteczności sposobu ochrony (braku ingerencji człowieka)
	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Odtworzenie naturalnych zbiorowisk terenów wodnych i wilgotnych	Stanowiska bobra na terenie BdPN, w których planowane jest dolesienie brzegów zalewisk żywokołami	Stwierdzenie udatności dosadzeń, ocena antropopresji
	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Brak ingerencji.	Stanowiska bobra na terenie BdPN, w których nie planuje się zabiegów ochrony czynnej	Ocena antropopresji
	Kolonie rozrodcze i kolonie samców nietoperzy synantropijnych (karlik malutki, mroczek posrebrzany); większość gatunków nietoperzy występujących w Polsce wykorzystujących budynki jako kryjówki letnie lub/i zimowe	Ochrona i konserwacja budynków należących do BdPN zasiedlonych przez nietoperze	Budynki na terenie BdPN zasiedlone przez nietoperze	Coroczna kontrola schronień w budynkach, przeprowadzana w lipcu, nastawiona na potwierdzenie występowania gatunku, określenie liczebności i stopnia zagrożenia obiektu; sprecyzowanie listy środków ochrony drewna dopuszczonych do używania na terenie BdPN
	Nietoperze zasiedlające szczeliny w mostach: nocek rudy, nocek Brandta, nocek wąsatek	Stworzenie nowych schronień dla nietoperzy	Nowe schronienia dla nietoperzy	Coroczne kontrole stopnia zasiedlenia nowych schronień przez nietoperze, minimalnie jedna kontrola w roku, w lipcu, najlepiej trzy kontrole: w czerwcu, sierpniu i październiku

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Nietoperze zimujące na terenie BdPN. Wszystkie potencjalne gatunki, zwłaszcza gacek brunatny, nocek rudy, mroczek poźłociasty	Adaptacja zimowych schronień dla potrzeb hibernacji nietoperzy	Nowe schronienia dla nietoperzy	Coroczne kontrole stopnia zasiedlenia i liczebności nietoperzy w adaptowanych piwnicach, minimalnie jedna kontrola w styczniu-lutym, najlepiej dwie kontrole: w listopadzie/grudniu i lutym/marcu
	Nietoperze leśne, a zwłaszcza: nocek <i>Alkatoe</i> , borowiaczek i mopek zachodni	Ochrona naturalnych schronień w starych (niekiedy częściowo uschniętych) drzewach: dziuple, szczeliny w pniach i pod odstającą korą	Naturalne schronienia w starych (niekiedy częściowo uschniętych) drzewach: dziuple, szczeliny w pniach i pod odstającą korą	Jedynie egzekwowanie odpowiednich restrykcji i zapisów w planie ochrony BdPN
	Wszystkie nietoperze i ich schronienia, zwłaszcza gatunki występujące w budynkach	Uświadamianie mieszkańców osiedli na terenie BdPN oraz pracowników BdPN w zakresie ochrony nietoperzy		Oznakowanie specjalnymi tabliczkami informacyjnymi wszystkich budynków zasiedlonych przez nietoperze na terenie BdPN. Odpowiednie szkolenia powtarzane co 3 – 5 lat
	Wydra europejska	Utrzymanie siedlisk wydry realizowane w ramach operatów ochrony rzek i potoków	Stanowiska monitoringowe wg Mapy monitoringu wydry	Analiza trendu liczby miejsc ze śladami wydry: stała lub zwiększająca się liczba odcinków ze śladami wydry będzie świadczyć o skutecznej ochronie, zmniejszająca się liczba odcinków ze śladami będzie sygnalizować, że ochrona jest nieskuteczna
	Wydra europejska	Utrzymanie bazy pokarmowej wydry realizowane w ramach planów ochrony poszczególnych gatunków ryb, płazów i skorupiaków	Stanowiska monitoringowe wg Mapy monitoringu wydry	Analiza trendu liczby miejsc ze śladami wydry: stała lub zwiększająca się liczba odcinków ze śladami wydry będzie świadczyć o skutecznej ochronie, zmniejszająca się liczba odcinków ze śladami będzie sygnalizować, że ochrona jest nieskuteczna
	Żubr –stado Górny San	-Modernizacja i ochrona miejsc zimowania -Poprawa warunków żerowiskowych -Zabezpieczenie miejsc rozrodu przed presją turystów -Zapobieganie kłusownictwu	Oddz 281a, 43a, zagroda 37b/281c	W okresie od października do maja obserwacje stada, wyliczanie poziomu rozrodu, wskaźnika płodności krów, przeżywalności cieląt. Optymalne wskaźniki to poziom rozrodu >15%, współczynnik płodności >45%

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Żubr – grupa z Suchych Rzek	-Modernizacja i ochrona miejsc zimowania -Poprawa warunków żerowiskowych -Zabezpieczenie miejsc rozrodu przed presją turystów -Zapobieganie kłusownictwu -Ochrona miejsc zimowania poprzez zwiększenie statusu ochronnego doliny Tworylnego	Oddz 140a	W okresie od maja do października obserwacje grupy przy lizawce – montaż i odczyt danych z kamery. Odbiór danych siecią GSM. Wyliczenie poziomu rozrodu, wskaźnika płodności krów i przeżywalności cieląt. Optymalne wskaźniki to poziom rozrodu >15%, współczynnik płodności >45%
	Derkacz	Wykaszenie łąk na zaplanowanych powierzchniach prowadzone w odpowiednim okresie (aby zapobiec niszczeniu łągów)	Łąki w dolinie Wołosatki i Sanu	Kontrola i ocena prawidłowości przeprowadzonych koszeń (czy jest przestrzegany termin zapewniający bezpieczeństwo łągu)
	Ptaki potoków (pluszcz, pliszka górską, piskliwiec)	Kontrole cieków wodnych w celu wyeliminowania nielegalnego ruchu turystycznego i kłusownictwa ryb	Potoki: Wołosatka, Wołosaty, Terebowiec, Riczyca, Nasiczański, Caryński, Wetlinka, Solinka i San	Kontrole cieków kilka razy w sezonie wiosenno-letnim
	Czajka	Wykaszenie łąk na zaplanowanych powierzchniach prowadzone w odpowiednim okresie (aby zapobiec niszczeniu łągów)	Łąki w dolinie Sanu.	Kontrola i ocena prawidłowości przeprowadzonych koszeń (czy jest przestrzegany termin zapewniający bezpieczeństwo łągu)
	Siwerniak	Wykaszenie łąk na zaplanowanych powierzchniach prowadzone w odpowiednim okresie (aby zapobiec niszczeniu łągów)	Wszystkie połoniny Parku	Kontrola i ocena prawidłowości przeprowadzonych koszeń (czy jest przestrzegany termin zapewniający bezpieczeństwo łągu)

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Gąsiorek	Wykaszenie łąk i przerzedzanie zakrzewień na zaplanowanych powierzchniach prowadzone w odpowiednim okresie (aby zapobiec niszczeniu łągów)	Łąki w dolinie Wołosatki Łąki w dolinie Sanu Łąki w Brzegach Górnych	Kontrola i ocena prawidłowości przeprowadzonych prac (czy jest przestrzegany termin zapewniający bezpieczeństwo łągu)
	Sowy	Wykaszenie łąk na zaplanowanych powierzchniach	Łąki w dolinach większych potoków Parku (Wołosatki, Wołosatego, Wetlinki) oraz tereny otwarte w okolicach Brzegów Górnych	Kontrola i ocena prawidłowości przeprowadzonych prac
	Sowy	Wyliminowanie wycinki starych drzewostanów	Buczyny Parku, głównie w rejonach porośniętych przez drzewostany starszych klas wiekowych	Kontrole starych drzewostanów w rejonie występowania sów
	Dzięcioły (białogrzbiety i czarny)	Pozostawianie martwych i obumierających drzew w buczynach i lasach nadrzecznych	Stare buczyny, lasy mieszane i lasy nadrzeczne	Kontrole drzewostanów bukowych i olszynek nad potokowych w rejonie występowania gatunku
	Muchołówki (białoszyja i mała)	Pozostawianie i ochrona starych dziuplastych drzew (buków)	Buczyny i lasy nadrzeczne	Kontrole starych drzewostanów w rejonie występowania muchołówek
	Jarząbek	Bezwzględny zakaz zbaczania ze szlaków w miejscach bytowania gatunku	Lasy mieszane i iglaste	Kontrola odcinków szlaków, na których stwierdzono występowanie jarząbka

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Rzadkie gatunki szponiastych (orzeł przedni, orlik krzykliwy) oraz ich siedliska lęgowe i żerowiskowe	Tworzenie stref ochrony w miejscach rozrodu. Monitorowanie zasad przestrzegania obowiązujących przepisów prawnych w strefach (całorocznej i okresowej) ochrony wokół gniazd. Prowadzenie czynnej ochrony na żerowiskach – terminowe koszenie łąk, zwalczanie sukcesji	Obszary funkcjonalne – gniazdowania i żerowania	Wczesną wiosną (marzec, kwiecień) z wybranego punktu widokowego należy monitorować, czy ptaki powróciły do rewirów lęgowych. Natomiast od czerwca do sierpnia kontrolować należy stan utrzymania żerowisk, efekt poszczególnych lęgów oraz stan przestrzegania ochrony w strefach wokół gniazd
	Węże (Eskulapa, żmija zygzakowata, zaskroniec zwyczajny) i padalce	Wzmoczona edukacja turystów i miejscowej ludności odnośnie potrzeby ochrony węży i padalca	Główne szlaki turystyczne i drogi Parku	Kontrola i ocena stanu populacji
	Wąż Eskulapa	Stworzenie najlepszych warunków do rozrodu i bytowania	Suche Rzeki (tereny ruderalne w okolicach stacji terenowej BdPN)	Kontrola i ocena prawidłowości przeprowadzonych prac
	Płazy bezogonowe i traszki	Utrzymanie odpowiedniego poziomu wody w rozlewiskach i rowach	Dolina górnego Sanu w okolicach Tarnawy, dolina Wołosatki	Konieczne sprawdzanie odpowiedniego poziomu wody w rozlewiskach i rowach w okresie godowym oraz w czasie rozwoju kijanek i larw traszek
	Płazy migrujące w okresie wiosennym na godowiska	Zabezpieczenie drogi. Umożliwienie bezpiecznej migracji płazom	Drogi: Ustrzyki Górne-Bereżki, Ustrzyki Górne-Wołosate, Tarnawa-Bukowiec	Uczestnictwo w pracach przy budowie płotków wzdłuż dróg oraz przy odłowieniu i przenoszeniu złowionych płazów w bezpieczne miejsce
	Płazy związane ze sztucznie utworzonymi oczkami wodnymi	Zapobieganie nadmiernemu zarastaniu sztucznie utworzonych oczek wodnych	Dolina górnego Sanu (okolice Tarnawy i Bukowca), dolina Wołosatki	Kontrola stanu siedliska. Kontrola postępu w wycinaniu zakrzewień i bujnej roślinności wodnej w końcowej fazie sukcesji
	Ichtyofauna potoku	Ocena wpływu przebudowy przepustu drogowego na przywrócenie ciągłości ekologicznej potoku	potok Niedźwiedzi, Bobrowiec, Dopływy Sanu w okolicach torfowiska „Tarnawa, Rzeka w Suchych Stawach, Hylaty	Elektroodłowcy na stanowisku powyżej przepustu, 2 lata po jego przebudowie. Metoda: elektroodłowcy ryb na odcinku co najmniej 150 m. Złowione ryby należy zidentyfikować, zmierzyć i zważyć, a od pstrągów potokowych pobrać próbki łusek do oceny wieku. W roku monitoringu badania należy przeprowadzić dwukrotnie – w miesiącach: maj/czerwiec oraz sierpień/wrzesień

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
Ichtiofauna potoku		Ocena wpływu modernizacji oczyszczalni ścieków na jakość wody	odcinki potoków poniżej ujścia ścieków z oczyszczalni	Monitoring jakości wody w oparciu o parametry fizyko-chemiczne i biologiczne (bentos). Częstotliwość: parametry fizyko-chemiczne co najmniej raz w roku, w okresie niskich stanów wód latem. Bentos – nie rzadziej niż co 3 lata
Ichtiofauna potoku		Ocena wpływu utworzenia infrastruktury zabezpieczającej odpływ zanieczyszczeń z parkingów na jakość wody	odcinki potoków poniżej miejsc odpływu zanieczyszczeń z parkingów	Monitoring jakości wody w oparciu o parametry fizyko-chemiczne i biologiczne (bentos). Częstotliwość: parametry fizyko-chemiczne co najmniej raz w roku, w okresie niskich stanów wód latem. Bentos – nie rzadziej niż co 3 lata
Ichtiofauna potoku		Ocena jakości wody na odcinkach zagrożonych ściekami ze strony ukraińskiej	San	Monitoring jakości wody w oparciu o parametry fizyko-chemiczne i biologiczne (bentos). Częstotliwość: parametry fizyko-chemiczne co najmniej raz w roku, w okresie niskich stanów wód latem. Bentos – nie rzadziej niż co 3 lata
Ichtiofauna potoku		Ocena stanu ichtiofauny na odcinkach zagrożonych zamulaniem w wyniku nadmiernej erozji gleby	potoki Niedźwiedzi i Halicz	Elektroodłowy na wyznaczonych stanowiskach. Metoda: elektroodłowy ryb na odcinku co najmniej 150 m. Złowione ryby należy zidentyfikować, zmierzyć i zważyć, a od pstrągów potokowych pobrać próbki łusek do oceny wieku. Częstotliwość: co 3 lata. W roku monitoringu badania należy przeprowadzić dwukrotnie – w miesiącach: maj/czerwiec oraz sierpień/wrzesień
Ichtiofauna potoku		Ocena stanu ichtiofauny na odcinkach zagrożonych klusownictwem	San Wołosaty Wołosatka Terebowiec Rzeczyca Dwernik	Elektroodłowy na wyznaczonych stanowiskach. Metoda: elektroodłowy ryb na odcinku co najmniej 150 - 250 m. Złowione ryby należy zidentyfikować, zmierzyć i zważyć, a od pstrągów potokowych pobrać próbki łusek do oceny wieku. Częstotliwość: co 3 lata. W roku monitoringu badania należy przeprowadzić dwukrotnie – w miesiącach: maj/czerwiec oraz sierpień/wrzesień
Ichtiofauna potoku		Ocena postępów renaturyzacji ichtiofauny na zdegradowanych w przeszłości odcinkach	Górna Solinka Wielki Lutowy Beskidnik Rzeczyca	Elektroodłowy na wyznaczonych stanowiskach. Metoda: elektroodłowy ryb na odcinku co najmniej 150-200 m. Złowione ryby należy zidentyfikować, zmierzyć i zważyć, a od pstrągów potokowych pobrać próbki łusek do oceny wieku. Częstotliwość: co 3 lata. W roku monitoringu badania należy przeprowadzić dwukrotnie – w miesiącach: maj/czerwiec oraz sierpień/wrzesień
Ichtiofauna potoku		Ocena stanu ichtiofauny na zagrożonych odcinkach drapieźnictwem wydry	San Halicz Wołosaty Wołosatka Dwernik Górna Solinka	Elektroodłowy na wyznaczonych stanowiskach. Metoda: elektroodłowy ryb na odcinku co najmniej 150-250 m. Złowione ryby należy zidentyfikować, zmierzyć i zważyć, a od pstrągów potokowych pobrać próbki łusek do oceny wieku. Częstotliwość: co 3 lata. W roku monitoringu badania należy przeprowadzić dwukrotnie – w miesiącach: maj/czerwiec oraz sierpień/wrzesień

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Ichtiofauna potoku	Ocena stanu ichtiofauny na odcinkach zagrożonych konkurencją i drapieżnictwem obcych gatunków ryb	San Syhłowaty Wołosatka Wołosaty Terebowiec Rzeczyca	Elektroodłowy na wyznaczonych stanowiskach. Metoda: elektroodłowy ryb na odcinku co najmniej 150-250 m. Złowione ryby należy zidentyfikować, zmierzyć i zważyć, a od pstrągów potokowych pobrać próbki łusek do oceny wieku. Częstotliwość: co 3 lata. W roku monitoringu badania należy przeprowadzić dwukrotnie – w miesiącach: maj/czerwiec oraz sierpień/wrzesień
	Ichtiofauna potoku	Ocena stanu populacji w siedliskach zagrożonych zmianami wywołanymi przez bobry	Syhłowaty	Elektroodłowy na wyznaczonych stanowiskach. Metoda: elektroodłowy ryb na odcinku co najmniej 150 m. Złowione ryby należy zidentyfikować, zmierzyć i zważyć. Częstotliwość: co 3 lata. W roku monitoringu badania należy przeprowadzić dwukrotnie – w miesiącach: maj/czerwiec oraz sierpień/wrzesień
Operat ochrony gatunków zwierząt oraz ich siedlisk i stanowisk - bezkręgowce	Naturalne zgrupowania chruścików z przewagą gatunków górskich	Renaturalizacja	Potok Wołosatka – powyżej Wołosatego i około 100 - 200 m poniżej oczyszczalni Potok Wołosaty – powyżej i poniżej oczyszczalni Hotelu Górskiego	Raz do roku, pod koniec sezonu turystycznego, należy pobrać (za pomocą czepaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 μm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać larwy chruścików i przekazać specjalistom do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnych ugrupowań chruścików wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata
	Naturalne zgrupowania chruścików z przewagą gatunków górskich	Brak ingerencji	San w Siankach Górna Solinka - granica BdPN, Dwernik - granica BdPN, Terebowiec - poniżej oczyszczalni, Rzeczyca - poniżej oczyszczalni	Raz do roku, pod koniec sezonu turystycznego, należy pobrać (za pomocą czepaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 μm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać larwy chruścików i przekazać specjalistom do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnych ugrupowań chruścików wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata
	<i>Carabus nitens L.</i>	Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych na torfowiskach; ograniczenie procesu sukcesji leśnej na torfowiskach		Torfowisko Tarnawa

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Duże gatunki występujące na połoninach <i>Carabus obsoletus</i> <i>Sturm Carabus scheidleri excellens</i> Fabr. <i>Carabus scheidleri preysleri</i> <i>Duft. Pterostichus jurinei</i> Panz, <i>Ocypus biharicus</i> J. Müll. <i>Ocypus ormayi</i> Reitt.	Ochrona zachowawcza ekosystemów połonin	Połonina Wetlińska, Połonina Caryńska, Szeroki Wierch, Bukowe Berdo, Halicz	Śledzenie tendencji zmian liczebności populacji na podstawie liczby odłowionych osobników w drugim i w kolejnych cyklach monitoringu
	<i>Carabus variolosus</i> Kraatz	Brak ingerencji	Wsch. stoki Semenowej i Kańczowej, I-ctwo Moczarne (wzdłuż Solinki)	Śledzenie tendencji zmian liczebności populacji na podstawie liczby odłowionych osobników w drugim i w kolejnych cyklach monitoringu
	<i>Parnassius mnemosyne</i>	Ograniczenie wtórnej sukcesji leśnej (Rewitalizacja)	droga gruntowa w dolnej części doliny potoku Zwór aż do jego ujścia do Sanu	Kontrola stanowiska w pełni sezonu wegetacyjnego i ocena ilości krzewów i młodych drzew wyrastających na odsłoniętym przednio pasie wzdłuż drogi; powinna być wykonywana raz na 2 lata
	Naturalne zgrupowania wążek	Brak ingerencji	Torfowiska	Obserwacja osobników dorosłych i zbiorów wylinek – w czerwcu i lipcu co 2 – 3 lata
	Naturalne zgrupowania wążek	Brak ingerencji	Wybrane typowe siedliska w czystych potokach	Obserwacja osobników dorosłych i zbiorów wylinek – w czerwcu i lipcu co 2 – 3 lata
	<i>Otiorhynchus bisulcatus</i>	Brak ingerencji	Tarnica, Krzemień, Połonina Caryńska	wyznacznikiem skuteczności ochrony (brak ingerencji w środowisko) będzie utrzymywanie się gatunku na stanowisku na +/- stałym poziomie liczebności
	<i>Otiorhynchus proximus</i>	Brak ingerencji	Tarnica	wyznacznikiem skuteczności ochrony (brak ingerencji w środowisko) będzie utrzymywanie się gatunku na stanowisku na +/- stałym poziomie liczebności
	<i>Liophloeus iptoviensis</i>	Brak ingerencji	Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, doliny: Wołosatki i Wołosatego	wyznacznikiem skuteczności ochrony (brak ingerencji w środowisko) będzie utrzymywanie się gatunku na stanowisku na +/- stałym poziomie liczebności
	<i>Pholicodes pancaucasicus</i>	Brak ingerencji	Ustrzyki Górne, dolina Terebowca	wyznacznikiem skuteczności ochrony (brak ingerencji w środowisko) będzie utrzymywanie się gatunku na stanowisku na +/- stałym poziomie liczebności
	<i>Leiosoma bosnicum</i>	Brak ingerencji	doliny potoków: Wetlina i Wołosatka	wyznacznikiem skuteczności ochrony (brak ingerencji w środowisko) będzie utrzymywanie się gatunku na stanowisku
	<i>Plinthus squalidus</i> ssp. <i>parreyssii</i>	Brak ingerencji	obszar między Kińczykiem Bukowskim i Tarnicą	wyznacznikiem skuteczności ochrony (brak ingerencji w środowisko) będzie utrzymywanie się gatunku na stanowisku na +/- stałym poziomie liczebności

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	<i>Neoglanis elegans</i>	Brak ingerencji	Przełęcz Wyźniańska	wyznacznikiem skuteczności ochrony (brak ingerencji w środowisko) będzie utrzymywanie się gatunku na stanowisku
	Naturalne zgrupowania meszek	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Potok Wołosatka – powyżej Wołosatego i około 100 - 200 m poniżej oczyszczalni Potok Wołosaty – powyżej i poniżej oczyszczalni Hotelu Górskiego	Raz do roku, pod koniec sezonu turystycznego, należy pobrać (za pomocą czepaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 μm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać larwy i poczwarki meszek i przekazać specjalście do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnych ugrupowań meszek wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata
	Naturalne zgrupowania meszek	Brak ingerencji	San w Siankach Górna Solinka -granica BdPN, Dwernik - granica BdPN, Terebowiec - poniżej oczyszczalni, Rzeczyca - poniżej oczyszczalni	Raz do roku, pod koniec sezonu turystycznego, należy pobrać (za pomocą czepaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 μm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać larwy i poczwarki meszek i przekazać specjalście do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnych ugrupowań meszek wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata
	<i>Bielzia coerulans</i>	Brak ingerencji	Wielka i Mała Rawka	Poszukiwania na upatrzonego w preferowanym przez gatunek siedlisku w okresie wegetacyjnym
	<i>Helix pomatia</i>	Brak ingerencji	Dolina Wetlinki, Wołosatki i Rzeczycy	Poszukiwania na upatrzonego w preferowanym przez gatunek siedlisku w okresie V-IX
	<i>Trochulus bielzi</i>	Brak ingerencji	Dolina Wetlinki, Wołosatki i Rzeczycy	Poszukiwania na upatrzonego w preferowanym przez gatunek siedlisku w sezonie wegetacyjnym
	<i>Trochulus bakowskii</i>	Brak ingerencji	Płonina Wetlińska; dolina Wetlinki i Rzeczycy	Poszukiwania na upatrzonego w preferowanym przez gatunek siedlisku w sezonie wegetacyjnym
	<i>Arion lusitanicus</i>	Brak ingerencji	Dolina Wetlinki, Wołosatki i Rzeczycy	Poszukiwania na upatrzonego w sąsiedztwie dróg i zabudowań w sezonie wegetacyjnym (po opadach deszczu)
	<i>Semilimax kotulae</i>	Brak ingerencji	Płonina Wetlińska; Wielka i Mała Rawka	Poszukiwania na upatrzonego w preferowanym przez gatunek siedlisku w okresie VIII -X
	<i>Platyparea carpathica</i> Ziołorośla wzdłuż potoków	Stworzenie odpowiednich warunków świetlnych	Ziołorośla wzdłuż szlaku na Rozsypaniec, od rogatki do wiaty turystycznej	Wypatrywanie na początku czerwca imagines na liściach w ziołoroślach nad potokami, połowy siatką entomologiczną, początek czerwca, zdjęcia fitosocjologiczne płatów ziołorośli

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	<i>Phytomyza nowakowskiana</i>	Brak ingerencji	Na stanowiskach <i>Symphytum cordatum</i> w buczynie karpackiej i w olszynie	Identyfikacja min w liściach <i>Symphytum cordatum</i>
	<i>Campiglossa achyrophori</i>	Zabezpieczenie przed rozdeptywaniem	Przy szlaku graniowym na Tarnicę i Rozsypaniec	Identyfikacja miejsc przy szlaku graniowym zagrożonych erozją i wydeptywaniem, w sezonie turystycznym w lipcu
	Trzmiele <i>Bombus</i>	Ochrona czynna (Ekstensywne użytkowanie kośne i pasterskie; wstrzymanie procesu sukcesji leśnej)	Przełęcz Wyżna (łąki przy szlaku na Połoninę Wetlińską) °08'32"N/22°32'57"E - 49°08'50"N/22°33'04"E Połonina Wetlińska (wzdłuż szlaku na Osadzki Wierch) °09'49"N/22°32'09"E - 49°09'24"N/22°33'06"E Dolina Wołosatki (obrzeża drogi z dominującym <i>Carduus personata</i>) °03'20"N/22°42'20"E - 49°03'20"N/22°44'20"E	Liczebność trzmieli proponuje się przeprowadzać na trzech powierzchniach próbnych w BdPN. Podstawową jednostką przestrzenną do określania liczebności trzmieli powinien być dla łąki i połoniny transekt liniowy o długości 20 m i szerokości 2 m, a w przypadku obrzeża drogi transekt liniowy o długości 40 m i szerokości 1 m (powierzchnia jednej próby powinna wynosić 40 m ²). W czasie przemarszu zapisywane powinny być wszystkie trzmiele z zaznaczeniem przynależności gatunkowej. Transekty powinny być rozmieszczone równomierne na całej badanej powierzchni oraz wzdłuż drogi. Łączna powierzchnia objęta obserwacjami powinna wynieść około 500 m ² dla każdego stanowiska. Monitoring liczebności najlepiej prowadzić co 2 lata na przełomie lipca i sierpnia, przy ciepłej, słonecznej pogodzie
	<i>Allolobophora carpathica</i> <i>Allolobophora cernosvitoviana</i> <i>Dendrobaena alpina</i> <i>Eisenia lucens</i> <i>Fitzingeria platyura montana</i>	Brak ingerencji	Badane stanowiska zgodnie z operatem ochrony dżdżownic	badania co 2-5 lat
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Potok Wołosatka – powyżej Wołosatego i około 100 - 200 m poniżej oczyszczalni Potok Wołosaty – powyżej i poniżej oczyszczalni Hotelu Górskiego	Raz do roku, w okresie kwiecień-maj, należy pobrać (za pomocą czepaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 µm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać larwy jętek i przekazać specjalście do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnych ugrupowań jętek wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Naturalne zgrupowania jętek w potokach BdPN	Brak ingerencji	San w Siankach Górna Solinka -granica BdPN, Dwernik - granica BdPN, Terebowiec - poniżej oczyszczalni, Rzeczyca - poniżej oczyszczalni	Raz do roku, w okresie kwiecień-maj, należy pobrać (za pomocą czerpaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 µm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać larwy jętek i przekazać specjalście do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnych ugrupowań jętek wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata
	<i>AsioRESTIA transsilvanica</i>	Brak ingerencji	N49 04.844 E22 43.798	Monitoring w odstępach kilkuletnich owadów związanych z roślinnością zielną
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Potok Wołosatka – powyżej Wołosatego i około 100 - 200 m poniżej oczyszczalni Potok Wołosaty – powyżej i poniżej oczyszczalni Hotelu Górskiego	Raz do roku, pod koniec sezonu turystycznego, należy pobrać (za pomocą czerpaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 µm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać obunogi i przekazać specjalście do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnego składu gatunkowego obunogów wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata
	Naturalne zgrupowania obunogów w BdPN	Brak ingerencji	Górna Solinka -granica BdPN, Dwernik - granica BdPN, Terebowiec - poniżej oczyszczalni, Rzeczyca - poniżej oczyszczalni San w Siankach	Metodyka poboru i opracowania prób – jak wyżej Wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata – pod koniec sezonu turystycznego
	Naturalne zgrupowania widelnic	Usprawnienie systemu eksploatacji oczyszczalni ścieków	Potok Wołosatka – powyżej Wołosatego i około 100 - 200 m poniżej oczyszczalni Potok Wołosaty – powyżej i poniżej oczyszczalni Hotelu Górskiego	Raz do roku, pod koniec sezonu turystycznego, należy pobrać (za pomocą czerpaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 µm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać larwy i poczwarki meszek i przekazać specjalście do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnych ugrupowań meszek wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Naturalne zgrupowania widelnic	Brak ingerencji	San w Siankach Górna Solinka -granica BdPN, Dwernik - granica BdPN, Terebowiec - poniżej oczyszczalni, Rzeczyca - poniżej oczyszczalni	Raz do roku, pod koniec sezonu turystycznego, należy pobrać (za pomocą czerpaka bentosu o pow. otworu przynajmniej 20 cm x 20 cm, z siatka z gazy młynarskiej o średnicy oczek 320 μm) 3 – 5 prób fauny bentosowej. Próby powinny być zebrane z różnych siedlisk potoku, proporcjonalnie do zajmowanej przez nie powierzchni; Zebrany materiał powinien być zakonserwowany 4% formaliną. Z prób (przy użyciu mikroskopu stereoskopowego) należy wybrać larwy i poczwarki meszek i przekazać specjaliście do oznaczenia. Po stwierdzeniu powrotu naturalnych ugrupowań meszek wymienione punkty mogą być monitorowane raz na 3 lata
Operat ochrony ekosystemów bagiennych i torfowiskowych	Bory bagienne na torfowiskach wysokich	Ochrona czynna stabilizacyjna	Torfowiska: Tarnawa Wyżna 1, Dźwiniacz, Litmirz, Sokoliki 2	W oparciu o zdjęcia fitosocjologiczne wykonywane co 5 lat w tych samych miejscach, określane będą ewentualne różnice w występowaniu i udziale gatunków charakterystycznych, wyróżniających i typowych dla zbiorowiska. Da to podstawę oceny czy zastosowane zabiegi ochronne skutecznie stabilizują przedmiot ochrony
	Zbiorowiska nieleśne torfowisk wysokich	Ochrona czynna stabilizacyjna	Torfowiska: Łokieć, Dźwiniacz, Litmirz, Tarnawa Niżna 1, Tarnawa Wyżna 1 i 2, Sokoliki 1 i 2, Wołosate 1 i 2.	W oparciu o zdjęcia fitosocjologiczne wykonywane co 5 lat w tych samych miejscach i kartowanie zasięgu płatów zbiorowisk co 10 lat określone będą ewentualne różnice w składzie florystycznym i wielkości arealów zbiorowisk. Da to podstawę oceny czy zastosowane zabiegi ochronne skutecznie stabilizują przedmiot ochrony
	Zanikająca roślinność torfowisk wysokich w płatach całkowicie zarośniętych przez trawę <i>Molinia caerulea</i>	Ochrona czynna renaturalizacyjna.	Torfowiska: Tarnawa Niżna 2 (cała), Tarnawa Niżna 1 (część) Sokoliki 1 (część)	W oparciu o zdjęcia fitosocjologiczne wykonywane w tych samych miejscach co kilka lat ustalone zostaną zmiany w udziale gatunków wysokotorfowiskowych. Da to podstawę oceny czy zastosowane zabiegi ochrony czynnej przynoszą pozytywny efekt
	Szuwary trawiaste, wielkoturzycowe i in. z klasy <i>Phragmitetea</i> . Zbiorowiska torfowisk mszysto-turzycowych z klasy <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>	Ochrona czynna stabilizacyjna	Wybrane powierzchnie podlegające zabiegom	W oparciu o zdjęcia fitosocjologiczne wykonywane w tych samych miejscach co 5 lat określone zostaną ewentualne zmiany w składzie florystycznym zbiorowisk. Da to podstawę oceny czy stosowane zabiegi skutecznie stabilizują zbiorowiska roślinne

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
Operat ochrony łądowych ekosystemów nieleśnych	Zbiorowiska muraw i borówczysk wysokogórskich przy szlakach na połoninach	Ochrona czynna renaturalizacyjna	Wydeptywane płaty zbiorowisk na połoninach	Kontynuacja prowadzonej dotychczas systematycznej inwentaryzacji stanu roślinności: zdjęcia fitosocjologiczne co 2-5 lat (lub częściej wg. potrzeb) wykonywane w tych samych miejscach w płatach częściowo zniszczonych przez wydeptywanie i zabezpieczonych siatkami oraz w płatach z odnowioną roślinnością. Kartowanie co roku zasięgu i powierzchni płatów zniszczonych oraz zregenerowanych z odtworzoną roślinnością. Porównanie wyników inwentaryzacji z kolejnych lat pozwoli ocenić skuteczność ochrony
	Zbiorowiska roślinne połonin	Ochrona czynna eksperymentalna	Powierzchnia badawcza na Połoninie Wetlińskiej	Na podstawie porównywania zdjęć fitosocjologicznych wykonywanych w płatach zbiorowisk poddanych różnym sposobom koszenia (i /lub wypasu) ze zdjęciami robionymi w płatach bez zabiegów, pozwoli ocenić skuteczność różnych metod ochrony czynnej
	Łąki i pastwiska w krainie dolin (zbiorowiska z klasy <i>Molinio-Arrhratheretea</i> oraz suche łąki i murawy z klasy <i>Nardo-Callunetea</i>).	Ochrona czynna stabilizacyjna (tradycyjna ekstensywna gospodarka kośna i pastwiskowa)	Wybrane powierzchnie łąk i pastwisk w krainie dolin podlegające użytkowaniu w strefie ochrony czynnej	Kontynuacja prowadzonej dotychczas systematycznej inwentaryzacji stanu roślinności w płatach koszonych (i sporadycznie przepasanych) oraz wyłączonych z użytkowania, na istniejącej sieci powierzchni i punktów monitoringowych, pozwoli ocenić skuteczność zabiegów ochrony czynnej. Monitoring obejmuje wykonywanie zdjęć fitosocjologicznych w tych samych punktach co 3-5 lat oraz kartowanie rozmieszczenia zbiorowisk co 5 lat na dwu powierzchniach
Operat ochrony gatunków roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - flora naczyniowe	Flora bagienno – łąkowa i bagienno-zaroślowa (<i>Gentiana pneumonanthe</i> , <i>Gladiolus imbricatus</i> , <i>Iris sibirica</i> , <i>Lycopodiella inundata</i> , <i>Senecio rivularis</i>)	Ekstensywne użytkowanie (ręczne koszenie i/lub odkraczanie)	Beniowa, Sokoliki Wołosate, Wołosate-Szczawinka	Monitoring populacyjny coroczny
	Flora torfowisk wysokich (<i>Andromeda polifolia</i> , <i>Carex pauciflora</i> , <i>Comarum palustre</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> , <i>Empetrum nigrum</i> , <i>Ledum palustre</i> , <i>Oxycoccus microcarpus</i> , <i>Oxycoccus palustris</i>)	Przywrócenie i utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych. Realizacja programu reintrodukcji gatunku	Dźwiniacz, Łokieć, Litmirz, Tarnawa, Sokoliki, Wołosate	Monitoring populacyjny w odstępach 3-5 letnich
	Flora łąk górskich (<i>Arnica montana</i> , <i>Sesleria bielzii</i> , <i>Pseudorchis albida</i> , <i>Lathyrus laevigatus</i> , <i>Dactylorhiza sambucina</i> , <i>Gentianella lutescens</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego. Realizacja programu reintrodukcji gatunku. Ograniczanie sukcesji naturalnej	Rozsypaniec, Sianki, Kopa Bukowska, Wołosate, Szeroki Wierch, Krzemień	Monitoring populacyjny coroczny

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Flora łąk górskich (<i>Botrychium lunaria</i> , <i>Carex dacica</i> , <i>Diphysastrum alpinum</i> , <i>Senecio papposus</i>)	Brak ingerencji	Kińczyk Bukowski -szczyt, Rozsypaniec, Kopa Bukowska, Połonina Caryńska, Przełęcz Bukowska, Tarnica, Wielka Rawka, Sianki, Połonina Wetlińska, Rozsypaniec Stinski	Monitoring populacyjny coroczny
	Flora puszczańska (<i>Campanula latifolia</i> , <i>Phyllitis scolopendrium</i>)	Brak ingerencji	Krzemień, Zatrarnica	Monitoring populacyjny w odstępach 3-5 letnich
	Flora lasków jaworowych (<i>Padus petrea</i>)	Utrzymanie optymalnych warunków świetlnych	Wielka Rawka, Mała Rawka	Monitoring populacyjny w odstępach 3-5 letnich
	Flora siedlisk łąkowych (<i>Botrychium multifidum</i> , <i>Ophioglossum vulgatum</i>)	Ograniczanie sukcesji naturalnej	Bukowiec, Wołosate, Beniowa	Monitoring populacyjny coroczny
	Flora polan grzbietowych i śródleśnych (<i>Campanula serrata</i> , <i>Tozzia alpina subsp. Carpatica</i> , <i>Cirsium erisithales</i> , <i>Helleborus purpurascens</i>)	Brak ingerencji	Opołonek, Krzemień, Halicz stok S, Połonina Wetlińska, Rozsypaniec, pod Rozsypańcem, Halicz stok SE, Przełęcz Beskid, Tarnica-Hudów, Wierszek, Beniowa, Halicz, Kremenaros, Sianki-Niedźwiedzi p., Mała Rawka	Monitoring populacyjny co 5 lat
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Silene dubia</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego. Realizacja programu reintrodukcji gatunku	Połonina Bukowska	Monitoring populacyjny coroczny

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Flora skał i wychodni skalnych (<i>Aconitum bucovinense</i> , <i>Alchemilla flabellata</i> , <i>Allium montanum</i> , <i>Anemone narcissiflora</i> , <i>Carex rupestris</i> , <i>Clematis alpina</i> , <i>Delphinium nacladense</i> , <i>Dianthus carthusianorum subsp.saxigenus</i> , <i>Diphasiastrum alpinum</i> , <i>Phyteuma orbiculare</i> , <i>Polygonum viviparum</i> , <i>Rhodiola rosea</i> , <i>Scabiosa lucida</i> , <i>Sempervivum montanum</i> , <i>Thalictrum minus</i> , <i>Bellardiachloa violacea</i> , <i>Buplerum longifolium</i> , <i>Cirsium erisithales</i> , <i>Cystopteris sudetica</i> , <i>Vaccinium gaultherioides</i>)	Izolacja od nielegalnego ruchu turystycznego. Realizacja programu reintrodukcji gatunku. Ograniczanie sukcesji naturalnej	Smerek, Połonina Caryńska, Halicz, Kińczyk Bukowski, Bukowe Berdo, Halicz-Kopa Bukowska, Kopa Bukowska, Krzemień, Bukowe Berdo, Rozsypaniec/Halicz	Monitoring populacyjny w odstępach 3-5 letnich
Operat ochrony gatunków roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - mchy	Gatunki epifityczne	Brak ingerencji	Dolina Terebowca, Rzeczycy, Wołosate-cmentarz, Brzegi Górne-cmentarz	Co 5 lat przeprowadzić badania nad florą epifityczną, notując następujące dane: stanowisko gatunku (współrzędne GPS), powierzchnie darni, brak/obecność sporofitów, zagrożenia. Dane to powinny zostać przekazane do bazy danych w Parku.
	Gatunki młak eutroficznych	Postulowane zabiegi ochrony czynnej	Dolina Górnej Solinki	Ze względu na szybką sukcesję początkowo co roku przeprowadzić badania, notując następujące dane: stanowisko gatunku (współrzędne GPS), powierzchnie darni, brak/obecność sporofitów, zagrożenia. Dane to powinny zostać przekazane do bazy danych w Parku
	Gatunki torfowiskowe	Postulowane zabiegi ochrony czynnej	Torfowisko Tarnawa, Wołosate, dolina Szczawinki	Co 5 lat przeprowadzić badania nad florą epifityczną, notując następujące dane: stanowisko gatunku (współrzędne GPS), powierzchnie darni, brak/obecność sporofitów, zagrożenia. Dane to powinny zostać przekazane do bazy danych w Parku
	Gatunki naskalne	Brak ingerencji	Krzemień oraz Tarnica, partie szczytowe	Co 5 lat przeprowadzić badania nad florą naskalną, notując następujące dane: stanowisko gatunku (współrzędne GPS), powierzchnie darni, brak/obecność sporofitów, zagrożenia. Dane to powinny zostać przekazane do bazy danych w Parku
	Gatunki potokowe	Brak ingerencji	Przełom Górnej Solinki	Co 5 lat przeprowadzić badania nad mchami potokowymi, notując następujące dane: stanowisko gatunku (współrzędne GPS), powierzchnie darni, brak/obecność sporofitów, zagrożenia. Dane to powinny zostać przekazane do bazy danych w Parku
Operat ochrony gatunków roślin i grzybów oraz ich siedlisk i stanowisk - wątrobowce	<i>Frullania tamarisci</i>	Brak ingerencji	Bereżki, Bukowe Berdo, Tarnica, Połonina Wetlińska, Smerek, Potok Wielki Lutowy	Obserwacja skał na których występował gatunek co 2-3 lata

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	<i>Anastrophyllum michauxii</i>	Brak ingerencji	Beniowa, Potok Negryłów GG 7112	Obserwacja butwiejącego drewna świerkowego i stanu populacji co 2-3 lata
	<i>Diplophyllum taxipholium</i>	Brak ingerencji	Potok Rzeczyca spod Wielkiej Rawki, Szeroki Wierch	Obserwacje siedlisk naziemnych i stanu populacji co 2-3 lata
	<i>Fossombronina wondraczeki</i>	Zachowanie odsłoniętej gleby	Sianki-potok Niedźwiedzi, Beniowa, Potok Negryłów, Suche Rzeki	Coroczna obserwacja stanu populacji i ewentualne odslanianie gleby i usuwanie roślin
	<i>Haplomitrium hookeri</i>	Utrzymanie warunków siedliskowych	Dol. Wołowego droga na Kiczere Manzina, GG7010	Obserwacja stanu populacji i ewentualne odslanianie gleby i usuwanie krzewów zacinających wsięk wody
	<i>Harpanthus scutatus</i>	Brak ingerencji	Potok Zakopaniec spod Szerokiego Wierchu, Rzeką Górna Solinka, Sianki potok Niedźwiedzi	Obserwacja butwiejącego drewna iglastego i ocena stanu populacji co 2-3 lata
	<i>Jungermannia hyalina</i>	Ograniczenie penetracji turystycznej	Połonina Caryńska, FG5915	Obserwacje siedlisk naziemnych i stanu populacji co 2-3 lata
	<i>Lophozia groenlandica</i>	Brak ingerencji	Rozsypaniec GG7016	Obserwacje siedlisk naskalnych i stanu populacji co 2-3 lata
Operat ochrony walorów krajobrazowych	Stan fizjonomii środowiska	Konserwacja	teren Bieszczadzkiego Parku Narodowego	1. Kontrola - czy zdjęcia są wykonywane 2. Analiza dokumentacji fotograficznej pod kątem zmian zachodzących w środowisku naturalno-kulturowym oraz kulturowym na terenie BdPN
	Utrzymanie aktualnej granicy lasu i otwartego przedpola widokowego	Konserwacja	Przełęcz Wyżna, Berehy Górne, Przełęcz Wyżniańska, Ustrzyki Górne, Wołosate, Bereżki	1. Kontrola- czy zdjęcia są wykonywane 2. Analiza dokumentacji fotograficznej pod kątem zmian dotyczących zakresu widoczności
Operat ochrony wartości kulturowych	Poszerzony zakres widoczności, przysłonięcie elementów dysharmonijnych	Integracja	ciągi i punkty widokowe w obrębie miejscowości: Przełęcz Wyżna, Berehy Górne, Przełęcz Wyżniańska, Ustrzyki Górne, Wołosate, Bereżki	1. Kontrola dotycząca tego, czy zakres widoczności został poszerzony 2. Kontrola- czy zostały wykonane nasadzenia przysłaniające obiekty dysharmonijne

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Cerkwie	Rekompozycja ucztyelnienie	BdPN	1. Kontrola stopnia odsłonięcia istniejącej podmurówki (pozostałości po istnieniu cerkwi) 2. Kontrola stanu, formy, materiału (zgodności z dokumentacją konserwatorską, historyczną) wybudowanych murków - narysów planu po istniejących cerkwiach 3. Kontrola stanu, formy (zawartych informacji) wprowadzonych i istniejących oznaczeń
	Drzewa 'strażnicy'	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonania zabiegów pielęgnacyjnych 2. Kontrola bezpieczeństwa w stosunku do obiektów znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie drzew
	Kapliczka	Rekonstrukcja – odtwarzanie	BdPN	1. Kontrola zgodności, wybudowanej kapliczki z dokumentacją konserwatorską, historyczną (miejsce gdzie ustawiona została kapliczka, forma, materiał)
	Krzyże przydrożne, krzyże graniczne	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonania zabiegów przewidzianych dla tego typu obiektów 2. Kontrola zwiększenia bezpieczeństwa w związku z zabezpieczeniem drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie krzyży
	Cmentarze	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności (czytelność granic, stan nagrobków, ogrodzeń, drzew) 2. Kontrola wprowadzonych oznaczeń (zgodność wprowadzonych treści z materiałami historycznymi, dokumentacją konserwatorską)
	Nagrobki	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności
	Kaplica cmentarna	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych oznaczeń (zgodność wprowadzonych treści z materiałami historycznymi, dokumentacją konserwatorską)
	Kaplica kultowa	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych oznaczeń (zgodność wprowadzonych treści z materiałami historycznymi, dokumentacją konserwatorską)
	Krzyż prawosławny upamiętniający istnienie cerkwi	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych elementów ochronnych (forma, konstrukcja, materiał)
	Studnie	Integracja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych elementów ochronnych i informacyjnych (forma, konstrukcja, materiał)
	3 krzyże wieńczące szczyty kopuł cerkwi przed spaleniem	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności
	Mogiły ziemne	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych oznaczeń (zgodność wprowadzonej treści z materiałami historycznymi, dokumentacją konserwatorską)
	Podstawa chrzcielnicy	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych oznaczeń (zgodność wprowadzonej treści z materiałami historycznymi, dokumentacją konserwatorską)

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Młyny wodne	Rekompozycja-uczytelnienie	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych oznaczeń (zgodność wprowadzonej treści z materiałami historycznymi, dokumentacją konserwatorską)
	Potasznie	Rekompozycja-uczytelnienie	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych oznaczeń (zgodność wprowadzonej treści z materiałami historycznymi, dokumentacją konserwatorską)
	Tartaki	Rekompozycja-uczytelnienie	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych oznaczeń (zgodność wprowadzonej treści z materiałami historycznymi, dokumentacją konserwatorską)
	Drzewa 'samotnicy'	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności. 2. Kontrola bezpieczeństwa w stosunku do obiektów znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie drzew
	Drzewa otaczające cmentarz	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola bezpieczeństwa w stosunku do obiektów znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie drzew
	Mury	Rekompozycja-uczytelnienie	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności
	Ogrodzenia	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola formy, materiału wprowadzonych ogrodzeń
	Dwory	Konserwacja	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola wprowadzonych elementów ochronnych i informacyjnych (forma, konstrukcja, materiał)
	Miejscowości	Rekompozycja -uczytelnienie, twórcza kontynuacja tradycji	BdPN	1. Kontrola wykonywania zabiegów ochronnych i ich skuteczności 2. Kontrola zachowania i sposobu udostępniania dokumentacji dotyczącej miejscowości po których nie pozostał ślad
	Stanowiska archeologiczne	Konserwacja (dokumentacja)	BdPN	1. Kontrola stanu zachowania obiektów 2. Kontrola dotycząca działalności bezprawnie działających amatorów poszukiwań zabytków
Operat udostępnienia turystycznego	Ciąg szlaków pieszych, ścieżek przyrodniczych	Zabezpieczone przed wydeptywaniem odcinki szlaków, postawione bariery, siatki ochronne, tablice informacyjne itp.	30 powierzchni	1. Waloryzacja otoczenia przyrodniczego szlaków pieszych na 5 kategorii zniszczeń w zależności od stopnia wydeptania (0-0,5 m, 0-1 m, 1-3 m, 3-5 m, pow. 5 m) 2. Wyznaczanie stref całkowitego i częściowego wydeptania na kopułach szczytowych i strefach zbiegu szlaków 3. Badanie ilościowych i jakościowych przemian pokrywy roślinno-glebowej

G. Monitoring skuteczności ochrony

Rodzaj operatu ochronnego	Przedmiot ochrony	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Opis zasad monitoringu skuteczności ochrony
	Ciąg szlaków pieszych, ścieżek przyrodniczych	Zabezpieczone przed wydeptywaniem odcinki szlaków, postawione bariery, siatki ochronne, tablice informacyjne itp.	15 punktów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szczegółowa charakterystyka stopnia ubicia (oporu) gleby, przepuszczalności podłoża, pomiary właściwości powietrzno-wodnych, w tym porowatości i zmian wilgotności 2. Ocena tempa regeneracji podłoża glebowego w miejscach wykonania technicznej konserwacji szlaków pieszych
	Ciąg szlaków pieszych, ścieżek przyrodniczych	Zabezpieczone przed wydeptywaniem odcinki szlaków, postawione bariery, siatki ochronne, tablice informacyjne itp.	20 punktów	<p>Monitorowanie zmian w obrębie kopuł szczytowych, przełęczy i innych miejsc narażonych na antropopresję za pomocą porównywania zdjęć wykonywanych z jednego punktu w kilku kierunkach.</p> <p>Porównywanie zachodzących zmian w krajobrazie na wykonanych panoramach (wybór 20 punktów do wykonywania zdjęć, częstotliwość, co dwa lata)</p>
	Udostępnione do zwiedzania ciągi liniowe	Pomiar natężenia ruchu turystycznego na szlakach pieszych i ścieżkach przyrodniczych i ciągach komunikacyjnych	20 punktów obsługi ruchu turystycznego 16 rejestratorów ruchu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Codzienne wypełnianie ankiety ewidencji wg. przygotowanego wzorca. Gromadzenie danych w bazie do bieżącego raportowania 2. Funkcjonowanie w terenie rejestratorów i czujników ruchu turystycznego w obrębie szlaków i ciągów komunikacyjnych (10 szt. – 2010 r., docelowo 16 szt.). Gromadzenie danych w bazie do bieżącego raportowania

H. ZAŁĄCZNIKI

1. Warstwy geometryczne

Warstwa nr 1. Sposoby ochrony (OCHRONA_AFT, OCHRONA_PFT, OCHRONA_LFT)

Warstwa nr 2. Monitoring skuteczności ochrony (MONITORING SKUTECZ_AFT, MONITORING SKUTECZ_PFT, MONITORING SKUTECZ_LFT)